

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

OB DESETEM KONGRESU

Pred nami je deseti deželni kongres Slovenske skupnosti, edine slovenske stranke v Italiji. Veliko poti je od prvega deželnega kongresa leta 1975, ko se je v Devinu ustanovila skupna politična formacija Slovencev v naši deželi. In veliko je tudi problemov, ki se danes - kot takrat - postavljajo slovenski narodni skupnosti od Trbiža preko Režije in Benečije do Soče in Jadrana. To posebno še danes, ko gre za izglasovanje dolgo pričakovanega zaščitnega zakona. Poglejmo nekaj glavnih nalog, ki so danes pred Slovensko skupnostjo v Furlaniji-Juljski krajini.

Tako v Trstu kot v Gorici je že potekel pokrajinski kongres stranke z lipovo vejico. Že na teh zasedanjih so prišla do izraza vsa glavna vprašanja naše manjšine in seveda odgovornosti slovenske stranke pri reševanju istih. Danes se predvsem bje ne lahek boj za dosego zaščitnega zakona v rimskem parlamentu. Pravkar so bile na vrsti avdicije (o katerih pišemo posebej) v poslanski zbornici pri ustavni komisiji oz. njenem delovnem odboru. Žalostno je le, da se pri nekaterih ključnih vprašanjih slovenska stran ločuje. Treba je zato pripomniti, da prav Slovenska skupnost skupaj s Svetom slovenskih organizacij odločno vztraja pri bistvenih zahtevah in pričakovanjih naše narodne skupnosti. Zato je toliko bolj nezaslišano, da se nekateri zelo vidni levčarski predstavniki odpovedujejo raznim postavkam Masellijevega osnutka (glej vprašanje vračanja kulturnih domov v Trstu in Gorici!).

Slovenska skupnost je politična stranka Slovencev v Italiji, ki v svojem političnem programu priznava kot svoje glavne vrednote politični pluralizem, parlamentarno demokracijo, narodno obrambo slovenske manjšine v deželi Furlaniji-Juljski krajini in samostojen politični nastop. Ob tem se tudi SSK zavzema za solidarnost in sodelovanje med narodnimi manjšinami v državi in Evropi nasploh. To je torej zelo pestra paleta vprašanj, ki jih edina slovenska stranka pri nas zagovarja in skuša uresničevati. Lahko mirno zatrdimo, da je stranka vsa leta svojega obstoja in delovanja ostala zvesta svojemu osnovnemu idejnemu programu. In prav vse te točke sestavljajo tudi njeno ideologijo, če lahko v tem smislu o njej govorimo. Prepričani smo tudi, da bo Slovenska skupnost - tudi v sicer spremenjenih razmerah - znala ta svoj politični program voditi naprej novemu tisočletju naproti.

Po osamosvojitvi in demokratizaciji Slovenije je lahko SSK tudi bolj svobodno in dejavno zaorala v sodelovanju z matično državo in njenimi organi. Kljub dobri volji pa ni vedno našla pravega sogovornika in je tako včasih tudi s težavo dosegla v svojih prizadevanjih kake resnične rezultate. Morala pa bo še naprej vztrajati in tako sogovornikom jasno pokazati, da je izraz politične volje lepega dela Slovencev v Italiji, ki nočejo zapraviti svoje politične samostojnosti, posebej v odnosu do italijanskih strank.

Pred nami in seveda pred stranko je še veliko drugih problemov. Skoraj vsako leto se mora soočiti s kakimi volitvami. Prihodnje leto bomo imeli volitve za evropski parlament. SSK je od vsega začetka na njih aktivno sodelovala in to v okviru manjšinske povezave. Ne vemo, kako bo šlo sedaj. Gotovo pa bo stranka znala najti prave prijeme in tako sodelovala po svojih močeh v gradnji Evrope narodov.

Slovenski skupnosti iskreno voščimo, da bi njen deseti deželni kongres kar se da uspešno potekal in tako prispeval k splošni in vedno večji samozavesti naše narodne skupnosti v Italiji.

ANDREJ BRATUŽ

03 Jože Horvat / intervju
DRAGO JANČAR

OBVESTILO

PRIHODNJA ŠTEVILKA NOVEGA GLASA, KI BO IZŠLA V ČETRTEK, 17. T.M., BO BOŽIČNA IN ZATO VSEBINSKO BOGATEJŠA. SODELAVCE NAPROŠAMO, DA ČIMPREJ ODDAJO SVOJE PRISPEVKE. (URED.)

MANJŠINSKA ZAŠČITA NAJ BO V DUHU SPLOŠNE DEKLARACIJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

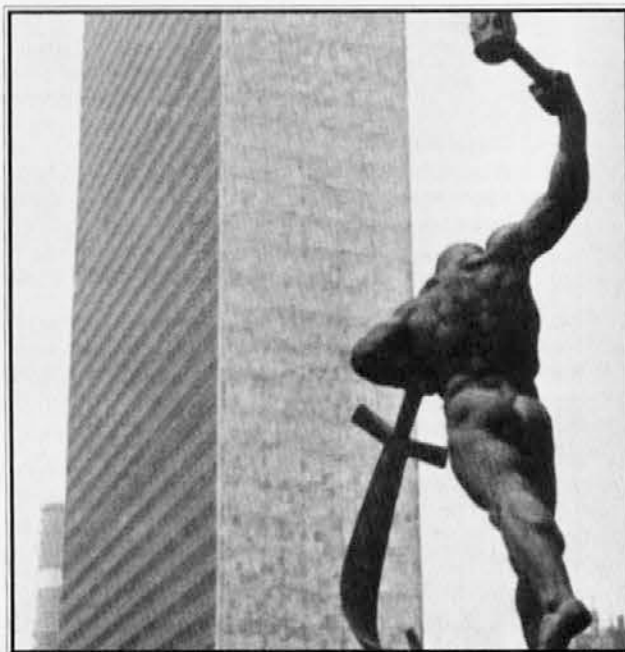
PO AVDICIJAH V RIMU

DRAGO LEGIŠA

Prav gotovo je le gol slučaj hotel, da so se avdicije pred ožjim odborom poslanske komisije za ustavna vprašanja, ki proučuje zakonski predlog za zaščito slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, končale, ko je demokratični svet obhajal 50. obletnico Splošne deklaracije človekovih pravic. Glavni svet Združenih narodov je namreč 10. decembra 1948, pri čemer je treba ugotoviti, da so se glasovanja vzdržali predstavniki držav celotnega sovjetskega tabora, med njimi tudi predstavnik Jugoslavije, čeprav jo je bil poleti istega leta Informburo izključil iz tega tabora.

Zakaj to danes omenjamo? Odgovor je pravzaprav zelo preprost. Prav po pravkar navedeni splošni izjavi so namreč temeljne človekove svoboščine začele postajati predmet mednarodnega varstva: "Vsak človek ima ne glede na raso, barvo, spol, jezik, vero, politično in socialno naziranje pravico do življenja, svobode in osebne varnosti, priznanja lastne osebnosti in enakosti pred zakonom." Splošno izjavo lahko upravičeno imamo za temelj, na katerem se je po drugi svetovni vojni pričela v demokratičnih državah graditi tudi zaščitna zakonodaja narodnih in jezikovnih manjšin.

Vprašanje človekovih pravic so dali velik poudarek tudi na zaključni Konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi, ki je bila v Helsinkih poleti leta 1975 in so se je udeležili predstavniki 35 evropskih držav, ZDA in Kanade. Na tem za Evropo gotovo zgodovinskem srečanju je bilo v sklepnem dokumentu med drugim rečeno: "Udele-

Steklena palača v New Yorku, sedež OZN

žene države se obvezujejo, da bodo spoštovale človekove pravice in temeljne svoboščine, med njimi svobodo misli, vesti, religije ali vere; te svoboščine bodo zajamčene vsem, ne glede na raso, spol, jezik ali vero".

Od dneva, ko so Združeni narodi odobrili Splošno deklaracijo človekovih pravic in so v Helsinkih sprejeli pravkar omenjeno listino, je Italija sklenila z Jugoslavijo dva sporazuma, ki sta neposredno zadevala tudi našo slovensko narodno manjšino. Mislimo tu na Londonski memorandum iz leta 1954 in Osimsko pogodbo leta 1975. V prvem primeru so bile podrobno navedene pravice, ki jih je Italija zajamčila Slovincem v bivši Coni A neuresničenega Svobodnega tržaškega ozemlja, z drugo pogodbo pa se je Italija obvezala, da bo raven manjšinske zaščite, določene v Londonu, ostala nespremenjena, čeprav je tedanja Jugoslavija pristala na stališče, da je zaščita slovenske manjšine notranje vprašanje Italije.

Ob tem moramo vsekakor zabeležiti, da je od Londonskega memoranduma že poteklo 44 let, od Osimske pogodbe pa 23 let, naša slovenska manjšina pa še ni tako zaščiten, kot ji je bilo obljubljen s svobodno podpisanimi mednarodnimi listinami, da šestega členu italijanske republiške ustave in zadnjih listin Evropske zveze niti ne omenjamo.

Poročila o poteku t.i. avdicij pred ožjim odborom pristojne poslanske komisije v Rimu so žal dajala vtis, kot da bi večina na italijanski strani želela odmeriti naši manjšini pravice z lekarniško tehtnico in ne v duhu temeljnih listin Združenih narodov in helsinške konference ter v duhu in po črki Londonskega memoranduma in Osimske pogodbe, ki se jima naša manjšina ne more in ne sme odpovedati, kajti zaščita pravic naše manjšine nikakor ni le italijanski notranji problem.

Kot med drugim glasno poudarja Slovenska skupnost, je poenoteno zakonsko besedilo, ki ga je poslanski

komisiji za ustavna vprašanja posredoval poročevalec Domenico Maselli, hudo in bistveno pomanjkljiv zlasti v dveh točkah: 1. v njem ni seznama občin s slovensko zgodovinsko prisotnostjo (prizadetih občin je 36) in 2. ni primerno in ustrezno urejeno vprašanje zastopnosti manjšine v obeh zakonodajnih zborih, to je v parlamentu.

Ljubljansko Delo je 2. t.m. v sobotni prilogi objavilo pismo 17 primorskih razumnikov, z Milanom Gregoričem na čelu, ki slovensko vlado med drugim pozivajo, "naj se spričo svojih nadevropskih manjšinskih zaščitnih standardov (mišljena sta italijanska in madžarska manjšina v Sloveniji, op. pisca) ne zadovolji s kakršno koli zaščito Slovencev v Italiji, temveč na podlagi pozitivne recipročnosti izsili dostojen in sprejemljiv zaščitni zakon...", naj se hkrati začne obracati tudi na mednarodne organizacije z namenom, da bo Italija ob očitnem omalovaževanju in izigravanju mednarodnih sporazumov in civilizacijskih norm občutila tudi pritisk in sankcije mednarodne skupnosti". Pismo je prejelo tudi naše uredništvo in ga v celoti objavlja v tej številki na 13. strani.

Deželni tajnik SSK Breclj in njegov namestnik Jevnikar sta povsem upravičeno večkrat poudarila, kako obstaja nevarnost, da Italija slovensko manjšino spet prepelje "žejno čez vodo". To pomeni, da naša manjšina spet utegne ostati praznih rok, kar zadeva varstvo njenih osnovnih pravic. Da se to prepreči, je potrebna na strani prizadete manjšine čim večja enotnost, na strani matičnega naroda pa primerno razumevanje in ustrezno ravnanje, kot ju zelo jasno omenjajo podpisniki pisma skupine primorskih razumnikov.

1
.....
ČETRTEK
10. DECEMBER,
1998

04 Jurij Paljk
TOŽI SE MI PO JEZUŠČKU

05 Danijel Devetak
VZGOJA ZA TRETJE TISOČLETJE

06 KNJIŽNI NOVOSTI PRI MLADIKI

07 Klara Krapež
"NUOVA POESIA SLOVENA" V LJUBLJANI

09 33. ZBOROVSKA REVIIJA ZCPZ

10 Danijel Devetak
POKRAJINSKI KONGRES SSK

12 Erika Jazbar
BENEŠKI EMIGRANTI NA POTEZI

14 Ivan Žerjal / intervju
BOJAN PAVLETIČ

15 V GORICI PRVIČ SEJEM RURALIA

15 Marjan Drobež
O GRADNJI PRIMORSKIH AVTOCEST

VSEBINA

RAZČISTIMO SI POJME!

STALIŠČE SLOVENSKE SKUPNOSTI

O MASELLIJEVEM OSNUTKU IN DEŽELNEM KONGRESU

SSk predlaga nekatera dopolnila k zakonskemu osnutku za zaščito manjšine, ki ga je izdelal poročevalec v parlamentarni komisiji za ustavna vprašanja poslanec Domenico Maselli.

Slovenska skupnost se pripravlja na deseti deželni kongres, ki bo 12. in 13. t.m. v Trstu. O tem je bil govor na tiskovni konferenci 5. t.m. na strankinem deželnem sedežu v Trstu; spregovorili so deželni predsednik Bernard Špacapan, deželni tajnik Martin Breclj in tržaški pokrajinski tajnik Peter Močnik.

SSk, je dejal Breclj, upa, da bo zakon, ki ga bo odobrila parlament, dober zakon. Obstajajo tudi dobri izgledi tako v Italiji s francosko in nemško manjšino kot v Sloveniji z ureditvijo statusa italijanske manjšine. Stanje, v katerem je naša manjšina, pa ni dobro. Razvoj dogodkov je manjšino precej načel, zato bi moral zakon dati možnost manjšini, da spet zaživi. Po mnenju SSk se o Masellijevem besedilu lahko razpravlja, vsekakor pa potrebuje nekaj temeljnih dopolnil:

1) paritetni odbor za vprašanja manjšine, ki ga predvideva osnutek, je treba poenostaviti, tako da se mu omogoči učinkovito in hitro delovanje; v odboru bi morali biti prisotni predstavniki italijanske države, dežele F-Jk in seveda manjšine;

2) teritorij, na katerem naj veljajo zaščitne norme, mora biti zgodovinsko področje, na katerem živi slovenska manjšina. SSk ima v mislih 36 občin v pokrajini Trst, Gorica in Videm, ki sta jih v letih 1978-80 ugotovila predsedstvo italijanske vlade in t.i. Cassandrova komisija (ustanovljena je bila za ugotovitev pravic za manjšino) in ki jih je ugotovil raziskovalni zavod ISTAT leta 1983. Skrčiti to področje bi pomenilo zreducirati zaščitni zakon v sredstvo za nove diskriminacije. Tudi prepuštili določanje teritorija krajevnim upravam bi ne bilo ne pravično ne modro;

3) stroške izvajanja zakona bi morala kriti država;

4) občine v pokrajini Videm

je treba razglasiti za prizadeto področje, ki mu je treba dodeliti posebne prispevke v podporo družbenim in gospodarskim dejavnostim, vrednotenju jezikovnih in kulturnih pobud in dejavnosti ter spoštovanju običajev;

5) italijanska vlada naj v doglednem času izda norme, ki zagotavljajo izvolitev enega poslanca in enega senatorja slovenske manjšine v parlament.

Predstavniki SSk so tudi ocenili nasprotovanje stranke Levih demokratov vrnitvi tržaškega Narodnega doma manjšini oz. njihovo trditev, da je Narodni dom znamenje razdvojenosti Trsta, kot zelo hudo. Ne gre tu za pravo vrnitev manjšini; po mnenju SSk bi stavba lahko ostala v lasti dežele, bila pa bi na razpolago ustanovam manjšine. Hudo je, da se označi Narodni dom za element razdvojenosti Trsta. To je, je dejal Breclj, kot da bi isto rekli npr. o tržaški Rižarni.

Po mnenju Petra Močnika gre poprava krivic, ki so bile v preteklosti prizadejane manjšini, tudi prek simbolnih gest. Podobno kot za Narodni dom velja, je dejal Bernard Špacapan, za Trgovski dom v Gorici.

Svet slovenskih organizacij se obrača na slovensko javnost v prepričanju, da ni mogoče iti mimo izredne krize, ki jo doživlja slovenska manjšina prav v trenutku, ko postopek za uresničitev zaščitnega zakona začne svojo parlamentarno pot. Priča smo namreč stališčem nekaterih slovenskih predstavnikov, ki dobesedno spodkopavajo v preteklosti doseženo načelno enotnost v manjšini. To je toliko bolj nevarno, ker je do odkritega odklona prišlo v trenutku, ko so predstavniki manjšine čakali v Rimu na advicijo pred komisijo za ustavna vprašanja... Organizirali so tiskovno konferenco, na kateri so priznali, da na manjšinsko zaščito ne mislijo

Objavljamo v izvlečku zanimivo in tehtno sporočilo Sveta slovenskih organizacij.

resno in da jo skušajo v očeh italijanskega javnega mnenja kar se da poplitviti in razveljaviti, ne meneč se za pravice in pričakovanja slovenske manjšine. Zdi se, da so se sprijaznili z dejstvom, da so v slovenski skupnosti izčrpali morebitne volivce in da se hočejo v skrbi za prihodnost dobrikati italijanskim. Nič drugače si ne moremo razlagati besed Milodža Budina, po katerih slovenska manjšina ne sme pričakovati nobenega privilegija od zaščitnega zakona. Ni ga bilo sram izreči to, potem ko je že pri sestavljanju skupnega predloga zaščitnega zakona zasta-

vil vse sile, da je manjšinske zahteve minimiziral do najnižje možne mere... Budin - in še kdo mu je pri tem pomagal - je enako vnelo vložil kasneje tudi pri iskanju skupnega stališča do Masellijevemu osnutku, ki je bil zanj sprejemljiv tudi brez sprememb...

Še posebej nas morajo vznemiriti - in mi se sprašujemo, ali je naša javnost pravilno dojela pomen Budinovi in Spadarovi besed - druge trditve, ki so prišle na dan na omenjeni tiskovni konferenci... "L'Hotel Balkan non va restituito" so besede, ki jih je v Budinova usta zmagoslavno dal Piccolo

v svojem poročilu o tiskovni konferenci. Teško bi Budin zagovarjal trditev, da nimamo do Narodnega doma pravice; bolj res bo, da sumi, da ga nismo vredni. Nevarnost naj bi obstajala, da bi ga izkoriščali v nizke, nacionalistične, s simboli nasičene namene... Od Budina, ki tako govori kot predstavnik vladne koalicije in kot vodilni zastopnik manjšine, s čimer tudi prevzema veliko, že kar dvojno odgovornost, pa bi vendarle radi izvedeli: na kaj je mislil, ko je govoril o privilegijih za manjšino? Ali obstaja možnost, da bi z zaščitnim zakonom dobili Slovenci privilegije? Ali misli, da bi zares prizadeli komu krivico, če bi nam vrnili Narodni dom v Trstu in Trgovski dom v Gorici?...

Te pojme si moramo nujno razčistiti, da bo naša javnost spoznala, v čem soglašamo in glede česa se razhajamo.

ŠTIRJE UPOKOJENCI Z RADIA TRST ZA POŽIVITEV DELA V ZAMEJSTVU

S 1. decembrom 1998 je pri slovenskih radijskih in televizijskih poročilih na Radiu Trst A prišlo do upokojitve treh časnikarjev, in sicer Danila Lovrečiča, Saše Martelanca in Sergija Pahorja ter organizacijske tajnice, gospe Helene Prelec.

Danilo Lovrečič je pred vstopom v uredništvo veliko let sodeloval pri slovenskih radijskih govornih sporedih in mnogi se ga spominjajo tudi kot voditelja uspešnih glasbenih oddaj in avtorja odličnih radijskih humoresk. Kot radijskega časnikarja smo ga še zlasti cenili kot poročevalca o italijanski politični kroniki in komentatorja dogodkov, ki so v zadnjem desetletju spremenili politično podobo Slovenije in Jugoslavije. Saša Martelanec je svojo radijsko pot začel

kot prevajalec in prireditelj iger iz italijanščine in francoščine, a poznamo ga tudi kot pisca besedil za vsebinsko zelo različne oddaje in tesnega sodelavca Radijskega odra, saj je dolgo skrbel za zvočno in glasbeno opremo radijskih iger, poznamo pa ga tudi kot avtorja radijskih iger. Na začetku svoje časnikarske poti je zaslovel kot urednik znane rubrike *Kdo, kdaj, zakaj?*, ki je pozorno spremljala domačo krojiko na Tržaškem in Goriškem. V zadnjih letih pa je kot vodja izmene z veliko pozornostjo za aktualnost novice in z izjemnim jezikovnim čutom skrbel za urejanje radijskih poročil. Tudi Sergij Pahor je dolgo let bil zunanji sodelavec najprej govornih sporedov in nato časnikarskega oddelka Radia Trst A.

Več let je pri Radijskem odru skrbel za zvočno in glasbeno opremo in tudi pisal prispevke najrazličnejše vsebine za razne beležke. Pri poročilih je dolga leta sodeloval in oblikoval športne oddaje, hkrati pa je kot človek širokih zanimanj vedno znal postaviti pri poročanju posebne zanimive in manj opazne vidike novice. Zadnja leta je bil posebej angažiran pri snovanju in oblikovanju slovenskega televizijskega dnevnika. Sergija Pahorja poznamo tudi kot predsednika Društva slovenskih izobražencev v Trstu, ki vsak teden prireja znane ponedeljkove večere, enkrat na leto pa izobraževalne dneve Draga. Sergij Pahor je tudi predsednik SSO-ja in je torej vsestransko angažiran v zamejskem kulturnem in družbeno

političnem življenju. Vsakdo, ki je kaj imel opravka s časnikarskim oddelkom Radia Trst A, in takih v našem prostoru ni malo, pozna gospo Heleno Prelec, ki je na radiu najprej delala pri govornih sporedih, nato pa v tajništvu skupnega italijansko-slovenskega časnikarskega uredništva. Ob osamosvojitvi slovenskih radijskih in televizijskih poročil pa je prevzela upravno in organizacijsko vodstvo tajništva. Heleno Prelec pa še zlasti Rojančani cenijo kot angažirano pevko domačega cerkvenega zbora in članico župnijskega pastoralnega sveta ter osebo, ki je vedno rada pomagala pri oblikovanju kulturnega in verskega življenja v domači župniji.

Prepričani smo, da bodo vsi štirje še vedno radi pomagali pri oblikovanju kulturnega, literarno-ustvarjalnega, političnega, družbenega ali z eno besedo - narodnega dela.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

KOT MANJŠINA POTREBUJEMO VELIKO POGUMA IN CELO UPANJA

Kot manjšina potrebujemo dandanes veliko poguma in celo upanja. Dovolj se je spomniti naših nerazumljivo oddaljenih stališč v odnosu do zaščitnega zakona. Seveda je vse to le logična posledica vsega, kar se je z nami dogajalo v zadnjem desetletju. Naslednje leto bo namreč minilo deset let, kar je padel berlinski zid. Odstranjene so bile ideologije, spremenil se je zemljevid Evrope, ni več nekdanje Jugoslavije, ni več nekdanje Sovjetske zveze.

Nastala je Slovenija kot samostojna in mednarodno priznana država. Toda v naši manjšini ni prišlo do takšnega odgovora na izzive novega časa, ki bi uresničil manjšinsko celovitost oz. njej primerno organiziranost. Edino s celovito organiziranostjo bi se kot manjšina uspešno predstavljali navzven, istočasno pa si pripravili pogoje za strnjeno in učinkovito ureditev skupnega življenja navznoter. Ker se to ni zgodilo, potrebujemo dandanes veliko poguma in celo upanja, ko načrtujemo svojo prihodnost.

V trenutku, ko bi se morali z vsemi manjšinskimi deli opredeliti za zajamčeno zastopstvo v izvoljenih organih, se to ni zgodilo. Vsi manjšinski deli se za zajamčeno zastopstvo niso zavzeli. Tudi zaradi te zamujene ali vsaj odložene priložnosti potrebujemo dandanes veliko poguma in celo upanja.

Večkrat se je pokazalo, kako mlada država Slovenija ob dokazano dobrih namelih, požrtvovalnosti in velikih izboljšavah še ne more v sebi v celoti razviti občutka za pomen vseh

delov narodovega telesa, občutka, ki je bil v povojnih letih le delen, saj ni upošteval vseh političnih različnosti. Manjšini je kljub najboljši volji in že opravljenim naporom težko več kot toliko vplivati na matično državo. Običajno je matična država tista, ki lahko odločilno podpre svojo manjšino. Torej dandanes tudi v tej točki potrebujemo veliko poguma in celo upanja, da bi zgradili z matičnim narodom vse tisto, k čemur kličejo vrednote nove Evrope.

Ob sprejemanju zaščitnega zakona nam del večinskega naroda še vedno ni naklonjen, čeprav so se v zadnjem obdobju razmere delno izboljšale, pač v duhu novega časa, ki je čas vsesplošnega odpiranja. Tudi v odnosu do zadržanih stališč dela večinskega naroda do nas potrebujemo kot manjšina dandanes veliko poguma in upanja, ko svoja stališča vztrajno predstavljamo, da bi v tem delu Evrope s skupnimi močmi uresničili novo sožitje. Seveda pa nas prav zaščitni zakon v največji meri spominja na dejstvo, da smo notranje razdrobljeni in da se zato premočno razlikujemo prav v bistvenih vprašanjih, ki še kako zadevajo našo bližnjo in daljnjo prihodnost. In ravno zato sta nam pogum in upanje še posebno potrebna, da bi namreč zares verjeli v premostitev naše razdvojenosti, ki je med nami na delu že vrsto desetletij. In v kolikor pogum in upanje zares potrebujemo, potem to pomeni, da brez svežih in prenovitvenih pobud čas ne bo delal v našo korist.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TISKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / DRAGO JANČAR

KOT ČOLN BREZ KRMARJA...

JOŽE HORVAT

Drago Jančar je ob lanski razstavi *Slovenci v 20. stoletju* v Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani kritično pripomnil, da je na njej zelo slabo prikazano dogajanje po koncu druge vojne in da razstava lakira totalitarni sistem v Sloveniji. Tedaj so mu "prizadeti" odgovorili, naj sam naredi razstavo, kjer bo prikazal, kar je tu pogrešal. Najbrž niso verjeli, da bo to storil; ampak po dobrem letu dni se je njegova kritika res "zgodila": v zgradbi, v kateri so omenjeni Slovenci v 20. stoletju, so 26. novembra odprli razstavo z naslovom *Temna stran meseca* in podnaslovom *Kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji 1945-1990*. V predverju in štirih sobah muzeja oz. "Cekinovem gradu" pri hali Tivoli so razstavljeni dokumenti, fotografije, knjige..., ki pričajo o totalitarni oblasti v Sloveniji. Razstava bo na ogled do 1. februarja 1999. Njen koncept in postavitve so oblikovali Drago Jančar, Vasko Simoniti in Janez Suhadolc, sodelovala pa je skupina zgodovinarjev in publicistov. Pri Novi reviji je pravkar izšel zbornik na 850 straneh z razstavljenimi dokumenti in razpravi sodelujočih zgodovinarjev, njegov naslov pa je prav tako *Temna stran meseca*. O razstavi smo se pogovarjali z njenim glavnim pobudnikom Dragom Jančarjem, tudi v tujini najbolj znanim slovenskim prozaistom in esejistom.

Se vam izvedba projekta ni zdela tvegana, in to ne samo zaradi politične situacije, ki ji ni bila najbolj naklonjena, ampak morda tudi zaradi maloštevilnih sodelavcev?

Moja kritika muzealstva oz. obstoječega zgodovinarstva je bila, kot če bi na koncertu kdo iz publike kritiziral pianista, pianist pa bi mu rekel, no, pa daj zaigraj ti, če znaš bolje od mene. To je bilo vse skupaj malo šaljivo, a sem ponudbo sprejel ne samo zaradi kritike muzealstva ali zgodovinarstva, ki se tudi deset let po vzpostavitvi demokratičnega sistema izogiba temnim stranem novejšje slovenske zgodovine in na tem področju ni naredilo tako rekoč nič! Glavni razlog za to, da sem se lotil izvedbe projekta, je splošno stanje v družbi, ki ni pripravljena na prelom s totalitarnim sistemom in na odprt vstop v demokratične razmere. Vstop pa ni mogoč, če se prejšnji sistem ne oceni po svojih temnih platih, ki so pomenile kršitve človekovih pravic, zatiranje posameznikove svobode izražanja, gospodarske monopole, socialne privilegije itd.

Morda je tolikšen odmev, kot doslej sama razstava, imel vaš esej, ki je sicer sestavni del razstavi pripadajočega zbornika *Temna stran meseca* in je esej pred dvema tednoma izšel tudi v *Delu*. Tudi odmevanje je bil precej velik?

Bilo je veliko odobravanja, vsul pa se je tudi plaz pričakovanih kritik, ki pa vedno prihajajo iz iste smeri, a nanje niti ne nameravam odgovarjati, saj zastavljam vprašanja, na katera sem odgovoril že v samem tekstu. Edino, kar me precej čudi, je, da mi v vseh napadih zastavljajo vprašanje, zakaj je bilo treba razstave. Mislim, da se v nobeni evropski kulturni družbi takšna vprašanja ne bi zastavljala. Kajti to je, kot če bi se vpraševali, ali še smemo delati filme o Auschwitzu ali sploh govoriti o zmotah marksističnega sistema oz. polomijah komunističnega totalitarizma. O tem se drugod nihče ne vprašuje, samo v Sloveniji bi po mnenju nekaterih te reči bilo treba

pomesti pod preprogo, polisniti glavo v pesek in se vsemu temu, kar smo videli z lastnimi očmi, še naprej izogibati.

Zgodovinar Vasko Simoniti mi je dejal, da je podobno razstavo, a v manjšem obsegu, imela le Madžarska.

Mislim, da so problem komunističnega totalitarizma zelo izčrpno proučili v Nemčiji. Kot je znano, so se tam zelo intenzivno ukvarjali z vprašanji policijskih dosjejev in kršitvami človekovih pravic, vzhodnem Berlinu pa menda obstaja tudi nekak muzej nekdanjega Stasija (državne tajne policije), slišal pa sem, da je tudi na Poljskem o tem problemu izšla naši podobna knjiga. Toda nekatere vzhodne družbe so vsaj na deklarativni ravni obsodile totalitarni sistem in potegnile ločnico med demokracijo in totalitarizmom, na Češkem in Nemčiji celo z lustracijskimi zakoni.

Razstava v Cekinovem gradu je postavljena na osnovi, ki se je zgodila med vojno, korenine pa najbrž segajo še dalje, v predvojni čas. Zakaj ste se odločili ravno za čas od konca druge vojne v Sloveniji?

Nismo se odločili za zgodovinski disput o levici in desnici, o pohodu socialistične ideje, o načinu prevzema oblasti s strani komunistov itd., ampak smo želeli obravnavati družbo od trenutka, ko je nova oblast imela v rokah vse vzvode oblasti, saj se šele v tej luči vidi, kak zločin je pravzaprav poboj razoroženih domobrancev, civilistov itd. Ni se več mogla sklicevati na to, da so bile to vojne razmere, da je šlo za maščevanje ipd., to je bila družba, ki je že funkcionirala, na kar se je ves čas tudi sklicevala, družba, ki ni hotela nikoli razpisati svobodnih volitev itd., po tej definiciji je bila totalitarna. V tem smislu je vse jasno, čeprav za zgodovinarje ostaja še veliko dela, da razložijo, kar je še potrebno. Precej o tem je najti tudi v omenjenem zborniku z enakim naslovom, kot ga ima razstava.

Razstava verjetno sodi v širši okvir refleksije o komunizmu v Evropi, posebno če pomislimo na lansko Črno knjigo komu-

nizma v Franciji, pa na knjigo prav tako francoskega zgodovinarja F. Fureta *Konec iluzije*. Odlomke te knjige zdaj v nadaljevanjih objavlja tudi ljubljansko *Delo*. Se vam zdi nenavadno, da je ta knjiga ponujena javnosti kot nekaj branja vrednega in zanimivega, o razstavi pa se raje molči, če se je že ne zavrača?

Prav to je značilno za stanje duha v Sloveniji: totalitarizem se je dogajal nekeje drugje. V Sibiriji, na Češkem, na čeških mejah smo tudi vsi videli žične ovire in zraven minska polja. Jugoslavija pa je imela od konca 60. let odprte meje. Ne, ta družba si ni pripravljena priznati, da je sama žive-la globoko v diktaturi in represiji, malo milejšega tipa od nekaterih vzhodnoevropskih držav sicer, toda vendarle v sistemu, ki je vse nadzoroval, bil izključujoč do drugače mislečih itd. To je tisto, čemur v nekem svojem eseju pravim podaljšana preteklost.

A prireditelj je imela tako rekoč mednarodni odmev, na otvoritvi so bili celo predstavniki tujih medijev. Kaj jib je po vašem mnenju pritegnilo?

Mislim, da ne živimo na kakem otoku, kot si marsikdo pri nas predstavlja. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* je nekaj dni po odprtju objavil obsežen prikaz razstave in gre za enega najvplivnejših časopisov v Evropi. To pomeni, da so pojavi obračuna s totalitarizmom, bolje debate o njem eminentno evropske. To je verjetno tudi največja tema 20. stoletja, v katerem sta se zgodila oba velika totalitarizma. Samo tako si je mogoče razložiti to zanimanje. Treba je namreč vedeti, da ne moremo živeti naprej s podaljšanim samoupravnim socializmom, kot se to pri nas še čuti v medijih idr.; živimo sredi evropskega prizorišča, v katerega se sicer skušamo vključiti, a ves čas na način, da bi svoje domače stvari skrili pred očmi pozornih radovednih opazovalcev in intelektualcev zahodne Evrope.

Kakšne so možnosti za to, da bi razstavo preselili v druga mesta po Sloveniji? In ali bo postala sestavni del razstave *Slovenci v 20. stoletju*, ki je v isti zgradbi, a nadstropje višje, in je bila povod za njen nastanek?

O slednjem bodo odločali ljudje iz muzeja, sam mislim, da bi morala postati sestavni del te razstave. Sicer pa so iz nekaterih mest že prišla vabila za *Temno stran meseca*. Tako jo bodo verjetno prenesli v Kranj, Celje, Idrijo, Škofjo Loko... kaže, da bo potovala kar vse prihodnje leto. Ponekod bo obogatena z lokalnimi primeri oziroma dokumenti represije in drugega, kar spada k njeni temi.

Morda bo njen učinek najprej v tem, da bo bolj razburkala politično miselnost, ki se ni bogve spremenila, kar so pokazale tudi lokalne volitve pred dvema ali tremi tedni?

No, po moje razstava bolj deluje med ljudmi, ki so odprtega duha, pameti, oči in ušes. Saj smo za moto k razstavi napisali besede iz Lukovega evangelija "gledajo, pa ne vidi-jo, in poslušajo, pa ne doumejo". Bojim se namreč, da je Slovenija še vedno strašna gluha loza, sodeč vsaj po nekaterih odmevih, ki prihajajo od razstave, izrazili pa so jih ljudje, ki niso videli ne razstave ne imeli v rokah zbornika, zelo površno na brali tudi moj esej, objavljen v *Delu*: odgovarjajo na že izrečene, utemeljene stvari. V Sloveniji tako govorimo drug mimo drugega. Ni se mogoče odpreti k popolnoma evidentnim dejstvom, kvnebovpijoči resnici, ki smo jo preživeli in jo občutili na lastni koži.

Pred kratkim ste bili na Dunaju, kjer je bila posebna literarna prireditelj in so na njej nastopili poleg vas še nekateri avtorji (recimo Alojz Rebula, Lev Detela idr.). Kakšen se vam od tam kaže pogled na Slovenijo?

Na dnevih slovenske literature na Dunaju sem se recimo pogovarjal z Alojzom Rebulom, ki je pripovedoval o tem, kako so ga pošiljali k udbovcem, srečal pa sem tudi Leva Detela, ki je pred davnimi leti moral emigrirati iz Slovenije zaradi afere Slodnjak, hočem reči, kamorkoli se človek obrne, naleti na posledice obdobja, ki smo ga živeli, pa kljub temu ni velike pripravljenosti, da bi o tem govorili. Sem pa mnenja, da se bodo stvari počasi le premaknile. Vendar naj dodam, da sem se na Dunaju pogovarjal tudi o nemški izdaji svojega romana *Zvonjenje v glavi*, ki je v Sloveniji izšel letos spomladi in ga je Klaus Detlef Olof že prevedel. Sicer pa se je za slovensko literaturo kazala velika odprtost v času preloma, okoli leta 1990 pa ne le v Avstriji, ampak tudi v Nemčiji, ki velja za kulturno najbolj odprto evropsko državo. Daleč bolj od Francije ali Anglije. Zdaj se je zanimanje nekoliko poglobilo, saj je bilo povezano z družbenimi premiki, o katerih so upali, da bodo prinesli veliko neznanega, novega itd. A od vsega, če smem reči *pro domo sua*, sva se v Avstriji ustalila kot avtorja le Žarko Petan in moja malenkost. Kaže pa, da je bila

ravno s tem prelomom ustvarjena osnova, ki zdaj funkcionira po normalnih kulturnih kanalih.

Mislite, da je slovenska literatura bolj prisotna v avstrijskem oziroma nemškem kot italijanskem kulturnem prostoru?

Zagotovo je najbolj prisotna na avstrijskem ali nemškem govornem območju. Ne vem, ali zaradi nekakšne tradicionalne kulturne poveza-ve, a italijanski prostor se mi v primeri s tem zdi zelo samozadosten; v njem malo prevajajo celo iz francoščine in nemščine.

Pred desetimi in več leti se je veliko govorilo o skupnem slovenskem kulturnem prostoru. Kako ga občutite zdaj, ko imamo svojo državo?

Mislim, da tako, kot ta država gleda na kulturo, vprašanje jezika in sploh kulturni obstoj slovenskega naroda, gleda tudi na svoje manjšine - to pa je z eno besedo katastrofalno, ponižujoče ob misli, da je bila pravzaprav kultura tista, ki je dala osnove za državo in od koder je pravzaprav prišla ideja in energija, s katerima se je vzpostavila neodvisna država. Ljudje, ki se za to niso posebej zavzemali, zdaj izrabljajo prednosti države ekonomsko, v obliki vse številnejših birokratskih položajev kulture in za vprašanja zamejskih Slovencev pa jim je malo mar. Po moje je to strahotno narobe in kratkovidno. Narod, ki vidi svojo prihodnost tudi v zahodni Evropi, bi moral pokazati več interesa, poslušati, materialne pomoči Sloven-cem, ki živijo zunaj naših državnih meja in so sploh pripravljene ostati to, kar so. Navsezadnje to ni nekaj, kar je človeku za zmeraj dano. Poznamo asimilacijo, na Koroškem manj, pa vendarle, med Slovenci v Italiji, na Madžarskem, iz zgodovine pa poznamo tudi narode, ki so izginili s prizorišča Evrope, zato mislim, da bi vedno znova morali osmišljati svoj položaj in se vpraševati o smislu našega obstoja. Če nekateri birokrati mislijo, da slovenstvo oz. Slovenci niso potrebni, naj to povedo, saj potem tudi slovenska država, od katere živijo, ni več potrebna.

Se vam zdi, da bi zaradi katastrofalnega položaja, kot ste ga imenovali, bil potreben kak kulturniški revolt, ki bi državo opozoril na dejansko stanje?

Po moje so takšni revolti zdaj obsojeni na ignoranco in aroganco. Vzemiva primer s knjigo: bilo je cel kup protestov, od centra PEN, založnikov do mednarodnih pozivov, da zanj v Sloveniji prihodnje leto ne bi uvedli posebnega davka na dodano vrednost. Toda ljudje, ki so za to odgovorni, so se na to slovesno po-zvižgali. Tak odnos je dolgoročno zelo nevaren. Saj je vendar treba probleme urediti funkcionalno, a mislim, da jih je mogoče tudi brez velike patetike, le vedeti je treba, zakaj moramo izdajati slovenske knjige, prevajati odlično tujo literaturo in zakaj mora vse to država podpreti in zakaj je ravno v tem kulturnem kontekstu treba podpreti slovenske manjšine in ljudi, ki so se še naprej pripravljene ukvarjati s slovenskim jezikom in kulturo v tujini, pri tem mislim na našo emigracijo. Za to ima država že ekonomski interes, a ta je vendarle drugotnega pomena; stvar ima smisel sama po sebi, ker je kultura sama po sebi smiselna in je Evropa na ta način zgrajena.

**BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A**

 ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

3. ADVENTNA NEDELJA

"Okrepite utrujene roke, utrdite klecava kolena. Recite njim, ki so plahega srca: »Bodite močni, nikar se ne bojte! Glejte, vaš Bog!«... Tedaj bodo spregledale oči slepih, gluhih se bodo odprla ušesa. Tedaj bo hromi skakal kakor jelen, jezik nemega bo vriskal." (Izaija 35, 3-6)

"Janez pa je v ječi slišal o Mesijevih delih in mu je po svojih učencih, ki jih je poslal k njemu, rekel: »Ali si ti tisti, ki mora priti, ali naj čakamo drugega?« Jezus jim je odgovoril in dejal: »Pojdite in sporočite Janezu, kar slišite in vidite: slepi spregledujejo, hromi hodijo, gobavi so očiščeni, gluhi slišijo, mrtvi so obujeni, ubogim se ozna- nja evangelij; in blagor tistemu, ki se ne spotakne nad menoj.«" (Matej 11, 2-6)

**BOG PRERAŠČA NAŠE SHEME IN
PRIČAKOVANJA**

Zelo se čudimo vprašanju Janeza Krstnika, naslovljenemu na Jezusa: "Ali si ti tisti, ki mora priti, ali naj čakamo drugega?" Pomislite, to vprašanje je Janez izrazil v ječi, tik pred smrtjo. Tako samozavestno je ob Jordanu napovedal Jezusovo poslanstvo: "Jaz vas krščujem v vodi za spreobrnjenje, toda on, ki pride za menoj, je močnejši od mene... On vas bo krstil v Svetem Duhu in ognju" (Mt 3, 11). In tako prepričano ga je razglasil za Mesijo: "Glejte, Božje Jagnje, ki odvzema greh sveta. Ta je tisti, o katerem sem rekel: Za menoj pride mož, ki je pred menoj, kajti bil je prej kakor jaz. In jaz ga nisem poznal, vendar sem zato prišel in krščujem v vodi, da se on razodene Izraelu." (Jn 1, 29-30). Kako da zdaj Janez Krstnik dvomi o Jezusu in njegovem poslanstvu?

Prav gotovo ga je Jezusova različnost zbegala. Medtem ko si je on sam predstavljal prihod božjega kraljstva s podobo sečnje, je Jezus z besedo in delom oznanjal čas milosti in čas odpuščanja. Janez pravi: "Sekira je že nastavljena drevčsom na korenino. Vsako drevo, ki ne rodi dobrega sadu, posekajo in vržejo v ogenj" (Mt 3, 10). Jezus pa obratno reče o nerodovitni smokvi: "Pusti jo še letos, da jo okopljem in pognojim. Morda bo naposled obrodila sad..." (Lk 13, 8-9). Krstnik je govoril o žetvi, Jezus o setvi: "Božje kraljestvo je podobno gorčičnemu zrnu, ki ga je človek vzel in vsejal na svojem vrtu" (Lk 13, 19). Krstnik si je predstavljal Odršenika, kako stoji z velnico v roki, da bi počistil "svoje mlatišče, spravil svoje žito v kašči, pleve pa sežgal z neugasljivim ognjem" (Mt 3, 12). Jezus se je učencem predstavil z besedami dobrote in usmiljenja.

Bog preseneča. V polno je presenetil celo tako velikega človeka, preroka in vernika, kot je bil Janez Krstnik. Bog prerašča naše sheme in pričakovanja. Ali ni primer Janeza Krstnika kakor parabola za vsakega kristjana?

Vsakdo, ki izpoveduje vero v Jezusa Kristusa, se v svoji duhovni rasti sreča s podobnim vprašanjem. Ali je Jezus, ki ga poznam in v katerega verujem, res tisti, ki izpolnjuje moja najgloblja pričakovanja in hrepenenja, je tak, kot ga poznam, zares tisti Odršenik, katerega človeštvo in vse stvarstvo željno pričakuje?

V vsakem življenjskem obdobju naj bi kristjan izostril pogled na Jezusa, svojega Učitelja. Z rastjo v letih in s človeškim zorenjem naj bi v njem zorel tudi odnos do Kristusa. Najbolj žalostno je opaziti, da kot ljudje ob različnih življenjskih izkušnjah rastemo in zorimo, kot kristjani pa ostajamo nedorasli, na ravni vere, ki smo jo pridobili v otroških letih. Jezus za nas večkrat ni "utelešen", zraščan z našo človeško, psihično ravni dozorovanja. Je le zunanji razpoznavni znak, ime za našo ideološko pripadnost in za tradicijo, iz katere smo zrasli. Kristus je bil izzivalen za svoje sodobnike, celo za Janeza Krstnika, izzivalen ostaja tudi za vsakega kristjana. Srečanje z njim ni konec iskanja, ampak začetek pravega soočanja z vsemi najpomembnejšimi življenjskimi vprašanji. V tem smislu je Jezus vedno nekaj korakov pred nami, izziv rasti in vabilo k nenehnemu iskanju in odpiranju njegove podobe ali, kot je zapisal apostol Pavel, "do mere polne starosti (zrelosti) Kristusove".

P. KURT EGGER V PETERLINOVI DVORANI V TRSTU

BOŽIČ PRIHAJA

**AKTUALNA KNJIGA O CERKVI
IN ETNIČNIH MANJŠINAH**

V petek, 4. t.m., so v Peterlinovi dvorani v Trstu predstavili knjigo *Cerkev in etnične manjšine*. Avtor knjige je kapucinski pater Kurt Egger (na sliki), predavatelj socialnega jezikoslovja na univerzi v Innsbrucku in namestnik ravnatelja Inštituta za pravico, mir in ohranitev stvarstva v Brixnu na Južnem Tirolskem. Predstavitel sta priredila deželno združenje italijanskih krščanskih delavcev ACLI in krožek Istria.

Knjiga p. Eggerja vsebuje izbor dokumentov, ki so jih izdale krajevne Cerkve v različnih državah Evrope, kjer žive manjšine: na Poljskem, v Španiji (v Baskiji in Kataloniji), na Koroškem, v Italiji, na Severnem Irskem in drugod. Vsebinska knjige je torej v tem, kot je povedal eden izmed predstavnikov prirediteljev večera, Walter Citti, kakšna naj bo vloga Cerkve glede vprašanja manjšin, kakšen nauk lahko Cerkev ponudi in kako naj se udejanji ta nauk. Citti je še dejal, da vsebuje knjiga številne argumente, katerih se Cerkev lahko poslužuje: vrednote ljubezni, dialektike med edinostjo in različnostjo, dostojanstva človeške osebe idr.

P. Kurt Egger je v svojem posegu predstavil različne dokumente cerkvenih oblasti v zvezi s problematiko manjšin. Pri tem je dejal, da ne obstaja rešilni recept za to vprašanje. Treba je prislusniti drugim in njihovim problemom. Pomembno je, da je treba vse, kar je napisano, tudi urediti, to pa je dolgotrajen in težaven proces. Na predstavitvi, ki ji je sledila krajša razprava, sta bila odsotna dva od napovedanih predavateljev: gre za poslanca v rimskem parlamentu Domenico Masellija, ki je tudi

avtor zakonskega osnutka za zaščito slovenske manjšine, o katerem teče živahna razprava v teh dneh, in beneško-slovenskega duhovnika msgr. Marina Qualizza, rektorja Višjega inštituta verskih znanosti v Vidmu. Maselli je bil odsoten iz zdravstvenih razlogov, msgr. Qualizza pa zaradi slabega vremena. Prisotnim sta med drugimi spregovorila tudi deželni predsednik ACLI Tarcisio Barbo in prof. Emidij Susič v imenu Slovenske prosvete, ki je dala Peterlinovo dvorano na razpolago. IŽ

**TOŽI SE MI PO
JEZUŠČKU**

Spet smo pred Božičem, praznikom, o katerem radi pravimo, da je praznik družine, ker je praznik Kristusovega rojstva; skoraj vsako rojstvo prinaša v družino veselje, gotovo pa bi ga moralo vsako.

Upajmo, da se skorajšnjega prihoda Božiča ne zavedamo samo zaradi tega, ker so povsod že okrašene trgovine, ker na Božič spominjajo lučke v mestu in nasilni trgovci s svojimi še bolj nasilnimi ponudbami. Kot da bi morali za Božič samo jesti in piti, kot da bi za Božič vsi morali nakupovati nepotrebne stvari! Tako tudi pri nas tiho pričakovanje Božiča tone v pozabo, tako se tudi pri nas sv. večer pričakuje bolj zaradi obveznih daril pod bogato okrašeno jelko kot pa zaradi nekega duhovnega doživljanja, globlje zaznave lastne bitnosti in neponovljivosti, lastne namembnosti, ki gotovo ni v tem, da porabimo vse življenje za tekanje za trgovci in za boljšimi trgovskimi ponudbami.

Slovenci nismo poznali daril v času Božiča, tudi na te so nas navadili trgovci, Zahod in za njim obvezna Amerika s svojim božičkom, rdečim možičkom, ki ga je narisal pred skoraj sto leti iznajdljivi mož za reklamo Coca-Cole. Za boljše prodajo gazirane pijače torej in za nič drugega ne! Slovenci smo imeli nekoč samo sv. Miklavža, blaginja je prinesla ostalo, odnesla pa veliko; bojim se, da tudi čar božičnega pričakovanja in čar jaslic, ki so nekoč obvezno stale na domačem vsakem domu, delate družino bolj družino v vsaki slovenski hiši. Danes, ko lahko za tri lire vsakdo kupi jaslice, jih boste našli po slovenskih družinah zelo malo. Najbolj prefinjeni ljudje vam bodo tudi povedali, da ne marajo kiča v hiši. Kot da bi pri jaslicah šlo za to, če so umetniško narejene ali niso!

Veliko stvari se je spremenilo. Sedaj tudi mi tekamo okrog in se pehamo v vrstah, ko kupujemo stvari, katerim še sami ne vemo namena, pozabljamo pa na bistvo Božiča. Praznik Božiča je bil med slovenskimi ljudmi vedno praznik Jezusovega rojstva in čas notranjega veselja, morda tudi čas za potico in priboljšek, a vedno predvsem družinski praznik, ki se je posvečal s skupnim odhodom k polnočni maši in nato morda še s kozarcem kuhanega vina, čaja ob potici. Ne toži se mi po dnevih, ko je bilo vsega manj, gotovo pa tudi veliko stvari več; med temi so bila tudi večja pričakovanja Božiča in tudi globlja dožemanja in sprejemanja njegove skrivnosti. Toži se mi po miru, ki je takrat vladal v času Božiča, po večerih brez televizije in nepotrebnih večerij, katerim konec koncev niti ne dojemam namena. Toži se mi po Jezuščku, ki sem ga takrat na dnu samega sebe lahko čisto zares otipal. Danes ga v tem brezupnem tekanju še komaj zaslu- tim in vendar vem, da se bo tudi na letošnjo božično noč rodil. Čeprav vem, da danes potica ni več potrebna na dan Božiča, je bom doma vseeno vesel, jaslic tudi in polnočnice tudi.

Božiča bom vesel, vsega, kar je danes okrog njega, pa seveda veliko manj.

JURIJ PALJK

PODPORA CERKVI / ODTEGLJIVI PRISPEVKI
**PRISPEVEK, KI GOVORI
O PRIPADNOSTI**

Tudi najbolj gorečemu verniku je težko seči v denarnico, ko se vprašuje po odtegljivih prispevkih* za vzdrževanje 38.000 škofijskih duhovnikov. Zdi se, da je bolj hvaležno ponuditi pomoč neposredno lastnemu župniku. Povejmo pa, da je odtegljivi prispevek 38.000 duhovnikom zelo pomembno dejanje. Od leta 1989 je to storilo že pol milijona ljudi, 130.000 pa jih to počenja vsako leto. V mesecu decembru je to lažje storiti tudi zaradi trinajste plače. V začetku je gotovo spodbuda tudi dejstvo, da lahko odbijemo prispevek pri davčni prijavi, ker se to splača narediti. Pa vendar se je za 130.000 stalnih darovalcev kasneje nekaj spremenilo, saj so razumeli, da pripadajo isti skupnosti, isti Cerkvi od Doline Aoste do Pantellerie.

Prehod od dejstva, da se nekaj splača, do občutka pripadnosti isti cerkveni skupnosti je seveda dobrodošel in dela iz davčne olajšave samo element večje in globlje soudeležnosti v skupnosti.

Ko pa postane prispevek, ki je že motiviran, še reden v času, se mu doda še neka nova vrednost, pomeni namreč novo rast in zanimanje za tiste, ki se nenehno zavzemajo za oznanjevanje ljubezni. In prav v tem trenutku dobi 38.000 mož, ki so brez obraza in brez imen, veliko obrazov: tiste mladih, katerim pomagajo rasti, obraze bolnih, s katerimi delijo bolečine, obraze mater in očetov, katerim stojijo ob strani s Kristusovo tolažbo v najtežjih trenutkih, obraze potrebnih, ki imajo v vsakem duhovniku gotovo oporno točko, da prejmejo pomoč in solidarnost.

Odtegljivi prispevek, ki je redno darovan in premissljen, dobi tako globoko cerkveno vrednost. Tako pridemo do zaključka, da je darovanje odtegljivih prispevkov za vzdrževanje duhovnikov hvaležna stvar, četudi ni namenjena neposredno našemu duhovniku. S temi prispevki nam uspeva gledati dlje kot samo na našo župnijo. Vsi namreč že vemo, da vsi sku-

paj sodelujemo pri misijonskem poslanstvu naše Cerkve, misijonstvu, ki se kaže z deli in oznanjevanjem. S temi odtegljivimi prispevki smo s srcem in razumom pomagali vsem tistim, ki so se od leta 1989 popolnoma prepustili dobrosrčnosti vernikov in torej niti ne državi in niti ne Vatikanu, da bi živeli evangelij. Danes mora namreč 38.000 duhovnikov računati na svojo bližnjo skupnost (župnijo) in na širšo skupnost: na Cerkev.

*Poleg dejstva, da imajo prispevki za vzdrževanje duhovnikov velik pomen za Cerkev, imajo tudi konkretno prednost. Če jih oddaste do 31. decembra letos, jih lahko v celoti odštete pri davčni prijavi (do dveh milijonov lir) in tako prihranite pri davku, ki ga morate plačati (L.222/85 D.P.R.917/86). Obrazce za tekoči račun št. 57803009 dobite že natisnjene z naslovom *Istituto Centrale Sostentamento Clero* v svoji župniji in na pošti. Svoj prispevek pa lahko oddate tudi na škofijskem uradu Ustanove za vzdrževanje duhovnikov ali pa z bančnim nakazilom.

DR. VILJEM ŠČUKA MED NOVOGORIŠKIMI KATOLIŠKIMI IZOBRAŽENCI

VZGOJA ZA TRETJE TISOČLETJE

DANIJEL DEVETAK

Kaj potrebujejo današnji ljudje in predvsem mladi, da bi telesno, razumsko in duhovno zdravi prestopili prag tretjega tisočletja? Ko s strahom in z upanjem stojimo pred pragom novega obdobja in se sprašujemo o integracijskih procesih, globalnem gospodarstvu in neznanju evra, je skušal nakazati nekaj odgovorov na to kočljivo vprašanje psihoterapevt dr. Viljem Ščuka na večeru novogoriškega kluba društev Katoliških slovenskih izobražencev v četrtek, 26. novembra. Orisal je nekaj smernic, kako naj se mladi vzgajajo v odporu proti stresu, kako naj spoznajo vrednoto učenja in napa, kako naj pridobijo veselje do življenja in tako zrastejo v celostne ter ustvarjalne osebnosti.

V dvoranici cerkve Kristusa Odrešenika se je zbralo ogromno ljudi, saj je dr. Ščuka znan po tem, da smiselno in domiselno dopolnjuje svoje poglobljeno strokovno znanje z življenjskimi izkušnjami in anekdotami iz zakladnice zahodne in vzhodne civilizacije. Njegove trditve so tako občevaljavne, da jih zdrava pamet ne more ovreči; z druge strani pa je to gotovo osebnost, ki zna biti s svojo jasno in močno besedo dober učitelj življenjske modrosti. Na mojstrski način se zna približati vsakemu človeku, z zaupanjem zna priti mladim do živega.

Temeljna doba v razvoju osebnosti je otroštvo, je pribli

na začetku. Otrokov "raj" se mora končati z rojstvom. Bolj ko je otroško obdobje "rajsko", težje bo mladostništvo. Otrok mora osvojiti bistveno življenjsko načelo: samo prek discipline in napa bo lahko dosegel ugodje, zadovoljstvo. Otrok, ki ni vreden potrpežljivosti, se ne bo znal spopadati niti z najmanjšimi življenjskimi težavami. Za delo in napa pa mora biti motiviran. Pri tem potrebuje tri nujna sredstva: pogum, moč in voljo. Te vrline niso prirojene in tudi "kupiti" jim jih nihče ne more; ni dovolj brati knjige, ki govori o njih, treba jih je na lastni koži okusiti. Otrok razvije pogum, če ima ob sebi koga, ki mu daje varnost. "Poguma ne učita ne šola ne ideologija. Na potezi so lahko samo starši." Otrok bo imel v sebi moč, samo če je samozavesten. To pa bo, samo če se v družini čuti sprejet in "e-

nakopaven". V večini družin opravljajo starši od 70 do 90% vseh hišnih del. To pa je za otroke slaba šola; naučiti se morajo namreč pravila, po katerem v družini vsi prejemajo, ker tudi vsi delajo.

Krasen primer zdrave vzgoje daje judovska zakladnica. Judovski očetje so že v davnih časih vsak dan molili nad otroki t.i. Salomonovo molitev: "Daj mi, Gospod, milost, da mu dam samo toliko, kolikor potrebuje, ker ga ljubim. Sicer mi vzemi vid, da ga nikdar več ne bom videl." Kako ne videti v tej preprosti molitvi vzroka za trdoživost in odpornost Judov? Tako zrelo ljubeznivo in modro skrb potrebujejo tudi naši šibki in razvajeni otroci, ki jim vse manjka, ker imajo vsega preveč; le tega, kar bi najbolj potrebovali, od nikoder ni. Vzemimo za zgled to zlato pravilo "starejših bratov" Judov! Popuščanje ali hitro zadovoljevanje želja otrok ne moreta biti izraz ljubezni! Otrok se ne sme bati discipline; znati mora potrpeti, počakati. Če se boji reda, ne bo prenašal neugodja; hitro bo iskal rešitve svoji stiski v lažnih poteh do sreče in se opajal ter do onemoglosti zastrupal z mamili in drugimi načini bega iz stvarnosti. Kdor pa otroka ljubi, mu lahko tudi kaj odvzame in ga tako uči potrpljenja v stiski. Če otroka resnično ljubimo, mu recimo: "Počakaj, ni še čas!" Najboljši vzgojitelj zna s pravo ljubeznijo reči: "Počakaj malo!" Otrok, ki je razvil pogum, voljo in moč v družini, bo znal reševati težave v življenju in bo znal biti zadovoljen tudi z majhnimi stvarmi. Če se otrok nauči biti odporen v stiski, bo znal tudi zrelo odločati; svojih nalog ne bo opravljal, ker jih "mora" opravljati, ampak zato, ker to "hoče". Najbolj človeško pa je prav to: odločati se po lastni vesti, ne pa po nagonu ali samo po razumu. Tedaj je človek res svoboden. Ni pa lahko biti odporen proti stresu v času in družbi, ki je zelo stresogena.

Otrok, ki mu je vse dano, komaj si kaj zaželi, ne bo znal hrepeneti po nečem in zato tudi ne bo znal razvijati duhovnih vrednot. Te pa so fiziološke potrebe; če jih človek ne razvije, ostane "hrom", nepopoln, "delen" človek. "Ali smo pozabili, da se biseri rodijo iz

bolečine?" V današnji evropski civilizaciji je zelo malo Tolstojev, Beethovnov in Cervantesov, ker človek ne razvija več genialnosti, saj mu to ni treba. Ima že itak vse, ne da bi se za kaj trudil. Toda prav iz hrepenenja v pomanjkanju se rodijo moč, volja, vera. Zgodovina - tudi Slovencev - uči.

Človek ima, z razliko od živali, poleg telesa in razuma tudi duha, zavest sebe. Človek, ki se sebe zaveda, skuša svoje življenje tudi osmisliti. Zato je ustvarjalen, zato oblikuje svoj svet vrednot. Vrednote treh razsežnosti so zapisane v našem genetskem kodeksu. Moramo jim le dati možnost, da pridejo na dan. Vrednote duha so: ustvarjalnost, pristnost, domiselnost, neodvisnost, strpnost, prijateljstvo, miroljubnost in še bi lahko naštevali. Prav tako so osnovne vrednote zdrave osebnosti vera, upanje, ljubezen, resnicoljubnost, sreča, hrepenenje, mir... "Najstarejši preventivni učbenik je Biblija," je povedal dr. Ščuka. "V njej in drugih modrostnih knjigah antičnih civilizacij je vse zapisano." Ta preprosta pravila si je znova prisvojila sodobna psihologija, ki trdi, da skladje treh človekovih razsežnosti (telesa, razuma in duha) dela človeka popolnega. Pomembna je seveda enakopravnost med njimi. Naš čas je čas dveh razsežnosti; tretjo imamo na oltarju, iz občutka krivde jo hodimo moliti, ne dovolimo pa ji, da bi živela v nas...

Naloga staršev je v tem, da dosledno omogočajo otrokom razvoj vseh treh dimenzij. Če boječe, nesprejete in nezrele otroke označujejo tekmovalnost, egoizem, zavračanje, sumničenost, zamerljivost in sovraštvo, so lastnosti zrelih in ljubljenih otrok čut za sodelovanje, nesebičnost, sprejemanje, zaupanje, odpuščanje, ljubezen...

Po vsem tem, kar smo slišali na predavanju, bi se morali pošteni katoliški izobraženci vprašati, kako to, da kristjani, ki so nam besede Življenja od malih nog dane v usta z zlatega krožnika, ne znajo hraniti (kaj šele kazati!) veselja do življenja. Verjetno zato, ugotavljam, ker sklepamo kompromise z maliki-vrednotami našega časa. Verjetno pa res gledamo in ne vidimo, poslušamo in ne slišimo...

SVETNIK TEDNA

14. DECEMBRA

SILVESTER ČUK

**JANEZ OD KRIŽA,
CERKVENI UČITELJ**

Ko Bog človeka kliče v določen poklic ali službo, mu podeli darove in sposobnosti, da ta poklic čim uspešneje izvršuje. Seveda mora človek imeti posluš za božje navdihe in mora sodelovati z njegovo milostjo. Današnji svetnik je imel zelo revno in trdo mladost. Mati, ki je ostala sama s tremi otroki, ga je želela čimprej spraviti do kruha in je bistrega fantiča dala za vajenca pri raznih obrtnikih, pa nikjer se ni obnesel. Dobro pa se je znašel med bolniki v neki zasebni bolnišnici, kjer se je tako izkazal, da mu je gospodar omogočil šolanje. Po ovinkih ga je Bog pripeljal tja, kjer ga je hotel imeti. V svojem kratkem življenju se je izkazal kot izreden mistični teolog in pisatelj ter prenovitelj karmeličanskega reda.

Ta mož je bil Janez od Križa. Rodil se je leta 1542 v španski pokrajini Kastiliji. Njegova mati, revna žena, ki je morala sama skrbeti za svoje tri otroke, je s svojo zdravo vzgojo položila temelje Janezove svetniške osebnosti. Njegovo mladost smo že opisali. Ko mu je dobrotnik omogočil šolanje, se ni odločil za to, da bi postal duhovnik v bolnišnici, kjer bi lahko skrbel tudi za svojo mater. V sebi je čutil klic, da se mora ves posvetiti molitvi in kontemplaciji, zato je leta 1563 vstopil v karmeličanski red. Štiri leta kasneje je bil posvečen v duhovnika. Bolelo ga je, da se je v karmeličanski red vtihotapil posvetni duh, da se je oddaljil od prvotnih pravil in ostrogi. Nekega dne je prišla v samostan, kjer je živel Janez, karmeličanska redovnica Terezija Velika, ki je nekaj let pred tem z dovoljenjem predstojnikov začela s prenovo ženskega karmeličanskega reda. Janez je takoj spoznal, da ima opraviti z ženo izrednih sposobnosti, obdarjeno z velikimi nadnaravnimi darovi, Terezija pa je videla v mladem redovniku velikana božje ljubezni, v katerem je duh kontemplacije dosegel že visoko stopnjo, in da je zato on poklican, da prenove moški karmeličanski red.

Janez se je dela nemudoma lotil. Terezija mu je dala na razpolago hišo, ki jo je njej poklonil neki plemič v vasi Durvela. V tej hiši je 28.11.1568 zaživel prvi samostan prenovljenih ali bosonogih karmeličanov. Vsi redovniki so sprejeli novo redovno ime, da že na zunaj pokažejo, da se začena novo življenje. Janez si je izbral ime Janez od Križa. Kmalu so zrastle še novi reformirani samostani. Duša preнове je bil Janez od Križa, velik učenjak, zlasti pa globok molivec in mistik. Hiter razmah preнове je vznemiril tiste karmeličane, ki so živeli po prejšnjih olajšanih pravilih. Šli so tako daleč, da so Janeza od Križa vrgli v umazano samostansko ječo in ga na vse načine poniževali. Janez pa je ostal miren. Mir je ohranil celo takrat, ko je doživljal strašno notranje trpljenje, ki ga je nato opisal v knjigi *Temna noč duše*. Med drugimi njegovimi spisi sta najbolj znani deli *Vzpon na goro Karmel* in *Duhovna pesem* (vse tri imamo tudi v slovenskem prevodu).

V življenju je veliko pretrpel in trpljenje je bilo zanj vir luči in moči. Zadnja leta je preživel v samostanu Ubeda, kjer je imel hudo oblastnega predstojnika. Njegovo hudo-bijo je Janez vračal z dobroto. Uresničeval je svoje načelo: "Kjer ni ljubezni, jo vnesite, pa boste živeli v ljubezni." Umrl je v noči od 13. na 14. december leta 1591, star komaj 49 let. Za svetnika je bil razglašen leta 1726, leta 1926 pa mu je Cerkev podelila naslov cerkvenega učitelja.

**JUBILEJNO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM
V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ**

OB JUBILEJNEM LETU 2000 VAS VABIMO NA IZREDNO
ROMANJE V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ
OD 11. DO 18. FEBRUARJA 1999.

Na osemdnevnem potovanju bomo pod strokovnim vodstvom obiskali vse najvažnejše kraje iz Jezusovega življenja. Pot nas bo vodila od Galileje do Judeje z viškom obiska v Jeruzalemu. Nato se bomo podali na goro Sinaj, kraj božjega razodetja, kjer je Mojzes prejel 10 božjih zapovedi, in obiskali samostan svete Katarine.

Odhod z letališča v Ronkah, kamor se bomo tudi vrnili.

Cena potovanja znaša 1.580.000 lir; akontacija ob vpisu 300.000 lir. Potreben je potni list oz., kdor želi skupinski potni list, naj ob vpisu dostavi na našem uredništvu kopijo veljavne osebne izkaznice.

Podrobnejše informacije in program potovanja do-bite na našem goriškem ali tržaškem uredništvu.

Pohiňte v vpisom, ker je polovica mest že oddanih.

NESKONČEN "BOJ" SVETEGA OČETA

VEDNO IN SAMO ŽIVLJENJE!

Ko smo meseca novembra razmišljali o smrti, je Papeški svet za pastoralo priredil mednarodno srečanje z zdravstvenimi delavci. Na povelju je Janez Pavel II. Še enkrat z odločnimi besedami stopil v bran življenja - od spočetja do zadnjega zdihljaja in naravne smrti. Še enkrat je dokazal, da je krepak in dosleden glasnik Boga živih, Boga, ki je velik ljubitelj življenja in človeka.

"Evtanazija je atentat na življenje, ki ga ne more dovoljevati nobena človeška oblast. Življenje nedolžnega je dobrina, s katero človek ne more razpolagati." To je bila glavna misel papeža, ki s svojim življenjem in številnimi - tudi težkimi - preizkušnjami verodostojno pričča o tem, da je življenje največja dobrina in vrednota. Kot taka nam je bila darovana in je nedotakljiva. V naši družbi se vse bolj govori o evtanaziji, "sladki smrti"; ta je zgovoren simptom kulture smrti, ki si vedno bolj utira pot v družbi, ki se utaplja v blagostanju. V takih razmerah moramo še in še uveljavljati evangelij življenja, ki ga Cerkev sprejema za vedno novim čudenjem. To je

izziv za vsakogar: pravičnost družbe je namreč odvisna od tega, če je sposobna najti odgovore na potrebe vseh njenih pripadnikov; stopnja njegovega napredka je odvisna od njene sposobnosti zaščiti najšibkejšo osebo.

Posebno pozornost je sv. oče namenil ostarelim. "Življenje, ki se rodi, življenje, ki raste, življenje, ki zahaja: to so trije trenutki skrivnosti človekovega bivanja, ki prihaja od Boga, je njegov dar..." V prvi vrsti se je treba zato zavzemati za dostojanstvo starejše osebe, da bi znala živeti z visoko mero spoštovanja do sebe, da bi se tudi v družbi mlajših čutila koristna, da bi nikdar ne želela ali zahtevala smrti. Umirjeno veselje bi moralo biti poglavitna značilnost ostarelega, ki mora zopet najti svojo pravo vlogo sredi mladih družin.

Izkušnja zrelega človeka je namreč lahko najlepše darilo mladi družinski skupnosti; ta lahko črpa iz nje dragocenosti sveta, ki ga je hitri ritem današnjega življenja prehitro zabrisal in je bilo v njem verjetno lažje biti človeku človek.

5

ČETRTEK
10. DECEMBER
1998

MACORJU V SPOMIN

PRI TRŽAŠKI ZALOŽBI MLADIKA

70-LETNICA KACINOVIH ORGEL V KROMBERKU

OSIROMAŠENA GORIŠKA KULTURA

Objavljamo spominske besede na pogrebu Celsa Macorja, ki jih je podala prof. Lojzka Bratuž.

"Tih je zapustil zemljo ob Soči, ki jo je tako ljubil" - je napisano na lepaku zraven osmrtnice. Slovensko besedilo ob italijanskem in furlanskem: v duhu Celsa Macorja.

Ob njegovi smrti se čutimo osiromašene. Osiromašena je predvsem goriška kultura, ne samo italijanska in furlanska, temveč tudi slovenska, osiromašeni so vsi tisti, ki so se v preteklih desetletjih na različne načine in v težkih razmerah na Macorjevo pobudo ali skupaj z njim trudili, da bi se kultura v teh krajih razvijala v vedrem in konstruktivnem vzdušju.

Celso Macor je bil zelo razgledan, izredno plemenitega duha, odprt v pogledih in stikih, kar je blagodejno vplivalo na kulturne razmere v našem prostoru. Pristna in globoka ljubezen do lastnega jezika in zvestoba lastnim koreninam sta mu vseskozi omogočali, da je spoštoval jezik in kulturo bližnjega. Omogočili sta mu tudi številne in plodne stike s slovenskim svetom, tu in onstran državne meje. Naša skupnost se ga bo spominjala kot iskrenega prijatelja, vedno pripravljene sodelovati pri raznovrstnih pobudah. Spominjali se ga bomo kot pozornega in občutljivega sogovornika, kot človeka, ki raznorodnosti in večjezičnosti na tej zemlji ni pojmoval kot oviro za mirno sožitje, temveč kot bogastvo in prednost.

Ko se poslavljamo od prijatelja, ki je veroval v človeške in krščanske vrednote, po njih uravnaval svoje življenje ter o njih pričal, nas tolaži misel, da bo njegovo sporočilo živelo med nami tudi po njegovem odhodu v večnost, tolaži nas tudi upanje, da bosta njegov zgled in nauk kot dragocena dediščina še naprej razsvetljevala in vodila našo pot.

STO LET SLOVENSKEGA ROMANA V TRSTU

Pri založbi Mladika v Trstu sta v prejšnjih dneh izšli dve novi knjigi, s katerima hoče založba proslaviti prvih sto let slovenskega romana v Trstu.

Gre za ponatis romana Marice Nadlišek Bartol *Fata morgana*, ki je začel natanko pred sto leti izhajati v Ljubljanskem zvonu, in za nov roman Alojza Rebule z naslovom *Cesta s cipreso in zvezdo*. Oba romana so predstavili na prazničnem večeru v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu v ponedeljek, 7. decembra.

O romanu *Fata morgana* je spregovorila književnica Ivanka Hergold, ki je roman tudi jezikovno pregledala in mu napisala spremno besedo. To je ljubezenski roman, katerega zgodba se odvija v tržaški slovenski meščanski družbi. V začetku prihodnjega leta bo Mladika izdala še zbirko esejev Ivanke Hergold o slovenskem tržaškem romanu v preteklih sto letih.

O romanu *Cesta s cipreso in zvezdo* je spregovoril avtor sam. Dogajanje je postavil v obdobje od konca 30. do začetka 50. let, glavni junak pa je poitalijančen Slovenec, ki počasi spoznava svoje slovenstvo in se radikalno odloči zanj. Roman prikazuje tragično usodo primorskega človeka v najhujšem obdobju naše zgodovine, od fašistične diktature do vojne, osvobodilne borbe in revolucije.

V imenu založbe je spregovoril urednik Mladike Marij Maver, večer pa je popestril nastop violinistke Raffaele Petronio in kitarista Paola Bembija.

9. LETOŠNJA ŠTEVILKA

NOVA MLADIKA

Uvodnik z naslovom *Ne samo praznično razmišljanje ob petdesetletnicah*, je posvečen krizi, ki pesti slovensko narodnostno skupnost na različnih področjih in ki se kaže v skromnem obisku prireditve, koncertov, maš in predavanj, v hiranju cerkvenih pevskih zborov, v neprodanih knjigah v slovenskih knjigarnah idr. Rešitev Mladika vidi v vrnitvi k izviro. Uvodniku sledi novela Erika Dolharja *Izlet na sneženi Čaven in Mali Golak*, zatem pa si bralec lahko prebere zapis Draga Štoke o 50-letnici prihoda slovenskih emigrantov v Argentino. Mladika objavlja tudi intervju s publicistom ter javnim delavcem iz slovenske Istre Milanom Gregoričem. V nadaljevanju je Saša Martelanc prispeval spominski zapis ob stoletnici rojstva narodnega in političnega delavca prof. Ivana Rudolfa. Ciril Velkovrh se spominja svojih srečanj s kardinalom Alojzijem Ambrožičem. Tomaž Pavšič piše o pesniku Guillaumeju Apollinaireju, Bruna Ciani Štekar pa o ljubezni do sebe. Mag. Rozina Švent je prispevala članek o pesniku Igu Grudnu ob 50-letnici smrti, tržaška pesnica Bruna Perlot pa nadaljuje z literarnim opisovanjem domačih rastlin in zelišč (tokrat je na vrsti bor). Za rubriko *Iz arhivov in predalov* je Ivo Jevnikar prispeval nov zapis o zamolčanih padalcih; na vrsti je tigrovec in padalec Alojz Knez. Mladika objavlja tudi vrsto literarnih in likovnih ocen, pesmi Miša Shaker, ki so prejele drugo nagrado na literarnem natečaju Mladike, pa tudi svoje stalne rubrike. Tudi tokrat je skupaj z Mladiko izšla njena mladinska priloga Rast, ki objavlja zanimive in tehtne mnenjske zapise o vročih temah, ki so sprožile pero mladih piscev.

IŽ

ORGLAR IVAN KACIN, ŽIVLJENJE IN DELO (2)

Splošna značilnost Kacinovih orgel je, da so registri izredno kvalitetni in raznoliko izraziti, saj je vsak posamičen, pa tudi več skupaj ali v polni igri, močno skladen. Odlični so principi in bogate miksture, godalni registri (npr. viola, gamba, vox coelestis) pa ne preveč rezki, ampak uglaseni na pravo mero. Izdelava orgel je danes šla razvojn naprej, saj se je povrnila k mehaničnim orglam oz. k baročnemu izročilu, čeprav najnovejši trendi skušajo ponovno ovrednotiti tudi prvine romantičnih orgel. Vendar tudi Kacinovim orglam ne moremo odrehati kvalitete, saj so to bili za tisti čas zelo solidni izdelki, kljub pnevmatski trakturi zanesljivi in uporabni tudi za sedanji čas. Nedvomno že sodijo med kulturne dobrine, ki jih je vredno ohranjati in negovati, kulturne poudere, kot je današnja (v *Kromberški cerkvi dne 22. novembra, op. ur.*), pa naj pripomorejo k temu. Postavili smo zato tudi manjšo razstavo o življenju in delu Ivana Kacina v predvorju cerkve, kjer so na ogled dokumenti, fotografije, reklamni prospekti nekdanje tovarne orgel Ivan Kacin in tiskane objave.

Kot mnoga slovenska podjetja v predvojni fašistični Italiji se je tudi Kacinova tovarna znašla v stiskah, zato se je lastnik leta 1931 odločil za odhod v Jugoslavijo. Ivan Kacin je v Domžalah ustanovil tovarno harmonijev in klavirjev, ki je uspešno delovala do prihoda Nemcev leta 1941. Takrat je podjetje zaprl in se vrnil v Gorico, kjer je čez dobro desetletje umrl.

S Kacinovim odhodom v Jugoslavijo orglarska tradicija v Gorici ni zamrla, saj jo je nadaljevalo podjetje Cecilia, nekaj časa tudi samostojna firma Zitzmann & Jeschek, prav tako podjetje Giorgio Bencz, kasneje, tik pred vojno in še po njej, pa podjetje bratov Valiček.

To je priložnost, da se spomnimo nekaterih pomembnih Kacinovih sodobnikov oz. oseb, ki so z njim kakorkoli povezane. Na prvem mestu je to kromberški župnik in skladatelj Vinko Vodopivec, ki je tako kot njegov prijatelj glasbenik Lojze Bratuž opravljal službo nadškofijskega kolavdatorja orgel. Spomnim naj se še Kacinove hčerke, upokojene časnikarke in publicistke Dorice Makuc (...), v Kromberku pa živi tudi Doričin stric Alojz Makuc, ki je bil dolgo let zaposlen pri Ivanu Kacinu. V ZDA živi polbrat Dorice Makuc, Kacinov sin Paul Šifler, rojen leta 1911 v Polhovem Gradcu. Šel je po očetovih stopinjah in postal glasbenik, saj se je v Ameriki uveljavil kot pianist, organist in skladatelj. Večkrat je v povojnem času obiskal rodno Slovenijo in tu koncertiral, tudi na raznih očetovih orglah, od orgelskih skladb pa je zelo znana njegova kompozicija *Obup in smrti boj v Dachau*, ki je obšla ves svet. Naj še omenim, da sta leta 1990 na Pedagoški akademiji ljubljanske univerze diplomirali z diplomsko nalogo o Ivanu Kacinu in Paulu Šiflerju dve učiteljici glasbe, Alda Jedrličič iz Vrtojbe in Zdenka Komel iz Renč.

Vsa zgoraj našeta dejstva dokazujejo visoko raven duhovnega in kulturnega življenja na Slovenskem že v preteklosti, kar terja od nas zavzetost in požrtvovalnost tudi danes. Priredi-

Kacinove orgle v Mirnu še danes lepo zvenijo v cerkvi s. Jurija. Na sliki iz leta 1927 z desne proti levi: pokojni mirenski dekan in župnik Oskar Pahor; peti orglar Ivan Kacin.

tev v Kromberku, znanem kot kraju Vodopivčevega delovanja, kjer so mu postavili tudi spomenik, dokazuje, da se zavedamo tega poslanstva.

M. VUK / KONEC

S 3. STRANI

KOT ČOLN...

Prej ste dejali, da pripravljate nov roman, morda pa ste že napisali esej, ki naj bi izšel v 200. številki Nove revije, s katero bi se nadaljevala lanska odmevna akcija z Uro evropske resnice?

200. številka naj bi poskušala kritično osvetliti vprašanja, kje smo in kam gremo deset let po demokratičnih spremembah. Mislim, da je zdaj čas za tak premislek. To dokazujejo že teme, ki sva jih tukaj načela. V desetih letih se je namreč pokazalo, da v Sloveniji vodilne politične sile nimajo vizije o prihodnosti, t.j. ne kulturne, pa tudi ne praktične vizije. Slovenija je postala družba stagnacije, vidim jo kot čoln, ki ga premetava semintja in na njem ni krmarja ne veslača, čaka na evropski tok, ki ga bo potegnil v središče in se bodo stvari potem same od sebe uredile. A brez premisleka in prizadevanja ne bo nič narejeno samo od sebe. Družba mora imeti o sebi idejo, vizijo, kako naj živi kot politični sistem, kot demokracija, gospodarstvo, medijski prostor, kultura itd. Vse to je pri nas s stališča upravljanja države deficitarno, brezglavo, kaotično. 200. številka bo skušala nadaljevati dokument, ki smo ga pri Novi reviji izdali lani z naslovom *Ura evropske resnice* in je žal v javnosti doživel pogrom; a svoje mnenje je treba povedati, ne glede na to, kakšne bodo posledice. Kot rečeno, doživeli smo pogrom, a minilo je le leto dni in evropska komisija je del zelo podobne kritike državi servirala državi, ki se hoče povezovati z Evropo. Se pravi, čas bi bil, da Slovenci začnejo poslušati svoje intelektualce ali vsaj z njimi debatirati na dostojni ravni. Vendar se mi zdi, da številka letos ne bo izšla, ampak v začetku prihodnjega leta in bo 201. številka Nove revije.

KONEC

O ČEŠKO-NEMŠKI SPRAVI Z NEKAJ PRIPOMBAMI K SLOVENSKO-ITALIJANSKIM ODNOSOM (5)

PETER MERKŮ

Nemški predsednik Weizsäcker se je odzval vabilu predsednika Havla in obiskal Prago 15. marca 1990, torej prav na obletnico nemškega vdora na Češkoslovaško, s čimer je tudi ta obisk dobil izrazit simboličen pomen. Kakšnega, bomo videli pozneje.

Druga češko-nemška pogodba je dobivala konkretno podobo kljub naporovanju Sudetendeutsche Landsmannschaft in stranke CSU (Krščansko socialne unije), ki je prevzela pokroviteljstvo nad njo. Glavni ugovor nemški vladi je bil, da je formulacija premalo konkretna in da so pravni problemi ostali nerešeni. Poleg tega so protestirali proti takratnim držbam državne imovine, ki je bila nekda v nemški lasti.

Pogodbo, ki je določala široko in prijateljsko sodelovanje na vseh področjih, sta v Pragi podpisala zunanja ministra Genscher in Dienstbier 7. oktobra 1991, ko je nemški predsednik zedinjene Nemčije uradno obiskal Češkoslovaško. Sporne točke, kot npr. problem lastništva, so bile izvzete, kar pa je pozneje povzročilo nova nesoglasja. Istega dne je Richard von Weiz-

säcker v pozdravnem govoru takole nagovoril predsednika Havla: "15. marca 1990 sem bil prvič Vaš gost v praškem gradu. S spravljivo velikodušnostjo ste me povabili, da bi skupaj preživela tisti dan, ki je bil tako usodepoln za nemško-češkoslovaško zgodovino." To je bil tisti simbolični pomen obiska, ki smo ga omenili prej. Gesta odpuščanja Nemcem.

V zvezi z režimom nacističnega terorja in izgonom Nemcev iz Sudetov je nemški predsednik naslednjega dne pred parlamentom izrazil mnenje, da se rane v odnosih med obema državama še niso zacelile. Kdor si hoče biti na jasnem s samim seboj in s sosedi, se mora držati resnice. Po njegovem mnenju bi prav izgnanci lahko odločilno prispevali k odnosom dobrega sosedstva.

Še med obiskom je nemški predsednik želel s konkretnim zgledom pokazati, kako je dobro sosedstvo nemogoče brez poštenega odnosa do lastne preteklosti. V krematoriju geta v Theresienstadtu, ki ga je hotel obiskati, je zapisal v spominsko knjigo stavek iz *Otroških spominov* Christe Wolf: "Tako bi vsakdo izmed nas postal sam sebi tuj, če bi se ne spominjali

tega, kar smo storili..." In če se spomnim še njegovega govora maja 1985 v nemškem parlamentu, bi želel izpostaviti, da tega ni storil po več kot petdesetih letih molka in celo v pričakovanju, da bo istočasno tudi Češkoslovaška skesano priznala svojo krivdo! Lahko bi torej rekli, da je tako ravnanje v popolnem nasprotju z italijanskim do Slovenije.

Končno sta 27. februarja 1992 kanceler Kohl in predsednik Havel v Pragi podpisala drugi nemško-češkoslovaški sporazum, ki so ga spremljale ognjevitve polemike. V uvodu te pogodbe, ki je nosila naslov *Sporazum o dobrem sosedstvu in prijateljskem sodelovanju*, je češkoslovaška stran priznala, da je bil izgon Nemcev po letu 1945 nasilje.

Kanceler Kohl se je zahvalil češkoslovaškemu predsedniku, ker je označil takratno dogajanje kot "izredno nemoralno", in dodal, da tudi Nemci dobro vedo, da je izgon sledil strašnim krivicam, ki jih je Češkoslovaška pretrpela pod Nemci zaradi napadalne vojne in okupacije.

Z ozirom na nemške izgnance je kanceler med parlamentarno debato ponovil, kar je že sedem let prej izjavil predsednik ZRN, ter poudaril, da sta bila vzrok tragičnega izгона Hitlerjev prevzem oblasti in napadalna nemška vojna na vzhodu Evrope ter dodal: "Kdor trdi kaj drugega, se ni iz zgodovine naučil nič, absolutno nič!"

DALJE

DVOJEZIČNA IZDAJA

MLADINSKA KNJIGA / UMETNOSTNOZGODOVINSKI PREGLED

"NUOVA POESIA SLOVENA" PREDSTAVLJENA TUDI V LJUBLJANI

Založništvo tržaškega tiska je pred dnevi predstavilo v Ljubljani dvojezično knjigo slovenske sodobne poezije, ki jo je prevajalec in urednik Michele Obit preprosto naslovil *Nuova poesia slovena*. Delo je sicer izšlo že spomladi, kljub temu pa ga v Sloveniji doslej nismo poznali.

Kot je na predstavitvi poudaril pesnik Ace Mermolja, želi biti antologija povezovalca med dvema sosednjima kulturama, poleg tega pa je italijanskemu občinstvu ponujena možnost spoznavanja sodobnih slovenskih pesnikov. V lično opremljeni in oblikovani knjigi (delo Jagodica / Zorzetija) je skupno 41 pesmi, ki so nastajale v zadnjem desetletju in katerih avtorji so Aleš Debeljak, Alojz Ihan, Taja Kramberger, Matjaž Pikalo, Peter Semolič, Aleš Šteger in Uroš Zupan.

Izbor pesnikov ni nastal slučajno, ampak v sodelovanju Micheleja Obita in Mitje Čandra, ki sta bila nekaj časa sestanovalec v ljubljanskem študentskem naselju. Čander se tudi sam veliko ukvarja z literaturo (med drugim sta skupaj s Štegom urednika študentske založbe Beletina), zato je o njem mogoče reči, da dobro pozna sodobne slovenske ustvarjalce, kljub temu pa si upam trditi, da bi v dvojezično zbirko lahko uvrstili vsaj še dva avtorja, ki sta nase že opozorila. Antologija naj bi resnično odsevala položaj nekega obdobja, tu pa je morda bolj subjektivno zastavljena.

Michele Obit je na predstavitvi v Društvu slovenskih pisateljev najbolj izpostavil težave pri prevajanju - s prosto govornim slovenskim jezikom ima še vedno nekaj težav -; najbolj pomembno pa se mu je pri tem zdelo, da je takšno delo opravil človek, ki živi v dvojezičnem okolju. Po njegovem mnenju se namreč dosedanjim prevodom slovenske poezije v italijansko pozna, da so jih delali Slovenci. Po mnenju avtorice tega članka je to sicer precej drzna trditev, a vsakdo ima pač pravico do svojega mišljenja.

Kakorkoli, Založništvo tržaškega tiska je z dvojezično izdajo pesmi opravilo precejšnjo nalogo v zblizevanju sosednjih kultur. Antologija bo dobrodošla pridobitev tudi za slovenski knjižni trg, vprašanje pa je, če jo bo sploh mogoče dobiti na knjižnih policah, saj je izšla le v 500 izvodih.

KLARA KRAPEŽ

UMETNOST NA SLOVENSKEM

JURIJ PALJK

Tak je naslov lepo oblikovane in bogato ilustrirane knjige, ki jo je pred kratkim izdala Mladinska knjiga v Ljubljani. Predstavlja nam umetnost na slovenskih tleh od pradavnine pa vse do današnjih dni.

Knjiga *Umetnost na Slovenskem* je zajetno delo, ki so ga pisali domači vsi vidnejši slovenski umetnostni zgodovinarji in arheologi: Nataša Golob, Stane Bernik, Tomaž Brejc, Milček Komelj, Andrej Medved, Predrag Novakovič, Damijan Prelovšek, Božidar Slapšak, Ivan Stopar in Igor Zabel. Knjigo je uredila Irena Trenc Frelj, strokovni vodja projekta pa je bila Nataša Golob.

Z osamosvojitvijo Slovenije so tudi v matični državi začeli dajati več poudarka stvarjem, ki gotovo sestavljajo narodno identiteto; prav tako stvar je gotovo umetnost, če o tem sploh lah-

ko še kdo dvomi, seveda. Tako so tudi založbe začele izdajati knjige, ki posredno govorijo o narodu in njegovi identiteti. Ena takih knjig je gotovo 462 strani debela knjiga *Umetnost na Slovenskem*, ki zares izčrpno prikazuje razvoj umetnosti na Slovenskem in nam tudi osvetljuje vse tiste umetnike in umetniške dosežke, ki so temeljnega pomena za slovenski narod in širše tudi za Srednjo Evropo, v kateri Slovenci od vedno živimo.

Po našem mnenju je knjiga dober pregled slovenske umetnosti in umetnosti na Slovenskem, saj obsega tudi vse tiste tuje umetnike, ki so kakorkoli povezani s slovenskim ozemljem in narodom. Knjiga je lepo urejena; gre za umetnostnozgodovinski pregled z bogatim likovnim gradivom. Polna je barvnih in črno-belih fotografij, v nji je polno pojasnilnih dopisov, poskrbeli so tudi za sočasne preglednice, ki bralcu dajo vpogled, kaj se je v tedanjem zgodovinskem trenutku do-

gajalo drugod in doma, objavljen pa je tudi manjši slovar, ki pojasnjuje posamezne pojme.

Seveda je knjiga narejena tako, da bralcu ni potrebno brati knjige v celoti, ker ga najbrž vse ne zanima, posamezna poglavja so namreč napisana kot samostojne celote, zato se bo bralčevo oko hitro navadilo na knjigo, bralec sam se bo odločal, kje bo začel brati, kje se bo zaustavil in kako in koliko je bo prebral. Knjiga pa je zelo lepa tudi zato, ker je slikovno zelo bogata, objavlja namreč fotografije domača vseh temeljnih umetniških del za slovenski narod.

Odlika knjige je tudi v tem, da je zapolnila vrzel, ki je gotovo bila na tem področju na Slovenskem. V roke jo bodo radi jemali tako ljubitelji lepe umetnosti kot študentje in tudi strastni ljubitelji lepih knjig. Gotovo je knjiga ena pomembnejših izdaj na Slovenskem v letošnjem letu.

VELIKAN RENESANČNE UMETNOSTI

DÜRERJEVA APOKALIPSA V NARODNI GALERIJ

Od 5. novembra 1998 do 6. januarja 1999 je v novem krilu Narodne galerije v Ljubljani na ogled znamenita *Apokalipsa*, ki jo je ustvaril nürnberški slikar Albrecht Dürer, najslavnejši predstavnik nemške renesančne umetnosti. Iz ene najbogatejših svetovnih grafičnih zbirk, Albertine na Dunaju, so ciklus apokaliptičnih prizorov prenesli v Ljubljano v okviru prireditve ob 5. novomeškem grafičnem bienalu. Med častnimi gosti na slavnostnem odprtju razstave je bil avstrijski veleposlanik v Sloveniji; govoril je tudi v imenu direktorja Albertine, ki je zaradi bolezni moral odpovedati svoj nastop.

Niz 15 podob, ki jih je navdihnilo *Razodetje* Janeza Evangelista, je Dürer leta 1498 vrezal in natisnil v nemški in latinski knjižni izdaji *Die heimlich Offenbarung Johannis in Apocalipsis cum figuris*. S tem delom je avtor dosegel

sam vrh lesorezne umetnosti s tehnično popolnostjo in novimi izraznimi prijemi. Uspelo mu je izoblikovati podrobnosti, ki so jih do takrat dose-

gali le z bakrorezno tehniko; v listih sta zaživel plastičnost in izrazna prečljivost, ki ju do tistega časa ploskoviti in risarsko občuteni lesorezi niso mogli priklicati. Poleg tega je v podobah strnil široko humanistično kulturo, pridobljeno na študijskih potovanjih po Evropi, pa tudi svojo globoko vero. Združil je naturalizem severnih in patos južnih dežel in s tem dosegel edinstveno sintezo kulturnih in likovnih različic.

Ciklus lesorezov se začne s podobno mučenja sv. Janeza Evangelista (na sliki), ki je Dürer sprva ni prištel k nizu 14 listov, saj je le neke vrste predgovor in ne ilustrira besedila *Razodetja*. Zadnji list pa predstavlja Angela s ključem brezna. Med vmesnimi prizori naj omenimo le Videnje sedmih svečnikov, znamenite štiri apokaliptične jezdece in Babilonsko nečistnico. Dopolnilo k razstavi pa je nekaj listov Dürerjevih vzornikov Martina Schongauerja in Andrea Mantegna ter njegovega občudovalca, francoskega manierista Jeana Duveta. Poleg tega sta na ogled še eksponata iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani: Kobergerjeva ali nürnberška biblija in Schedlova Svetovna kronika, ki ju je 1483 in 1493 v Nürnbergu izdal Dürerjev krstni boter Anton Koberger.

V-č

RAZSTAVA LIKOVNIH DEL RUDIJA KOGEJA V KANALU

V galeriji Rika Debenjaka v Kanalu ob Soči so pred nedavnim odprli retrospektivno razstavo slikarja Rudija Kogejja (1899-1968), ki je kar 22 let živel in ustvarjal v Tolminu.

Kogej se je rodil v Idriji v številni rudarski družini. Tu je končal idrijsko realno ter že zelo zgodaj pokazal likovno nadarjenost, vendar je bil 18-leten vpoklican v vojsko, kjer je tudi napredoval do podčastniškega naziva narednika avstrijske vojske. Po prvi svetovni vojni se je vrnil v Idrijo, a ga je naprej vodila želja po študiju, zato je šel v Zagreb na likovno akademijo. Tu je študiral v letih 1923-26 in navezal stike s slovenskimi študenti, zlasti s Francetom Paslovcem. Nato je odšel za kratek čas na Dunaj, a se kmalu vrnil v Idrijo. Hotel se je dalje izpopolnjevati in tako je odpotoval v Firence, kjer je ostal kar 20 let. Tu se je težko preživljal, med drugim je risal stripe, vmes pa je tudi ustvarjal dragocene akvarele. L. 1943 se je pridružil osvobodilnemu gibanju v Bariju ter se s Prekomorci vrnil v Ljubljano in se tam zaposlil na klasični gimnaziji kot učitelj risanja. L. 1945 je prišel v Tolmin, kjer je na nižji gimnaziji poučeval risanje vse do upokojitve l. 1954. Znal je navduševati mlade za umetnost, blizu sta mu bila literatura in glasba.

Rudi Kogej je nastopil s svojim ustvarjanjem v obdobju ekspresionizma, vendar je vseskozi ohranjal realističen pristop, svojstven slog upodabljanja, ki se barvno nagiba k fauvizmu. To je opaziti tudi v izrazitem ciklusu koloriranih risb iz leta 1966, ki jih hranijo v tolminski muzejski zbirki, nadalje v številnih podobah Tolminske. Zlasti so ga navduševala korita Soče in Tolminke, njegova pogosta tema slikanja pa je bila prav *Pravljica o Zlatorogu*. Vseskozi je delal tudi pri tolminskem gledališču razne scenografije in poslikave kulis. Žal je slikar malo razstavljal; v Tolminu so mu pred leti postavili doprni kip, saj pomeni tudi njegovo delo prispevek k slovenski likovni umetnosti.

ADA KLINKON

LITERARNI NATEČAJ "MLADIKE"

Revija *Mladika* razpisuje XXVII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov *Mladika*, ulica Donizetti 3, 34133 Trst, do 15. DECEMBRA 1998. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklusi poezije pa naj predstavljajo samo izbor najboljših pesmi (največ deset).

Na razpolago so sledeče nagrade: za črtico ali novelo: 1. nagrada 400.000 lir, 2. nagrada 300.000 lir, 3. nagrada 200.000 lir; za pesem ali ciklus pesmi: 1. nagrada 200.000 lir, 2. nagrada 150.000 lir, 3. nagrada 100.000 lir.

Izid natečaja, ki je odprt vsem ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti *Mladike*. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1999.

izziv za naš čas

NE, NIČ NI NAROBE...

PROBLEM "Y2K"

PETER SZABO

Če bi se komu morda zdelo, da bomo govorili o čudnih stvareh, naj si da dušo v mir. Res bomo. Računalničarji so čudni ljudje in prav tako kot matematiki raje izražajo preproste in vsakdanje stvari z zapletenimi formulami in čudnimi znaki. To jim daje občutek, da delajo nekaj veliko bolj resnega. H, O je nekaj veliko bolj resnega od preproste vode, kajne? Kaj pa je "y2k"? Y je year, torej leto po angleško, 2k pa je 2 kilo oziroma dva tisoč. Gre torej za znani problem, ki ga leto 2000 postavlja računalničarjem. Kaj se bo zgodilo?

Takoj po praznikih, ko bo tisočletje mimo, boste šli morda v banko in vam bodo rekli, da vam ne morejo dati denarja, ker ga 9. januarja 1900 nimate prav nič na računu. Prav tako: računalniki bodo mislili, da teče leto 1900 in

ne 2000. Kako to? Uradna razlaga pravi, da so izdelovalci računalnikov hoteli prihraniti čimveč prostora v računalniku in so procesorje oblikovali tako, da bi si zapomnili le zadnji dve števili letnice; za prvi dve pa naj vedno razumejo število 19. Tako bodo številni računalniki 31. decembra 1999 po polnoči preskočili v 1. januar 1900. Mnogi računalniški programi, ki berejo datum direktno iz procesorjev, ne bodo več delovali, ker se bodo popolnoma zmedli.

Kaj narediti? S programi si veliko ne bomo mogli pomagati. Programi namreč berejo datum iz procesorjev, torej prav tako najbrž ne bodo delovali. Treba bo zamenjati procesorje. Torej bomo prisiljeni kupiti nove komponente za naše računalnike, predvsem matične plošče. Z novo matično ploščo pa moraš kupiti tudi nov procesor in nove module za RAM-spo-

min. To pa vse skupaj stane. Če imaš domači računalnik za pisanje ljubezenskih pisem, vojnih spominov ali romantičnih poezij, če igraš krvave tridimenzionalne igrice ali brskaš po Internetu, ti veliko ne bo treba skrbeti, zavarovalnice in banke pa bodo morale zamenjati cel kup računalnikov.

Ob vsem tem pa si postavljam nekaj vprašanj. So izdelovalci računalnikov res tako neumni, da ne vedo, da bo čez dobro leto že naslednje tisočletje? Kako lahko namreč izdeluje nekaj, od česar je odvisno ogromno število ljudi, pa se niti ne vpraša, koliko časa bo stvar delovala? Morda pa jim nihče ni povedal, da bo kmalu leto 2000. Tako zavzeto so se ukvarjali s programiranjem novih računalnikov, da se sploh niso zavedeli, da leta minevajo. Najbrž sploh niso opazili niti, da je treba vmes jesti, da se je treba kopati, da je treba spat itd. Delali so samo računalnike in delali računalnike, lasje in brade so jim rasle, leta so minevala... Morda pa so dobro vedeli, da bo prišlo naslednje tisočletje in so dobro tudi vedeli, da se nihče izmed nas ne bo vprašal, ali so morda pozabili na

kaj pomembnega. Ob koncu tega tisočletja se jim obetajo krasni zaslužki. Kaj pravite, katera je prava rešitev? Kaj bi torej rekli: so računalničarji tako neumni, da sploh ne vedo, katero leto je, ali pa so tako prebrisani, da so našli sistem, da mirno živijo do konca svojih dni? In ko človek vidi, kako fotoaparati, glasbeni stolpi, kolesa, motorji, avtomobili, stroji za kavo itd. ne delajo več tako dobro in toliko časa kot v dobrih starih časih, se mora resno vprašati, ali so samo proizvajalci računalnikov prebrisani.

Stari dobri kamnoseki so še poštenu. V ZDA so se zavedeli, da je veliko nagrobnih kamnov že vnaprej izdelanih: Štefan Štefančič, 1905-19.. Štefan je trdega zdravja in je še živ. Vse kaže, da bo videl tudi tretje tisočletje. Ko ga bodo potem pokopali, bo treba popraviti nagrobni kamen. Ameriška zveza kamnosekov se je odločila, da bodo njeni člani te popravke opravljali brezplačno. Še so poštenu ljudje na tem svetu, vendar jih pogosto srečamo šele proti koncu življenja...

V TRŽAŠKI KNJIGARNI

TRŽAŠKA PREDSTAVITEV MOHORJEVK

Vsakoletna knjižna zbirka Goriške Mohorjeve družbe je doživela tudi svojo tržaško predstavitev, in to dokaj uspešno. V sredo, 2. t.m., se je namreč v Tržaški knjigarni zbralo res lepo število ljubiteljev slovenske knjige.

Po uvodnem pozdravu upravnik Tržaške knjigarnarje Igorja Starca je o knjižni zbirki GMD za leto 1999 spregovoril tajnik goriške založbe Marko Tavčar, ki je prisotne spomnil tudi na pravkar obhajano 75-letnico bratovščine in na nedavno umrlega furlanskega pesnika, publicista in kulturnega delavca ter velikega prijatelja Slovencev Celsa Macorja, ki je rad sodeloval z GMD. O knjigah, ki sestavljajo zbirko, pa so spregovorili dr. Jože Markuža, ki je orisal Koledar za leto 1999, Saša Rudolf, ki je predstavil zbirko lovskih črtic *Spev v nanoško jutro* svojega očeta, prof. Ivana Rudolfa, znanega primorskega narodnega in političnega delavca, Boris Pahor, ki je govoril o izboru svojih govorov, intervjujev, člankov in drugih razmišljanj z naslovom *Pogled iz jamborovega koša*, ter sam Marko Tavčar, ki je predstavil zbornik o voditelju TIGR-a Albertu Rejcu z naslovom *Domovina, kje si?*. (O liku Alberta Rejca je potem spregovorila tudi Lida Turk.)

Še posebej velja tu omeniti nastop Borisa Pahorja, ki

je izkoristil priložnost, da je podal nekaj grenkih ugotovitev o slovenski politiki v zamejstvu in v matični Sloveniji. Gre predvsem za to, je dejal, da smo Slovenci vedno bolj katoliški, bolj internacionalni, bolj komunistični, namesto da bi bili najprej Slovenci. To je Pahor označil za boj proti samemu sebi. V knjigi *Pogled iz jamborovega koša* je upor proti takemu stanju. Pahor je namreč dejal, da danes Slovenci ne vemo, kaj bo z nami jutri. Z vstopom v Evropsko zvezo se utegne zgoditi, da postanemo narod prevajalcev oz. narod, katerega ozemlje bo le prostor, kjer se bodo križale razne prometne, trgovske in gospodarske poti, in nič drugega. Edino, kar nam ostane, je, da se pojavi kdo, ki poda odločilno misel.

Potrebna je nova rešitev, s katero bi Slovenci pokazali Evropi, kako se neki narod reši le z zaupanjem v lasten jezik in književnost. K temu je dodal, da je za osrednjo Slovenijo naše stanje še vedno tabu tema, zato jo je treba naučiti, da, ko manjšine več ne bo, bo na udaru ona.

ZAMETEK OBČINSKEGA MUZEJA

STALNA RAZSTAVA DOLINSKE OBČINE

V soboto, 5. t.m., se je kljub ne ravno naklonjenemu vremenu v prostorih občinskega gledališča v Boljuncu zbralo precej ljudi na odprtju stalne razstave, ki, kot je dejal dolinski župan Boris Pangerc, predstavlja začetek občinskega muzeja.

Podobno se je izrazila Geni Kozina, ki je dejala, da je v občini Dolina manjkal kraj, kjer bi bila stalna razstava oz. zameetek muzeja, ki bi zabeležila daljno in bližnjo zgodovino občine. Poudarila je pomen ohranitve dokumentov in zgodovinskega spomina. Razstava, ki je namenjena občanom in vsem drugim obis-

kovalcem, je razdeljena na dva dela: prvi del, ki sta ga uredila raziskovalec pri zgodovinskem odseku Narodne in študijske knjižnice Stanko Flego in strokovnjak iz Kopra dr. Martin Marušič, je posvečen arheološkim najdiščem na področju dolinske občine, od prazgodovinskih gradišč pa do rimskih in srednjeveških izkopanin. Drugi del, ki ga je uredil Boris Kuret, pa je posvečen zgodovini mlinov v Glinščici in na splošno v Bregu.

Odprtje je popestril nastop vokalnega okteta Odmevi iz Zgonika.

SRENJE IN JUSI

ZA ZAMRZNITEV ODLOČITVE O KRAŠKEM PARKU

Glavni odbor Agrarne skupnosti jusov in srenj je mnenja, da bi morali zamrzniti postopek za uresničitev Kraškega parka. To zato, ker bi morali biti tudi srenje in jusi primerno soudeleženi pri zaščiti in upravljanju kraškega teritorija, pa tudi, da bi se uredila številna vprašanja v zvezi s kraškim teritorijem in položajem srenj.

Predstavniki srenj in jusov so do te odločitve prišli na sestanku glavnega odbora, ki je bil v sredo, 2. decembra letos, na Padričah. Menijo, da bi se tudi oni morali udeležiti servisne konference o Kraškem parku, ki bo v ponedeljek, 14. decembra 1998, na sedežu deželne vlade v Trstu kot polnopravni udeleženci in ne kot opazovalci. Trenutno je namreč mišljeno, da se bodo konference polnopravno udeležili predstavniki dežele, Kraške gorske skupnosti, tržaške in goriške pokrajine in kraških občin, medtem ko bi predstavniki nekaterih drugih združenj, med katerimi tudi srenj in jusov, bili prisotni le kot opazovalci. Že pred ustanovitvijo Kraškega parka pa naj dežela prizna srenjam pravno osebnost, poskrbi naj za izvajanje deželne zakona o Krasu, odpravi oziroma temeljito naj revidira hidrogeološke omejitve, skliče naj konferenco o tržaškem teritoriju in naj z ustreznim zakonskim ukrepom odobri posebni načrt za razvoj pridelovalnih in naravnih virov na Krasu.

Kraški park, so še mnenja predstavniki srenj in jusov, pa naj se uredi po zgledu parka v Cortini d'Ampezzo, ki ga upravljajo tamkajšnje t.i. "regole", se pravi tamkajšnje srenje.

GOD PRILJUBLJENEGA SVETNIKA

SVETI MIKLAVŽ JE PRINESEL SNEG, A TUDI DARILA ZA NAŠE OTROKE

Kljub obilnemu sneženju - a sneg je pripomogel k temu, da je bil praznik še bolj doživet - je sv. Miklavžu uspelo priti tudi na Tržaško, kjer je obdaroval otroke z najrazličnejšimi darili - knjigami, igračami, sladkarijami ipd.

Sv. Miklavž pa ni samo prišel v noči od 5. na 6. december, ko sicer praznuje svoj god. Pojavil se je namreč že nekaj dni prej, in to na povabilo številnih društev in šol v naši pokrajini, ki so privedle njemu v čast, otrokom pa v veselje, vrsto miklavževanj. Res je sicer, da je v nekaterih primerih slabo vreme z burjo,

snegom in ledom prekrivalo račune organizatorjem, večini pa je Miklavžu le uspelo priti tja, kamor so ga pova-

bili, in obdarovati otroke. Leti pa so bili - razumljivo - tega obiska zelo veseli.

V ROJSTNI HIŠI IGA GRUDNA V NABREŽINI

ODPRTJE RAZSTAVE KAMEN...

Izteka se praznično proslavljanje 50-letnice smrti nabrežinskega pesnika Iga Grudna, ki ga je organiziralo istoimensko domače društvo. Pretekli petek, kot je naš list že napovedal, so domači kulturniki odprli razstavo kamnitih izdelkov (umetnin) ter kraških kamenin in rudnin. V pesnikovi rojstni hiši, ki jo je občina obnovila in preuredila v Kamnarsko hišo in ki naj bo trajen poročevalec nekdanjega slavne centra kraškega marmorja, kjer so stoletje naši očetje in dedje pod pekočim soncem in ostro burjo klesali kamen in ga spreminjali v prave umotvore, ki so ponesli sloves Nabrežine daleč naokrog. Letos se je razstave udeležilo rekordno število oblikovalcev, ki so prikazali uporabne, okrasne in umetniške marmornate izdelke. Kljub izredno neugodnemu vremenu se je otvoritve udeležilo lepo število ljubiteljev našega marmorja. Predsednik Niko Pertot je uvodoma izrekel zado-

voljstvo, da Grudnovo hišo končno predajamo svojemu namenu, saj odslej ne bo potrebno, da se domače društvo za podobne pobude zateka v neprimerne prostore. Zadovoljstvo je izrekla tudi podžupanja Mariza Škerk, saj je prav njen oče, pok. Albin, ko je leta 1982 županoval, napovedal odkup Grudnove hiše, da se spremeni v kamnarski muzej. Župan Vacci meni, da je Fellinijeva razstava, s katero je otvoril nove prostore (in ki je med

domačini izzvala marsikatero kritiko, saj se je izneverila prvotnemu namenu Grudnove hiše), prikazala vseevropski kulturni pomen, ki ga kamnarski muzej dopolnjuje, saj je izrazil prepričanje, da bo občina že v bližnji prihodnosti spremenila neki opuščen kamnolom v pričevalca kamnarske tisočletne dejavnosti v tej občini.

Naj pohvalimo vztrajnost domačega društva, s požrtvovalnim zanesenjakom Ivanom Marušičem na čelu,

33. ZBOROVSKA REVILJA ZCPZ

PRIZNANJA ZASLUŽNIM ORGANISTOM IN ZBOROVODJEM

Tradicionalna, tokrat že 33. revija Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki je potekala v nedeljo, 6. decembra, v občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu, je bila v znamenju podelitve priznanj štirim našim zaslužnim organistom in zborovodjem.

Milko Cibic, Matija Hrvatin, Marija Mauri in Drago Petaros se namreč več kot 60 let (Milko Cibic kar več kot 70 let!) ukvarjajo z orgljanjem in vodenjem naših cerkvenih zborov na Tržaškem. Kot je dejal predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej, so ti slavljenci vedno bili na svojem mestu, v dobrih in hudih časih, ved-

no so bili pripravljeni pomagati in sodelovati. Oni so glavni dejavniki pevske in zborovske kulture pri nas. Priznanja je podelil dr. Harej, utemeljitelj pa prebrala prof. Elvi Miklavc Slokar, slavljenecem pa so čestitali tudi ostali predstavniki ZCPZ. Sicer je bilo vzdušje v polno zasedeni dvorani gledališča France Preše-

ren tudi drugače prijetno in praznično. Omeniti je treba ugledne goste, ki so se udeležili revije; to so npr. dolinski župan Boris Pangerc, škofov vikar msgr. Franc Vončina, ravnatelj Slovenskega pastoralnega središča kanonik Marij Gerdol, predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor, predsednik Slovenske

POSPEŠENE PRIPRAVE V GLEDALIŠČU V BOLJUNCU

ZDRUŽENA DRAMSKA SKUPINA IZ BREGA PRIPRAVLJA BOŽIČNICO

IVAN ŽERJAL

V petek, 18., in soboto, 19. decembra, bo v občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu božičnica, na kateri bodo nastopili otroški zbor Fran Venturini od Domja, združeni zbor Celodnevne osnovne šole Fran Venturini Boljunc-Boršt-Pesek in osnovne šole Prežihov Voranc iz Doline, predvsem pa Združena dramska skupina iz Brega.

Levji delež bo imela Združena dramska skupina, ki bo uprizorila v sodelovanju z nižjo srednjo šolo Simon Gregorčič iz Doline znano pravljico Franka Bauma v dveh dejanjih *Čarovnik iz Oza*. Delo, ki nima še slovenskega prevoda, je za oder pripravila prof. Fulvia Premolin, režiser pa je Štefan Job. V igri nastopa več kot 40 otrok vseh stopenj, ki v teh dneh pridno vadijo v gledališču France Prešeren (od koder je tudi posnetek z vaj). Pri tem jim pomaga veliko ljudi: zlasti starši, ki skrbijo za kostume, nato voditeljica kostumografije Majda Žerjal in Dejana Kočevar, ki si je zamislila sceno. Vsekozi sodeluje tudi upokojena učiteljica Ester Kočevar.

Čarovnik iz Oza je znana pravljica, ki smo jo večkrat videli v filmu. Glavna junakinja je Dorothy, ki jo vihar занese v čudežno deželo, kraljestvo Oz. Tam se srečuje z najbolj pisanimi bitji (kdo ne pozna na primer Pločevinastega moža?). Vendar kljub temu

da se tam dobro znajde, si želi nazaj v svoj dom, ki je - čeprav beden in mračen - zanjo nekaj posebnega. Po raznih dogodivščinah in zapletih z raznimi čarovnicami in samimi čarovnikom iz Oza ji uspe se vrniti domov. Po vrnitvi pa nikakor ne more pozabiti na pisani svet smaragdne mesta in na dogodivščine, ki jih je tam doživela.

Brežanski otroci in mladi pripravljajo torej nadvse bogato božičnico. Povejmo tudi, da bodo zapeli izvorno pe-

sem, ki jo je napisala Boža Hrvatič; ta je za lansko božičnico, skupaj s Suzi Bandi, zrežirala predstavo *V kraljestvu palčkov*. Na sporedu bo tudi srečolov, ki so ga pripravili dijaki srednje šole Simon Gregorčič. Izkupiček bo namenjen skladu za Evrošola '99. Tretji razred dolinske srednje šole se namerava namreč aprila prihodnjega leta udeležiti srečanja manjšinskih šol Evrošola '99 na Škotskem.

prosvete Marij Maver, predstavnik Zveze slovenskih kulturnih društev Ignacij Ota in drugi. Iz Slovenije pa je prišel Janez Eržen, predstavnik Sklada za ljubiteljsko kulturo Republike Slovenije.

Revije, ki jo je povezovala Nataša Zubalič, se je udeležilo deset zborov. Kot prvi je stopil pred občinstvo Mešani pevski zbor Lipa iz Bazovice pod vodstvom Tamare Ražem. Sledili so še Dekliški zbor Devin pod vodstvom Hermana Antoniča, MePZ Igo Gruden iz Nabrežine pod vodstvom Bojane Kralj, Moški pevski zbor Štmaver pod vodstvom Nadje Kovic in MoPZ Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja, ki je tudi sklenil prvi del revije. V drugem delu so nastopili MePZ Resonet, ki ga je ob tej priložnosti vodil Janko Ban, saj je dirigentka Aleksandra Pertot prav pred kratkim postala mamica (novica je v dvorani požela aplavz), zatem Ženski komorni zbor Glasbene matice pod vodstvom Tamare Stanese, MePZ Repentabor pod vodstvom Toneta Bedenčiča, MePZ Skala iz Gropade pod vodstvom Hermana Antoniča in MePZ Mačkolje pod vodstvom Iva Lešnika, ki je s svojo zadnjo pesmijo, črnsko duhovno *Ride the Chariot*, požel buren aplavz. Udeleženci revije so bili na splošno zelo zadovoljni s predstavljenim spredom, čeprav je bila kakovostna raven posameznih zborov precej različna od primera do primera. Lahko pa rečemo, da so vsi zbori, tudi tisti, o katerih lahko rečemo, da nimajo kdove kakšnih ambicij in ki skorajda ne nastopajo izven domačega kraja, pokazali visoko mero požrtvovalnosti in pripravljenosti ter seveda veselja do petja. In ravno zaradi tega, mislimo, jih je občinstvo vsakič nagradilo s toplim ploskanjem.

IŽ

OBVESTILA

DEVINSKI ZBORI vabijo v četrtek, 10. decembra, ob 18. uri na sedež zborov v Devinu na predstavitev knjige Alenke Rebula z naslovom *Globine, ki so nas rodile*, in podnaslovom *Zgodnje otroštvo v otroku in odraslem*. Knjigo bo predstavil mag. Hanzi Filipič. Sodelovala bo skupina kitar.

SLOVENSKI KULTURNI klub, ul. Donizetti 3, vabi v soboto, 12. decembra, ob 18.30 na večer z naslovom *Kurdižrtve ali teroristi?* O problemu Kurdov bo predaval častnik in predsednik Urada za manj razširjene jezike v Evropski uniji Bojan Brezigar. Vabljeni!

PD MAČKOLJE prireja v predbožičnem času dobrodelni večer z naslovom *V pričakovanju...* v soboto, 12. decembra, ob 20. uri v Srenjski hiši v Mačkoljah. Prisrčno vabljeni.

SLOVENSKO STALNO gledališče, J. in W. Grimm-M. Košuta, *Palček*. Režija Marko Sosič. V soboto, 12. t.m., ob 16. uri v Domu Brišči v Briščikih.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Gostuje Lutkovno gledališče Maribor. Po motivih bratov Grimm Pavel Polak, *Pepelka*. V nedeljo, 13. t.m., ob 11. uri v Kulturnem domu na Proseku. Otroška matineja!

ZBOR JACOBUS Gallus prireja v nedeljo, 13. decembra, v župnijski cerkvi sv. Jerneja v Barkovljah 8. *Zborovsko božično revijo*. Nastopili bodo zbor Jacobus Gallus pod vodstvom Janka Bana, Komorni moški zbor Izola pod vodstvom Oskarja Trebca in Mešani pevski zbor Frančišek Borgija Sedej iz Števerjana pod vodstvom Bogdana

Kralja. Začetek ob 19. uri. Vabljeni!

V SREDO, 16. t.m., bo ob 20. uri v župnijski dvorani v Nabrežini mesečna konferenca, posvečena Hrvaški. Predaval bo Josip Čaha, po rodu iz Slavonije. Sledi razgovor in družabnost z nastopom mladine s petjem Arsis. Vabljeni!

SLOVENSKO STALNO gledališče. Fran Milčinski, *Butalci*. Priredba in režija Jaša Jamnik. V četrtek, 17. t.m., ob 20. uri pri Sireni v Barkovljah.

SKUPINA SHALOM, Slovenski kulturni klub in Mladi v odkrivanju skupnih poti vabijo v soboto, 19. decembra, v Marjini dom pri Sv. Ivanu (9. Brandesia 27) na Predbožični dobrodelni ples. Pridi in povabi svoje prijatelje!

DAROV

ZA CERKEV v Nabrežini: Floridan 100.000; Venier 70.000; ob krstu Matilde L. 200.000; Pupis 70.000; v spomin na Karla Verrija daruje Vera 50.000; V. Rudež 50.000; Kocjan 35.000; Gruden 80.000; Ražman 15.000; Caharija 35.000; Terčon 75.000; Kakeš 100.000; bolniki 50.000; Gruden 20.000; Rudež 40.000; Breda G. 75.000; Pertot 20.000; Gruden 20.000; Pertot D.I. 20.000; Brezovec 100.000; Radovič P. 75.000; Petelin 70.000; Zambiasi 100.000; Ukmar 15.000.

DRAGI SILVO!

Vedno se Te spominjajo
Sandra,
Milojka z družino
in Peter z Majo.

14. 12. 1995 - 14. 12. 1998

OBČINA DEVIN-NABREŽINA

ŠE DO KONCA LETA ČAS ZA UDELEŽBO NA FOTOGRAFSKEM NATEČAJU "OD KRASA DO CRESA - BARVITOST JESENİ"

Rok za udeležbo na fotografskem natečaju *Od Krasa do Cresa - Barvitost jeseni*, ki ga prireja občina Devin-Nabrežina v sodelovanju s tržaško sekcijo WWF, so podaljšali do 31. decembra tega leta.

Pobuda je namenjena vsem ljubiteljem fotografije in je povezana z natečajem, ki ga je priredila občina na isto temo v poletju in ki je doživel znaten uspeh. V poštev pridejo fotografije, ki ugodabljajo Kras na slovenski in italijanski strani ter istrsko ozemlje tja do otoka Cresa. Vsak udeleženelec lahko predstavi največ osem črnbelih ali barvnih fotografij. Odtise bo treba nalepiti na tanjši kartonček v formatu od 18x24 cm do 30x40 cm; na hrbtne strani slednjih bo treba navesti ime in priimek avtorja, naslov fotogra-

fije in kraj upodobitve. Udeležba je brezplačna in material bo treba predložiti do 12.30 dne 31. decembra na naslov: *Fotografski naturalistični natečaj Od Krasa do Cresa - barvitost jeseni - tržaška sekcija WWF - Občina Devin-Nabrežina - Projekt za gospodarsko spodbujanje, ul. Rittmeyer 6 - Trst*.

Nagrajene bodo tri najboljše fotografije. Nadaljnje informacije lahko dobite od ponedeljka do četrta (od 10. ure do 12.30) na krajevem sedežu WWF, tel. 040-360551.

KONCERT SLOVENSKIH SAMOSPEVOV

Ob prazniku Brezmadežne je dolgoletna navada, da prirejata Slovensko pastoralno središče iz Trsta in Marijina družba v domu v ulici Risorta v Trstu kulturne prireditve. Tokrat sta v sodelovanju z Zvezo cerkvenih pevskih zborov iz Trsta priredila koncert slovenskih samospevov. To so, kot je uvodoma poudaril predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej, gotovo izredno zanimive vokalne glasbene stvaritve, ki so v ponos slovenskim skladateljem in jih je treba tudi primerno ovrednotiti.

Na večeru v torek, 8. t.m., je nastopilo sedem solistov, pet s Tržaškega in dve pevki iz Goriške. Nastopili so: sopranistka Matejka Bukavec, Karina Oganjan, Alessandra Schettino in Mojca Milič, altistka Kristina Macarol, tenor Aleš Petaros in bariton Aldo Žerjal. Na klavir so jih spremljali Fabrizio Del Bianco, Andrej Feinig, Aljoša Saksida in Aljoša Tavčar. Podrobneje bomo poročali prihodnji teden.

OB PRAZNIKU SV. ANDREJA APOSTOLA

POKRAJINSKI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

PREDSTAVITEV KNJIŽICE O ŠTANDREŠKI ŽUPNIJSKI CERKVI

IVA KORŠIČ

Župnija sv. Andreja v Štandrežu je letos počastila svojega zavetnika s kar štiridnevni programom, ki je bil vsebinsko zelo bogat, saj je obsegal verska, kulturna in družabna srečanja.

Začel se je v četrtek, 26. novembra, ko je v župnijski dvorani A. Gregorčič izvenela pristno domače predstavitev knjižice *Župnijska cerkev v Štandrežu*, ki jo je na pobudo štandreškega župnika Karla Bolčina uredil in oblikoval g. Jožko Kragelj, izdal župnijski urad Štandrež, tiskala pa Grafica Goriziana. Prisotne je najprej nagovoril domači župnik, ki je poudaril, kako pomembna je ta drobna publikacija, saj jo bodo lahko vsi obiskovalci cerkve dobili v roke in tako izvedeli glavne podatke o sakralnem objektu, obenem pa v skopih obrisih spoznali zgodovino vasi. Predstavil je tudi gosta večera g. Kraglja, ki je poskrbel že za 11 podobnih knjižic, in g. Božo Rustjo, urednika pri reviji *Ognjišče*. Nato je predal besedo Martini Nanut, ki je orisala vsebino te "žepne" izdaje. Na 60 straneh najdemo enajst poglavij, ki vsebujejo podatke o vasi, o zvoniku in zvonovih, orglah, križevem potu, vaškem pokopališču, duhovnikih in redovnicah, rojenih v Štandrežu, dušnih pastirjih, organistih in zborovodjih ter kratke povzete v italijanskem jeziku. Osrednje poglavje, *Umetnostnozgodovinski opis štandreških treh cerkva*, ki je izšel izpod peresa Verene Koršič-Zorn, je pov-

zeto po knjigi *Župnijska skupnost v Štandrežu skozi stoletja*, ki jo je izdalo PD Štandrež novembra 1995. Iz nje so vzete tudi skoro vse fotografije, ki krasijo izdajo; le tiste na platinah in krolinik je fotografiral g. Kragelj, ki je črpal podatke po tej knjigi in po drugih virih. Le-te mu je posredoval dr. Damjan Paulin, ki vztrajno brska po arhivih in išče novice o Štandrežu.

G. Kragelj je dejal, da ga pri delu spremljajo besede pokojnega pesnika Štefana Tonkličja: *Spoznaj, kaj si, in bodi, kar spoznaš, da si!* To sporočilo bi želel, da bi osvojila tudi današnja mladina.

Ob koncu večera je povzel besedo še g. Rustja, ki je obrazložil, kako vsako leto za Božič poskrbi Ognjišče za tisk pomenljive razglednice; tako je letos prišlo do realizacije te, na kateri je Kraljeva umetnica iz štandreške cerkve. Naslovili so jo *Božična skrivnost* zaradi njene globoke sporočilnosti. Ker v zadnjih letih ni bilo na razpolago razglednice o Štandrežu, je župnija sv. Andreja poskrbela tudi za to s fotografijo g. Kraglja.

SLOVENSKI OKTET V ŠTANDREŽU

Župnija sv. Andreja v Štandrežu je priredila pod pokroviteljstvom goriške podružnice Nove tržaške kreditne banke 28. novembra letos koncert, ki je vzbudil veliko zanimanje. Pod oboki s Kraljevimi poslikavami so odmevali žlahtni zvoki nekaterih izmed najboljših slovenskih moških solistov, ki sestavljajo Slovenski oktet; ta je po svetu brez dvoma najbolj znan glasbeni sestav s Slovenskega.

V njegovem skoraj petdesetletnem življenju se je zvrstilo kar trideset pevcev, izvedel je več kot 3400 koncertov v 42 državah sveta. Od lanskega leta nastopa oktet v novi sestavi pod umetniškim vodstvom prof. Antona Nanuta in prof. Nade Matošević. Prva tenorja sta Vladimir Čadež in Andrej Ropas, druga tenorja Janez Triler in Jože Banič, baritona Jože Vidic in Zdravko Perger, basu Juraj Pajanovič in Matej Voje. Prvi del sporeda na štandreškem koncertu, na katerega so navallili ljudje iz vse Goriške, pa tudi Tržaške in iz bližnjih krajev Slovenije, je obsegal nabozne skladbe slovenskih in tujih avtorjev; v drugem delu pa je oktet odpel v glavnem na-

rodne pesmi pretežno slovenskih skladateljev. Lep uvod je bila Gounodova *Gloria*, medtem ko je bila izvedba Mozartove skladbe *Ave Verum* nekam nejasna in negotova. Krasno je izzvenel Pahorjev *Očenaš Hlapca Jerneja*, pri Foersterjevi pesmi *Večerni ave* pa bi si čakali več napetosti. V drugem delu koncerta, ki mu cerkev ni bila povsem naravno okolje, je izstopala domoljubna *Domovini* Josipa Ipavca, ki je še najbolj navdušila občinstvo; v priredbi ruske narodne *Večerni zvon* pa je s svojo solistično interpretacijo zablestel Vladimir Čadež.

Tudi zato, ker je novi sestav Slovenskega okteta vključil v koncertni spored skladbe iz železnega repertoarja prejšnjega legendarnega sestava, je bilo res težko ne primerjati dveh rodov. Ne dvomimo o sposobnostih posameznih solistov, ki so se tudi lepo izkazali; verjetno pa potrebujejo kot skupina kar nekaj let skupnega dela, da bodo lahko tudi oni dosegli tisto briljantnost in "dušo", ki more poslušalce globoko prenesti, ganiti.

DD

ZVESTI KORENINAM IN V ISKANJU NOVIH POTI

DANIJELO DEVETAK

Dober teden dni pred začetkom 10. deželnega kongresa edine slovenske zamejske politične organizacije je potekal v petek, 4. t.m., v Kulturnem centru Lojze Bratuž pokrajinski kongres Slovenske skupnosti Gorica. Kot določa statut, ga je vodil predsednik pokrajinske sekcije Štefan Bukovec, ki je v nekaj uvodnih mislih postavil količke razmišljanju o sedanjem položaju v manjšini.

"Od zadnjega kongresa februarja 1997 dalje," je rekel Bukovec, "smo morali tedaj sklenjene smernice delno prilagoditi v skladu z volilnimi preizkušnjami;" vedno so sicer ostali zvesti načelni orientaciji - povezavi z Oljko. SSK je v tem času "zelo živahno delovala" na deželni in pokrajinski ravni, čeprav se je le malokrat sestala. Z obžalovanjem je ugotovil, da znotraj manjšine še vedno ni prišlo do kakega večjega zblizanja ali enotnosti; kljub številnim pozivom ni prišlo do sestave enotnega predstavništva, s katerim bi se kot manjšina lahko dostojno predstavljali pred manjšino samo, v Ljubljani in Rimu. "Največji odpor smo našli v stranki Levih demokratov." Bukovec je omenil tudi problem multikulturalnosti, "ki ga hoče nekdo manjšini vsiliti." Glede tega je poudaril, da je treba manjšino najprej zaščititi, šele potem lahko pridigamo multikulturalnost, ki pa naj ne bo le enosmerna. SSK je v krizi, v tem času išče novih poti in prijemov, da bi zaživela z novim zagonom. Doživlja trenutek krize, ker hoče opravljeno preveriti, da bi stopila krepkejša prihodnjim izzivom naproti.

Glavno besedo je imel nato pokrajinski tajnik Aleš Figelj, ki je predstavil svoje razčlenjeno poročilo. Dobršen del tega je namenil obravnavi Masellijevega osnutka za zaščitni zakon naše manjšine, ki je bil prav v tistih dneh zaradi znanih rimskih avdicij predmet posebno živahne razprave v zamejskih krogih. "V tem osnutku je pet členov, s katerimi se absolutno ne moremo strinjati," je izjavil Figelj in nato orisal posamezne sporne točke. Najostrejša kritika je šla seveda členu, po katerem naj bi določale krajevne uprave, v katerih občinah naj bi veljal zaščitni zakon. SSK zahteva, da morajo biti občine predvidene v državnem zakonu, kar edino lahko jamči izvajanje pravičnega zakona za globalno zaščito. Glede razcepljenosti znotraj manjšine si je Figelj privoščil tudi utemeljeno kritično opazko: "Hudo je, da je na avdicijah marsikdo predstavljal le sebe ali lastno družino. To je farsa, škandal za celo manjšino!"

Pokrajinski tajnik se je nato osredotočil na bežen pregled dosežkov in razočaranj v

teklem letu. Z zadovoljstvom je ugotovil, da izvolitev Davida Grinovera v pokrajinski svet začenja prinašati sadove; sam predsednik pokrajine Giorgio Brandolin se je večkrat (tudi na nedavnih avdicijah) pokazal zelo naklonjenega vsemu, kar je slovensko. "Dvojezičnost je v Gorici vedno bolj doma, predvsem v svetu kulture." Nato je SSK na nadomestnih volitvah po smrti senatorja Bratine podprla Mitjo Volčiča, ki je krepko zmagal. Žal pa z njim ne goji stikov, saj je v mestu "malo prisoten in se ne udeležuje naših prireditev". Spomladi letos so bile v Gorici občinske volitve; mučna pogajanja so rodila šibko kandidato Aria Rupenija, ki pa ga še nezrela Gorica za napredno upravo ni sprejela. Vsekakor kaže, da se je t.i. desnica le sprijaznila z dejstvom, da ni lahko "uničiti" Slovencev. "Izredno vlogo igrata pri tem Kulturni center Lojze Bratuž in goriški Kulturni dom," je podčrtal Figelj, saj gre za dva sodobno opremljena hrama, v katera prav radi zahajajo tudi Italijani. Na občinskih volitvah sta se z druge strani odlično odrezala Božidar Tabaj in Erika Jazbar, kar kaže na dejstvo, da je "organizacijski stroj SSK dobro deloval". Z veseljem je pokrajinski tajnik ugotovil, da se je izkazala za plodno tudi izvolitev Elene Orzan na napredni listi v Krminu; sad izvolitve smo lahko zabeležili pred nekaj tedni, ko je v novem krminskem gledališču prvič gostovala slovenska dramska hiša. Ne moremo niti mimo velikega uspeha pri obnovi goriških rajonskih svetov, v katerih kar mrgolijo Slovenci. Najhujše razočaranje v zadnjem letu pa je gotovo izgubljena priložnost na deželnih volitvah, na katerih ni prišlo do koalicije Oljke in kandidat SSK Ivo Jevnikar ni prejel dovolj glasov.

Po blagajniškem poročilu Davida Grinovera se je začela živahna razprava. Najprej je spregovoril deželni predsednik SSK Bernard Špacapan; poudaril je vedno večjo nujno po enotnem predstavništvu manjšine, po drugi strani pa ugotovitev, da je SSK vedno bolj edina organizacija, ki zagovarja in ima prozorno narodnoobrambno nalogo. Predsednik mestne sekcije Karlo Brešan je postavil temeljno vprašanje naše prihodnosti v

luči vedno novih razhajanj. Benjamin Černic se je kritično obrnil na pokrajinsko tajništvo z opazko, da je pomanjkanje javnih sestankov razlog za nezanimanje ljudi za našo skupno stvar; poleg tega je načel tudi problem nedoslednega izvajanja racionalizacije naših šol. Zagnana tajnica mladinske sekcije Mara Černic je odprla veliko vprašanje: za SSK je življenjske važnosti najti pot do mladih. Silvan Primožič je pohvalil težko in prostovoljno delo idealistov v politiki ter pozval k pogumu in oblikovanju močnega jedra. Tudi tajnik sodenjske sekcije Julijan Ožbot je podčrtal, da so potrebne nove misli, sveže sile za nove načine delovanja. Milko Vižintin je zahteval, naj delujejo sekcije po posameznih občinah

bolj povezano. Remo Devetak je v kratki in dokumentirani sintezi zadnjih 50 let naše zgodovine nakazal pot za prihodnost v vrnitvi h koreninam. Damjan Terpin se je zavzel za večjo samostojnost, jasnost in odločnost znotraj stranke, kajti kompromisi vodijo v plehkost in poplitvitev. Števerjanski župan Hadrijan Corsi je med drugim iznesel pomemben podatek, ki ga SSK ne sme zanemarjati: slovensko gospodarstvo na Goriškem je v primerjavi z italijanskim dobro in zdravo, potrebuje pa podporo. Zvesti spremljevalec političnega dogajanja Ciril Terpin je poudaril zahtevo po jasnih in odločnih stališčih ter močnejši besedi Gorice. Mario Černic je nakazal še nekaj podatkov o racionalizaciji šol, David Grinovero pa je na koncu ugotovil, da se v vrstah članov in somišljenikov SSK čuti neka splošna utrujenost, ki je skupaj s pomanjkljivo prenovno kadrov šibka točka politične organizacije. "Iskati moramo nove sile, pritegniti mlade, ki pa zahtevajo pozornost, vsebine, načrte."

Po razpravi, ki so jo prisotni zaradi jasnih poglobitvenih smernic kljub pozni uri ocenili za zelo koristno, je bila še potrditev delegatov za deželni kongres, ki bo 12. in 13. t.m. Na podlagi povedanega je jasno, da vlada za ta dohodek posebno pričakovane. Upanje daje tudi dejstvo, da se vedno jasneje sliši vse močnejši glas starih in novih obrazov, ki jim je slovenstvo pri srcu: kako naprej?

OBČINSKI SVET V SOVODNJAH AKTUALNE IN VROČE TEME

REMO DEVETAK

V petek, 27. novembra, se je v Sovodnjah sestala občinski svet, ki je najprej odobril pravilnik, s katerim odpravlja birokratične zapreke pri nakupu dobrin in plačevanju storitev. Nato so se posvetili deželnemu načrtu za uničevanje odpadkov. Župan Petejan je obširno poročal o načrtu za izgradnjo posebne stavbe za sežiganje in predelavo organskih odpadkov v kompost. Stavbo naj bi zgradili na Tržiškem, kamor bi vozili odpadke s Tržaškega in iz Goriške, kamor naj bi tudi vračali pepel. Govorili so tudi o že obstoječih upepeljevalnikih. Na seji so odobrili prvo varianto regulacijskega načrta, ki ne potrebuje soglasja deželnih organov. Govorili so tudi o razlastitvi zemljišča v ul. Bergamas v zaselku Škrlje v Sovodnjah, kjer zamenjujejo vodovodne cevi, ulica naj bi bila last tam živčih ljudi. Odobren je bil tudi razlastitveni postopek za razširitev ceste Gabrije-Vrh sv. Mihaela. Svetovalec Benjamin Černic je dejal, da je načrt pomanjkljiv, župan pa je obljubil, da bodo upoštevali nove predloge. Na sestanku so tudi povedali, da bodo nove napeljave telefonov, informacijskih kablov, električnega omrežja v občinski stavbi v Sovodnjah stale

skupno 79 milijonov lir. Župan je seznanil prisotne tudi s potekom avdicij v Rimu glede zaščitnega zakona, na katere so bili vabljeni tudi župani obmejnih občin.

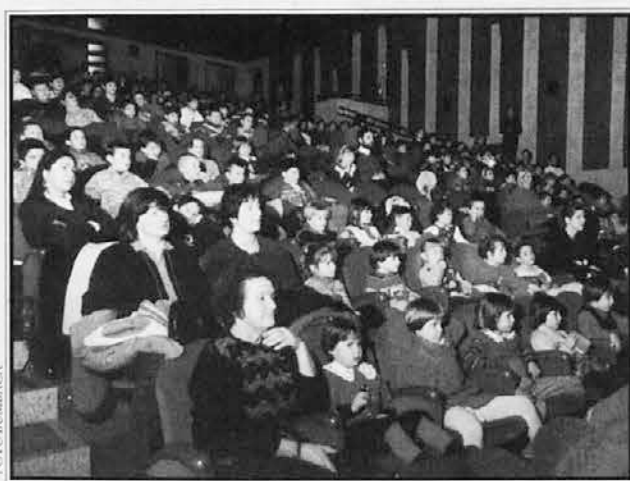
Svetovalec B. Černic je vprašal župana, kakšno stališče je zavzela občinska uprava glede reorganizacije šolstva na sestanku, ki ga je sklical pokrajinski predsednik. Odbornik Devetak, ki sledi šolstvu, je povedal, da ni bilo zavzeto še nobeno stališče. Povedal pa je tudi, da bodo podprli predloge drugih županov, staršev in šolskega sindikata, ki podpirajo reorganizacijo šole na Goriškem po t.i. "vertikalnem" vzorcu. Nadaljnja razprava je pokazala, da je reorganizacija šole vroča tema, saj je bil npr. B. Černic odločno za sedanje stanje in torej proti prenovitvi šole. Svetovalec Ožbot pa je bil mnenja, da je vsaka reorganizacija boleča. V nadaljnji razpravi so se vrstili posegi, ki so pokazali, kako težavno je reševanje šolskih problemov.

V debato sta posegla s popolnoma drugačnimi posegi tudi Branko Černic, ki je opozoril na neznošen smrad na Peči, ter Valter Ferfolja, ki je spregovoril o tovarnah Kemika na Peči in Soteco v Sovodnjah.

"RAJSKO VZDUŠJE" V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ

PRISRČNO MIKLAVŽEVANJE V GORICI

Na svoji dolgi poti z neizmernih nebeskih poljan na našo ubogo zemljo se je dobri svetnik Miklavž v soboto, 5. decembra, ustavil tudi v Kulturnem centru Lojze Bratuž in obdaroval vse prisotne otroke - še posebno je pohvalil pridne nastopajoče - in odrasle, ki so aktivni v našem kulturnem središču. Preden je trudni, nekoliko upehani, a duhoviti sivobradi dobrotnik razdelil sladkarije in pisane knjige ob nagajivi prisotnosti gibčnega parkeljna, so Sara Miklus-pripovedovalec, Božidar Tabaj-sv. Peter, Bogdan Podveršič-Bog Oče, Alessandra Schettino-Prvi Angel, Katja Dorni-Drugi Angel, Katja Klanjšček-Angelček, ljubki angelčki spremljevalci - deklince baletne skupine (pripravili sta jih Nataša Sirk in Kristina Di Dio) in nežni mali pevci DOMI-SOL - pod vodstvom Marje Feinig in Damjane Čevdek,

ob spremljavi flavte Nicola Cefarina - v režijski zamisli Anke Černic izoblikovali prizorček Franke Ferletič *Sveti Miklavž*. Igrica nam je razkrila, kakšno je bilo vzdušje v raju, ko je v daljnem 4. stoletju sv. Miklavž zapustil Bari in odšel po zaslužno plačilo v nebesa. Okusno sceno s

svetlikajočimi se oblaki je izdelala Paola Bertolini, izvorne kostume in čudovite lasulje si je zamislila in uresničila dragocena sodelavka marsikater predstave Snežica Černic. Za kulisami sta sledila izvajanju Niko Klanjšček in Marinka Leban.

IK

SV. MIKLAVŽ JE OBISKAL TUDI ŠTEVERJAN

Tudi letos je sv. Miklavž obiskal in obdaril otroke. Števerjanski otroci so njegov prihod počastili z igrico *Dobrinček*, ki so jo pripravili pod vodstvom Kristine Corsi in Barbare Persič. Igrica govori o angelčku Dobrinčku, ki potuje na zemljo in skuša prepričati ljudi, da bi se poboljšali. To najprej dopove skreganima sosedoma, nato skupini lenih otrok in bratoma, ki sta kuhala jezo. V vsakem od nas bi moral obstajati tak angel, da bi se vsi spoštovali.

Sv. Miklavž je došel v Sečedev dom v spremstvu angelov pokončani igrici. Otroci somu ob sprejemu darov zapeli ali zmolili. Vsi otroci so nekaj dni pred njegovim obiskom pridni in ubogljivi. Čeprav se je sv. Miklavž že spet vrnil v nebesa, se vseeno potrudimo, da bomo čimbolj dobri in ljubeznivi posebno sedaj, ko je pred nami Božič.

KATJA DORNI

OBVESTILA

VRAZSTAVNIH prostorih Kulturnega centra L. Bratuž v Gorici je na ogled fotografska razstava, ki jo v sodelovanju s KC prireja Zveza fotografskih krožkov na Goriškem. Odprta je od ponedeljka do petka, od 17. do 19. ure, in med raznimi kulturnimi prireditvami do petka, 11. t.m.

GORIŠKA USLANOVA išče uslužbenca z znanjem uporabe računalnika, predvsem grafičnega računalniškega oblikovanja in dobrim znanjem slovenskega jezika. Za informacije tel. 0481-533177.

SCGV EMIL Komel in Kulturni center Lojze Bratuž obveščata, da so na razpolago vstopnice za opero *Prodana nevesta*, ki bo v okviru glasbene sezone 27. t.m. v gledališču v Novi Gorici. Abonente prosimo, da dvignejo vstopnico na Centru ali po telefonu (0481-532163 ali 0481-531445) potrdijo svojo prisotnost najkasneje do 18. t.m. Cena vstopnice izven abonmaja je 40.000 lir.

SHODMARIJINE družbe bo v nedeljo, 13. t.m., ob 16. uri v stolnici. Govoril bo g. Karlo Bolčina.

SLOVESNA BLAGOSLOVITEV obnovljene župnijske cerkve evangelista sv. Marka v Rupi bo 13. t.m. ob 10. uri. Med drugim izstopa novi Križev pot rojaka g. Andreja Kosiča. Lepo vabljeni!

SSG v nedeljo, 13. t.m., bo gostovala v Kulturnem domu v Gorici ob 17. uri gledališka igralka Saša Pavček z monokomedijo *Bužec on*, bužca jaz istrskega pisatelja Marjana Tomsiča, v režiji Borisa Cavazze. Predstava je izven abonmaja. Za informacije tel. 0481-33288.

ACM GORICA vabi k maši za cerkveno edinost v ponedeljek, 14. decembra, ob 16.30 v Zavodu sv. Družine.

OB PODPISU konvencije o bančnih pogojih za člane Slovenskega gospodarskega združenja vas vlijudno vabimo na predavanje: Evro v odnosu banka-podjetje in banka-varčevalec v torek, 15. t.m., ob 18. uri v prostorih SGZ, ul. Roma 20, Gorica. Predaval bo dr. Gianluigi Baldassi, gen. direktor NTKB.

ADVENTNO SREČANJE starejših bo v sredo, 16. t.m., ob 15. uri v Zavodu sv. Družine.

V GALERIJ Kulturnega doma v Gorici bo v četrtek, 17. t.m., ob 18. uri otvoritev razstave unikatne računalniške grafike Bogdana Sobana iz Nove Gorice z naslovom *Obrazi Krasa*. Slikarja bo predstavil Joško Vetrih. Razstava bo odprta do 8. januarja 1999 od 9. do 13. ure in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med raznimi kulturnimi prireditvami.

SLOVENSKO PLANINSKO društvo v Gorici bo v januarju priredilo tradicionalni (nedeljski) začetni in nadaljevalni tečaj smučanja in deskanja (snow board). Na razpolago bo tudi avtobus. Dejavnost bo potekala na Koroškem. Prijave ob sredah med 11. in 12. uro ter ob četrkih med 19. in 20. uro na sedežu društva v ul. Malta 2, tel. 0481-33029. Društvo vabi interesente, da pohitijo s prijavi, kajti tečaj se bo začel že 10. januarja.

DAROVI

ZA LAČNE po svetu: N.N. s Peči 100.000 lir.

ZA MIPZ Vrh sv. Mihaela: namesto cvetja na grob Helke Devetak Uta in Bine 50.000 lir.

ZA MIPZ in cerkveni pevski zbor Vrh sv. Mihaela ob pogrebu mame Vilme Černic sinova Franko in Zdravko 100.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: Levstikovi 100.000 lir.

OB LEPEM prazniku v družini daruje Hema Sirk: za KCLB 100.000, za potresence 100.000, za NG 50.000, za Zavod sv. Družine 50.000.

ZA DRUŠTVO krvodajalcev iz Sovodenj: abrahamovci iz sovodenske občine 310.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Franc Devetak v spomin na sina Damijana 100.000 lir; Marija Kovic 100.000; Darko Durcik 250.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Pierina in Julko v spomin na mamo Olgo 250.000; N.N. s Peči 50.000 lir; Karla in Mario Menis ob srebrni poroki 100.000 lir.

ZA CERKEV v Dolu: v spomin na pok. Evgenijo Peric Danilo in Anica Peric 50.000, Bruno Ferletič 100.000, Gabrijela de Castro 100.000 lir.

ZA CERKEV v Jamljah: v spomin na pok. ženo in mater Antonijo Konjc (Cogni) mož Franc, sin Franko ter hčeri Nives in Jolanda z družinami 600.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: ob smrti Angele Vetrih druž. Calligaris 50.000 lir.

POPRAVEK

Prejšnji teden je v zahvali ob smrti gospe ANGELE VETRIH pomotoma izpadlo ime msgr. Kazimira Humarja; temu je hotela družina Vetrih tudi javno izkazati še posebno hvaležnost za udeležbo pri pogrebni slovesnosti. Družini Vetrih in dr. Humarju se opravičujemo.

KONCERT MLADIH SLOVENSkih SOLISTOV IZ ARGENTINE

V sredo, 16. t.m., bo v cerkvi sv. Ivana v Gorici koncert mladih slovenskih solistov iz Argentine. S koncerti sakralne glasbe nastopajo na Slovenskem in v zamejstvu od 8. decembra do 6. januarja. V zamejstvu bodo nastopili v Gorici in na Opčinah. Na sveti večer bodo peli v ljubljanski stolnici. Solisti sami so svoj nastop poimenovali *Meditirani koncert*, saj se skladbe svetovnih klasikov in slovenski cerkveni napevi prepletajo z odlomki iz svetopisemskih besedil in iz besedil duhovnih mislecev.

Solisti so se zbrali l. 1991 v Argentini z namenom, da s tovrstnimi nastopi povzdignejo praznično vzdušje, zlasti v času pred velikimi prazniki cerkvenega leta.

SCGV EMIL KOMEL

BOŽIČNI NASTOP

poklon Ceciliji Seghizzi

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, petek, 18. decembra 1998, ob 19.30.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

vabi na

MEDITIRANI KONCERT

mladih slovenskih solistov iz Argentine

Sreda, 16. decembra 1998, ob 20.30 uri

Cerkev sv. Ivana v Gorici

KONCERT V ČAST SV. CECILIJI

Pred dvema tednoma je bilo v cerkvi na Travniku srečanje mestnih zborov v počastitev sv. Cecilije, zavetnice cerkvene glasbe. Tudi tokrat je srečanje organiziral zbor S. Ignazio, ki ga vodi g. Stanko Jericijo. Na vabilo se je odzvalo pet zborov: S. Ignazio, MePZ Štandrež, Ars Musica, Monte Sabotino in Coral di Luzinis. Vsak zbor je zapel po tri pesmi liturgične ali vsaj nabožne vsebine. Zbor S. Ignazio je kot zadnji izvedel Jericijevo skladbo *Nina nana* na besedilo furlanske pesnice A. Bombig. Edini slovenski zbor Štandrež se je predstavil s tremi skladbami primorskih skladateljev: Mirka Fileja, Vinka Vodopivca in Jožeta Trošta.

Številno občinstvo je vse izvajalce nagradilo s ploskanjem, saj je travniška cerkev s svojo posebno razsvetljavo najprimernejši prostor za tovrstne prireditve.

SOVODENJSKI ABRAHAMOVCI

Tudi Rupenci, Pečani in Sovodenjci, rojeni pred 50 leti, so konec novembra praznovali svoje srečanje z Abrahamom. Zbrali so se v gostilni pri Mari v Sovodnjah 21. novembra popoldne; tam so se spomnili tudi na soletnike, ki se sedaj že pokojni. Nato so se udeležili slovesne maše, ki jo je daroval župnik Marjan Markežič, za kar se mu prav prisrčno zahvaljujejo. Praznik jubilarov se je nadaljeval z večerjo pri Kekotu v Petovljah, kjer so v prijetni in živahni družbi obujali spomine.

MALA CECILIJANKA '98

V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je bila na praznik Brezmadežne tradicionalna revija otroških in mladinskih zborov Mala Cecilijanka. V nabito polni dvorani je nastopilo deset zborov z Goriškega in Tržaškega. Revija je organiziralo Združenje cerkvenih pevskih zborov, v imenu katerega je prisotne nagovoril Dario Bertinazzi.

O prireditvi bomo poročali v prihodnji številki našega lista.

BENEČIJA V SLIKI IN BESEDI

V Katoliški knjigarni na Travniku so v petek minulega tedna predstavili likovno lepo izdelano fotomonografijo *Beneška Slovenija*, za katero gre za sluga avtorju izbranih fotografij Tolmincu Milanu Gregu in pa ljubljanski založbi Družina. Zgovorne fotografije, ki poskušajo ne le prikazati utrip življenja v beneških dolinah, temveč tudi ujeti svetlobne trenutke sredi naravnega paradiza, je beneška javna delavka in soavtorica knjige Živa Gruden prepletla z ustreznim besedilom. Iz njega izhajata predvsem zavezanost lastnim koreninam in trdna želja Benečanov po prihodnosti. Kot je poudarila na začetku srečanja z avtorjema v imenu gostiteljev prof. Lojzka Bratuž, je knjiga v času preporeda Beneške Slovenije dragocena. Upati je le, da bo po knjigi segel tudi Slovenec v matici in najga poveže z beneškimi, morda malo poznanimi sosedi.

figurativnih kombinacij intenzivne sugestije in pomena. Ko gledamo uspešno sliko, izhaja največ vsečnosti v motivu njene interpretacije, sicer neposreden vtis, da nam nekaj posreduje. Izredna sposobnost vsakega slikarja teh del je v tem, da smiselno daje pravo kombinacijo luči, barve, oblike ter izdelava strogo tehniko, z domišljijo in občutljivostjo nekaj edinstvenega. Prek tradicionalnih načinov obdelovanja, ko je slika enkrat tiskana, se lahko predeleže, prereže, znova sestavlja kot pravi collage; taka so npr. nekatera dela mladih fotografov s tridimenzionalnimi, zabavnimi in hitrimi posegi. Še nekaj se lahko doda glede domnevnega spora med slikar-

stvom in fotografijo, in sicer kratke besede umetnika Manu Raya, ki še danes razsvetljuje nepomembni dvom: "Nikdar nisem cenil preziranja umetnikov napram fotografom, nobeno tekmovanje ni med njimi; gre samo za dva drugačna načina, ki se premikata v dve različni smeri, med katerima ni navzkrižja;" in še "... rišem, česar se ne da fotografirati, in fotografiram to, česar se mi ne da slikati..."

Razstava je odprta od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure; lahko nam nudi izgovor za desetminutni počitek, izklopitev vsakdanjosti s fantazijo in spomini in pridobitev dobre volje.

V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ

SKUPNA RAZSTAVA ŠESTIH FOTOKROŽKOV

MARTA BENSA

Ob 50-letnici Vsedravnne zveze fotografskih združenj FIAF bo odprta do 11. t.m. v razstavnih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž skupinska razstava šestih članov fotoklubov, ki delujejo na Goriškem. To so slovenska Skupina 75, zveza CIFI iz Gorice, fotografski krožki Castum iz Gradeža, železničarski krožek Lo scambio iz Gorice, fotoklub Il torrione iz Romansa in kulturno društvo La primula iz Ločnika; tile sode-

PRAZNOVANJA V ŠPETRU

BENEŠKI EMIGRANTI NA POTEZI

ERIKA JAZBAR

V tem tednu proslavlja organizacija, ki druži beneške emigrante, 30-letnico ustanovitve in nepretrganega delovanja. Ustanova je nastala z imenom Zveza beneških emigrantov, nato so jo poimenovali Zveza slovenskih izseljencev, danes pa jo poznamo pod imenom Slovenci po svetu. Ustanovili so jo v mestu Orbe v Švici, nastala pa je kot kulturno-družbena ustanova v mestecu, ki je štelu 3000-4000 ljudi, med temi pa je bilo 80 družin iz beneških dolin. Zamisel je prišla beneškemu emigrantu predvsem zato, ker so delovale v švicarskem kraju že druge podobne ustanove (med temi Fogolar furlan), slovenski ljudje pa so čutili potrebo po lastni organizaciji. Prvi člen njihovega statuta pravi, da so se slovenski delavci - emigranti združili, da bi pripomogli k preporodu domačih krajev; prizadevajo si, da bi bila slovenska narodnostna skupnost na Videmskem priznana in da bi imele mlajše generacije možnost dela v domačem kraju. Iz Švice se je zveza slovenskih beneških izseljencev razširila v razne kraje Evrope, posebno v Belgijo, nato še v Kanado, Argentino itd.

V Špetru se praznovanje zveze emigrantov prepleta z

drugimi pomembnimi in podobnimi manifestacijami, in sicer z obeležjem 10. obletnice pobratena špetske občine oz. Gorske skupnosti z belgijskim mestom Sambreville. Do pobratena med občinama je prišlo predvsem zato, ker so se v ta belgijski kraj preselile številne beneške družine, katerih možje so delali v rudnikih, zato je pri organizaciji prireditvev tesno sodelovala zveza Slovenci po svetu. Tokratno praznovanje je namenjeno predvsem navadnemu občanu.

Zadnje dni novembra je bila delegacija iz Benečije na obisku v Belgiji; sodelovali so študentje, kulturne organizacije in navadni ljudje. V prvih dneh decembra pa je bila na obisku v Špetru delegacija iz Belgije, da bi spoznala lepote naše zemlje.

V okviru pobratena je bil v špetski občinski dvorani posvet o federalizmu, avtonomiji in večjezičnosti v Evropi, medtem ko so v nižji srednji šoli odprli fotografsko razstavo o življenju v tem belgijskem mestu.

V nedeljo so nadalje v Špetru skupno praznovali še sv. Barbaro, zavetnico rudarjev, predstavniki so položili vence pred spomenik, ki je posvečen vsem rudarjem, pred poslopjem špetske občinske uprave.

V BELJAKU BOŽIČNO DREVO S POTRESNEGA OBMOČJA

Božično drevo v Beljaku na Koroškem, ki okrašeno in razsvetljeno ustvarja predpraznično vzdušje, so pripeljali iz doline Lepene pri Trenti, kjer je bilo na letošnjo velikončno nedeljo potresno središče. Visoko in lepo raščeno smreko so občini Beljak in njenim prebivalcem darovali v zahvalo za pomoč, ki so jo iz tega mesta na Koroškem poslali potresnemu območju na Bovškem. Pomoč je doslej znašala več kot 10 milijonov šilingov, iz Beljaka pa so v Bovec poslali tudi več bivalnikov, v katerih bodo prizadeti posamezniki oz. družine preživeli zimsko obdobje.

Na slovesnosti, ki je bila na osrednjem trgu v Beljaku, sta spregovorila bovški župan Robert Trampuž - ki je do drugega kroga krajevnih volitev v Sloveniji opravljal to funkcijo - ter župan Beljaka Helmut Manzenreiter. Poudarila sta, da se je ob naravnih nesrečah, to je ob letošnjem potresu v Posočju, staklo še boljše sodelovanje med občinama.

M.

LEPA VEST IZ ARGENTINE

Sredi oktobra smo na kratko poročali o gospe Ani Ličen, primorski rojakinji, ki v Argentini živi in vneto deluje pri radijski oddaji Okence v Slovenijo. Pred kratkim nam je sodelavec Vili Princič, ki si z gospo Ano dopisuje, posredoval njeno pismo, v katerem se je zahvalila za članke v našem tisku o njenem poletnem bivanju na Goriškem. Ko se je vrnila v Buenos Aires, je ponela s sabo kopijo podobe svetogorske Marije; postavili so jo v cerkev sv. Rafaela v argentinski prestolnici, kjer se shajajo številni Slovenci. Prejšnjo podobo so namreč ukradli neznanci v lanskim zimi. V pismu piše ga. Ličen tudi o postavitvi nove podobe. Bilo je "prav pasje vreme...", toda vseeno so ljudje prišli in bili ganjeni. Ta podoba pomeni košček domovine in to so čutili vsi. Veselje in ganjenost sta se jim videla na obrazih, v pogledu, v petju. Obred je lepo potekal, kot mora biti, po slovensko..., kot da bi bili 'doma', združeni pod Marijinim varstvom. Ta slika je res nekaj posebnega in zdi se mi, da je prišla med Slovence v Argentino v pravem času." Gospe Ličen in njenim rojakom želimo, da bi še naprej radi ohranjali žive stike z domovino.

TURNEJA GORIŠKEGA OKTETA VRTNICA (2)

"LEPO JE BLO, ŠALDU LEPO, ŠALDU LEPO..."

MARJANA REMIAŠ

Če sem se zadnjič razpisala o prihodu v Sveto deželo in vtisih, ki so jih kraji Kristusovega življenja napravili name ter na člane okteta, bom dala danes prednost slednjim: turneji, pevskim nastopom in zadovoljstvu publike med poslušanjem glasbenega programa, na katerega so se morali pripraviti zelo dobro v času pred turnejo, saj so odpotovali brez svoje umetniške voditeljice Aleksandre Pertot.

Večer uradnega sprejema pri ambasadorji so pevci izkoristili za vadbo in uglaševanje, saj je slovenska pesem, kakor tudi že drobci pripravljene programa, zvenela pozno v vročo nedeljsko novembrsko noč. Prvi koncert je minil v znamenju vseh vprašanj, ki se pred nastopi porajajo umetnikom.

pomislil na dom in pesem iz domačih krajev...

Navdušenje do pevcev pa je svoj vrh gotovo doseglo v Ammanu, v Jordaniji, kjer so

A Goriški oktet Vrtnica jih je imenitno obšel in obiskovalcem ene novejših kulturnih dvoran v Tel Avivu pripravil celovito glasbeno poslastico, ki so jo poslušalci sprejeli z navdušenjem. Posebej še, ker so pevci v program uvrstili židovski skladbi El Haderch in hvalnico Lecha Adonay. Tudi slovenski program s skladbami, kot npr. Marko skače, Čej so tiste stezice, Ribniška, Rezijanska..., so odzvanjale v ušesih publike pozno v noč.

Slovenska ambasada je gostila dva koncerta: za slovenske Jude in celoten diplomatski zbor, ki je akreditiran v Izraelu. Med slovenskimi obiskovalci, ki so na koncert prišli (v Izraelu je kakšnih 50 slovenskih Židov), je bila gospa Maria Steiner, ki je bila pred kratkim gost v eni oddaji slovenske televizije pri Sandiju Čolniku. Seveda so bili slovenski Judje najbolj veseli slovenskega dela programa, judovskih skladb in pravega vzdušja, ki je po koncertu in pogostitvi zavladalo na vrtu in v parku slovenske ambasade. Diplomatski zbor pa je z navdušenimi aplavzi pospremil tako Goriški oktet Vrtnica kakor tudi ambasadorko Darjo Bavdaž Kurret, ki je zanje pripravila zares zanimiv in edinstven glasbeno-družabni večer. Ob poslušanju skladb Deep river, ruskih sakralnih in drugih napevov je marsikateri ambasador

koncert pripravili na pobudo slovenskih žena, ki so se v sedemdesetih letih množično priseljevale v Jordanijo: v Ljubljani so v času študija spoznale svoje bodoče moške, Jordanija, ki jim je država financirala študij v tujini, v tedanji Jugoslaviji, in so se po poroki oz. zaključku študija in praksi preselili v Jordanijo. Koncert v veliki banketni dvorani v Ammanu je spremljal tudi jordanški častni konzul v Sloveniji s soprogom in številno družino. Obiskovalci, med njimi mešana slovensko jordanjske družine, so prisluhnili slovenski pesmi, ljudski in umetni in jo peli še dolgo po koncertu. Kot izraz tako judovske kakor tudi jordanjske gostoljubnosti je vsem koncertom sledila bogata zakuska, na katero so bili vedno povabljeni vsi. Sadej vseh vrst, če začnem menu z zadnje strani, zelenjava, surova in kuhana ter pripravljena v številnih kombinacijah, jagnjetina, začimbe, omake, namazi in preli in okusov, so značilnost in tradicija obeh kuhinj.

Ker današnji zapis zaključujem s hrano, dodajam fotografijo prizorišča templja, kjer je Kristus s svojimi učenci priredil zadnjo večerjo, in pročelja cerkve, ki stoji na mestu, kjer je Kristus v puščavi nahranil 5000 mož s petimi hlebi kruha in dvema ribama.

DALJE

O KNJIGAH

JURIJ PALJK

O tistih, za katere vsi pravimo, kako so potrebne, dobrega branja vredne in sploh in oh, vse naj o njih govorimo, a jih potem sami ne beremo ali pa jih beremo zelo malo, in seveda o tistih, na katere smo čisto nagonsko navezani, da jih niti najboljšim prijateljem ne posodimo.

S posojeno knjigo je že tako, da sami predobro veste, kako neprijetno je dobre znanice in še bolj prijatelje spraševati, da ti končno po za vas neverjetno dolgem času vrnejo knjigo, njim pa se zdi, da ste jim knjigo posodili šele predvčerajšnjim.

Če imate srečo, vam knjigo vrnejo, če pa je nimate, in večkrat se zgodi, da je nimate, potem boste po kakem letu in pol le spet zavili v knjigarino in boste spet knjigo kupili, izposojena knjiga je medtem že zaživela svoje življenje nekje drugje, morda na kaki knjižni polici, ki je niti ne poznate. Težave in neprijetno, a stalno, živčiranje se seveda začnejo, ko knjige ne morete več kupiti, ker je medtem že posla in je ne ponatisnejo več; prijazna prodajalka vam tudi veselo pove, da je ne bodo natisnili več, vsaj v doglednem času ne. V takem primeru vam ostaneta dve izbiri: ali nadaljujete z neprijetnim nadlegovanjem človeka, kateremu ste knjigo posodili, ali pa se vdate v usodo in na tihem upa-

te, da bo vašo knjigo vsaj še kdo prebral, nazaj je itak ne boste več dobili. Seveda to ni ne vem kakšna dobra uteha, nekaj pa vendarle je, če imate knjige radi, seveda. Skoraj bi pozabil! Obstaja še tretja možnost, ki je v tem, da knjigo čez čas dobite le nazaj, a je ne prepoznate več: izposojevalec si je privoščil pisati vanjo, podčrtal je odlomke, ki vam niso všeč, v knjigi je tudi delal zavihke, polna "uh-ljev" je, jedel je, ko jo je bral in po madežih v knjigi lahko tudi vidite, da je najprej jedel golaž, tudi joto in fižolovo mineštro, nekaj dni kasneje pa pizzo, ki je bila preobložena s paradižnikom, tako ga je nekaj za vedno ostalo tudi v vaši knjigi.

Če pa imate spet nesrečo, jo je v roke vzel tudi kak otrok, ki jo je primerno obdelal. Sami se lahko čudite, kako ustvarjalni je sin prijatelja, kateremu ste knjigo posodili, to spoznate po fantastičnih risbah, prevladuje seveda rdeča barva, ki se na snežni belini vaše knjige lepše vidi. Tako knjigo vam vrnejo in potem morate reči še: "Hvala lepa, ker ste mi knjigo vrnili, skoraj sem že obupal, mislil sem že, da ste jo izgubili!" Človek, ki vam je uničeno knjigo prinesel nazaj, vam zgrožen reče:

"Le kako ste mogli kaj takega misliti o meni!" in potem odide in takrat ugotovite, da bi bilo bolje, če k vam sploh ne bi prišel. Živčni postanete in slabe volje, primojdušate se, da nobene, zares prav nobene knjige ne boste nikdar več nikomur posodili, vaš življenjski partner pa vam z užitkom od življenja utrjenega življenjskega sopotnika privoščijo pove, da se po vrnjeni knjigi vidi, kakšne prijatelje imate. Sledi seveda pogovor, ki je malce glasnejši, včasih tudi loputanje z vrati, neprijeten večer, slab priokus in seveda še kaj. Dejstvo pa je, da ste knjigo dobili nazaj, a je ne cenite več, v vaši knjižnici dobi mesto, ki gre takim knjigam, ki jih neradi gledate, in še takrat, ko jih opazite, postanete v notranjosti besni.

Seveda je gornja "variacija na temo" o izposojanju knjig lastna ljubiteljem knjig: tisti, ki knjig ne cenijo, ne vedo, kaj knjiga v resnici je, in tudi tega ne, kako se lahko kdo na knjigo navadi, jo vzljubi, jo ima dejansko za del svojega življenja. Že res, da imajo najlepše in nabogatejše knjižnice običajno doma predvsem prodajalci orožja (to ni hec, to je resnica, ki vam jo potrdijo vsi, ki take moše poznajo!); že res, da se danes knjige prodajajo tako, kot se prodaja krompir ali pa premog, že res, da knjigo nevarno ogroža televizija, a enako res je tudi, da knjiga še danes ostaja knjiga za vse ljubitelje lepega branja. Koliko nas je še takih, ki "ponorimo ob vsa-

ki knjigi in ob dotiku z njo", ne vemo. Vemo pa, da vsakogar, ki bi rad v naš lep, prijetni, neobvezujoči "klub prijateljev knjige" vstopil, rade volje sprejmemo in mu tudi pomagamo z nasveti. V našem klubu imamo navado, da za nepoznavalce preživimo neverjetno veliko večerov v pogovoru o knjigah, ki smo jih že prebrali, o junakih, ki jih ni, o pisateljih, ki jih poznamo, pa jih še nismo nikdar srečali in nekaterih nikdar ne bomo zato, ker nekaterih več ni med živimi, zato, ker nekateri živijo daleč od nas, in še dosti razlogov bi lahko našli. Pa nas to ne zanima kaj dosti. Radi imamo knjigo, tihe trenutke z njo, dobra prijateljica nam je in večkrat ne razumemo, zakaj se nekateri ljudje ne družijo z njo. Ni res, da ni časa za branje, za prijatelje si je potrebno vedno vzeti čas! Pri nas žal opažamo, da tudi med mladimi Slovenci ni pravega zanimanja za slovensko knjigo. Škoda, ker sicer res vemo, da ima prav tisti, ki pravi, da nobena knjiga še ni napravila nobenega človeka boljšega, a obenem trdimo, da kaka knjiga vsaj poskuša to nevsiljivo početi, pa čeprav tudi vemo, da ni bila napisana, da bi koga poboljšala.

Jezika, slovenskega jezika se sicer res naučimo veliko v šoli in s starši, vrstniki, v družbi; gotovo pa se ga tudi z rednim branjem slovenskih knjig. Najbrž pa je to že druga zgodba, stokrat slišana in zato morda že oguljena.

IZIDI DRUGEGA KROGA KRAJEVNIH VOLITEV

NA PRIMORSKEM NAJVEČ ŽUPANOV IZ SLS

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji je bil v nedeljo, 6. t.m., drugi krog lokalnih volitev, v katerem so izbirali nove župane občin. V sedemdesetih občinah sta se v balotazi soočila po dva kandidata z največ glasovi. Volilna udeležba je v vsej državi znašala 42,26% upravičencev, po občinah pa je bila različna, marsikje nižja od polovice upravičencev. Med petimi mestnimi občinami v Sloveniji je bila volilna udeležba najnižja v Novi Gorici, kjer je znašala le 33,2% upravičencev.

Volilni izidi so na splošno potrdili pričakovanja političnih strank, le v nekaj primerih je prišlo do presenečenja. Tako je bil v Mariboru, kjer je bila predvolilna kampanja morda najbolj ostra v državi, v soočanju za župansko mesto poražen dosedanji župan dr. Alojz Križman, kandidat Neodvisne liste za Maribor, ki so ga podprle tudi vse t.i. pomladne stranke (SDS, SLS in SKD). Prejel je 45,77% glasov, medtem ko jih je njegov protikandidat Boris Sovič iz ZLSD zbral 54,23%. V Celju pa je bil v boju za župansko mesto te mestne občine poražen kandidat LDS Jožef Zimšek, ki ga je premagal Bojan Šrot iz SLS. V Novem mestu, kjer je bil predvolilni boj tudi zelo oster, je bil za župana izvoljen skupni kandidat levosredinskih strank, dr. Anton Skar. Premagal je kandidata slu-

pine volilcev in dosedanega župana Franca Konciljo. V Kranju je bil za novega župana izvoljen kandidat iz LDS Mohor Bogataj, ki je prejel 55% glasov, njegov protikandidat Janez Remškar iz SKD pa jih je dobil 45%.

Na Primorskem so v prvem krogu volitev (22. novembra) nove župane izvolili v devetih občinah, v balotazi v nedeljo pa še v preostalih dvanajstih občinah. Po številu izvoljenih županov je zmagovalc SLS, ki ji pripada šest novih županov. Ti neodvisne liste so izvolile pet županov, štirje pripadajo ZLSD, trije (pred štirimi leti jih je bilo šest) župani so bili izvoljeni na listah LDS, dva nova župana pripadata Zvezi za Primorsko, eden pa je iz SDS.

Za župana mestne občine Nova Gorica je bil preteklo nedeljo potrjen Črtomir Špacapan iz LDS, ki je (ob zelo nizki volilni udeležbi) prejel 72% glasov. Njegov tekmeč oz. protikandidat Gojmir Mozetič iz SKD in SLS je dobil 18% glasov. Župan Špacapan je po volitvah izjavil, da na prihodnjih upravnih volitvah čez štiri leta ne bo več kandidiral. Za novo županjo Pirana je bila izvoljena prof. Vojka Štular iz ZLSD, ki je zbrala 66,03% glasov. Njen protikandidat je bil Klavdij Mally, ki sta ga podpirali LDS in Zveza za Primorsko; dobil je 33,97% glasov.

Precejšnje zanimanje je vladalo za volitve prvega župa-

na nove občine Šempeter Vrtojba. Soočila sta se kandidat ZLSD Dragan Valenčič, ki ga je podprla tudi nestrankarska organizacija (!) Forum za Goriško, in Milan Turk iz SKD. Zmagal je Valenčič s 57% glasovi, Milan Turk pa jih je prejel 45,11%. Novi župan bo deloval nepoklicno, ker namera va še naprej ostati direktor delniške družbe za trgovino Grosist v Šempetru. Po izvolitvi je dejal, da bo ustanovil skupino strokovnih sodelavcev, ki bi mu pomagali pri izvajanju županske funkcije.

V Ajdovščini je bil za župana spet izvoljen kandidat SLS Kazimir Bavec, ki je prejel 51,13% glasov. Njegov protikandidat je bil nekdanji poslanec Marjan Poljšak, ustanovitelj in predsednik Nacionalne stranke dela, ki je v balotazi dobil 48,88% glasov. V Idriji je dosedanji župan Cvetko Koder iz SLS bil potrjen, saj je prejel 59% glasov. Njegov protikandidat Samo Bevk, poslanec ZLSD, pa je zbral 41% glasov. Za novega župana Bovca je bil izvoljen Siniša Germovšek iz SDS, ki je premagal Petra Zamudo iz LDS.

Novi občinski sveti se bodo v teh dneh sestali na umeštitvenih sejah. Odslej jih bodo vodili župani, ki so z dopolnitvami zakona o lokalni samoupravi dobili večje pravice in pristojnosti, a na zasedanjih občinskih svetov ne bodo imeli pravice glasovanja.

UTEMELJITEV IZJAVE

FORUM ZA GORIŠKO O ŠKOFIJI V NOVI GORICI

Forum za Goriško, ki je nestrankarsko združenje oz. del civilne družbe, je sprejel posebno izjavo, v kateri utemeljuje svoje stališče do predloga za ustanovitev petih novih škofij v Sloveniji, med katerimi bi bila tudi škofija v Novi Gorici. V dokumentu je zapisano, "da si Forum za Goriško že od svoje ustanovitve naprej vztrajno trudi za vrnitev vseh ustanov, ki so bile Goriški v preteklosti odvzete in nastopa proti njenemu nadaljnjemu siromašenju. Zato se je zavzemalo in se še zmeraj zavzema tudi za ustanovitev nove Goriške škofije s sedežem v Novi Gorici." Forum za Goriško torej pozdravlja predlog Komisije pri Slovenski škofovski konferenci za ustanovitev škofije v Novi Gorici, kar utemeljuje z zemljepisnimi, zgodovinskimi in drugimi razlogi.

Ustanovitev škofije je zagotovo izključna pristojnost Cerkev, t. j. Svetega sedeža, vendar je pomen tega dejanja širši. Naj spomnimo, da je cesarica Marija Terezija ustanovitev Goriške nadškofije leta 1747 štela med največje uspehe svoje vladavine. Vzpostavitev nove zahodne meje med Italijo in tedanjo Jugoslavijo je povzročila tudi razdelitev Goriške nadškofije. Pričakovano, da se bo jugoslovanski del Goriške nadškofije oblikoval v novo nadškofijo, se niso uresničila. Takratne politične in mednarodne razmere so narekovale drugačno rešitev. Jugoslovanski del Goriške nadškofije, ki ga je upravljal škof - apostolski administrator, je bil leta 1977 priključen obnovljeni Koprski škofiji. Koprška škofija je res najstarejša škofija na slovenskem ozemlju, vendar je tudi res, da njeno območje ni nikoli segalo na Goriško.

V izjavi Foruma za Goriško, ki jo je podpisal njen podpredsednik Cvetko Vidmar, je nadalje poudarjeno, "da so politične razmere danes drugačne kot takrat. Trenutni problemi in kratkoročni interesi ne bi smeli zamegliti pogleda na zgodovinsko priložnost, da dobimo tudi na Goriškem novo slovensko škofijo. Argumenti, ki so bili objavljeni v nekaterih sredstvih množičnega obveščanja proti novi slovenski škofiji v Novi Gorici, nas neprijetno spominjajo na ugovore Nove Kreditne banke Maribor zoper osamosvojitve njene goriške podružnice. Ocenjujemo, da bi bila ustanovitev nove škofije velikega pomena za Goriško, tudi za uveljavitev njene istovetnosti (identitete). Cerkevne oblasti ne bi mogle lepše proslaviti 1000-letnice Gorice kot z ustanovitvijo nove škofije v Novi Gorici."

M.

POZIV SLOVENSKI VLADI

OB NOVEM PROPADLEM POŠKUSU SPREJETJA ZAŠČITNEGA ZAKONA ZA SLOVENCE V ITALIJI

Ob nastopu Prodijeve levosredinske vlade so bila dana s strani italijanske diplomacije (Piero Fassino) nekajkratna zagotovila, da bo globalni zaščitni zakon za Slovence v Italiji sprejet najkasneje do pomladi 1997. Sledil je skoraj dve leti dolg molk in za njim, letos jeseni, nove obljube o začetku parlamentarnega postopka v zvezi z navedenim zakonom, ki pa jih je prehitel padec Prodijeve vlade. Tako so Slovenci v Italiji dočakali tudi konec prve povojne levosredinske vlade praznih rok, pa čeprav je šlo za vlado z dolgotrajnim mandatom. Vse lepe obljube in zagotovila, tudi slovenske diplomacije, je tudi tokrat pobrala jesenska slana. Sodeč po podatkih dnevnega tiska rimska vlada zavestno ni ubrala možne hitrejše in učinkovitejše poti pri sprejemanju zakona, temveč je prepustila stvar zapletenemu in počasnemu kollesju parlamentarnih komisij in pododborov, z rezultati, ki smo jim ravnokar priča. S tem je bil zapravljen, hote ali neho te, doslej verjetno najprimernejši trenutek za sprejetje zakona. Slovenska diplomacija pa je s svojo lahkovernostjo in neučinkovitostjo po svoje asistrala pri tej polomiji. Kajti ne moremo si drugače razlagati dejstva, da nam je pri tako očitnih znakih zavlačevanja pri sprejemanju zakona nekaj let zapored v glavnem sadila rožice, namesto da bi z javnimi diplomatskimi pritiski prisilila Italijo k izpolnjevanju danih in že nešteto krat prelomljenih obljub. Drobtinice, ki so jih naši rojaki v Italiji medtem dobili z vladne mize (nakazilo za mujenih sredstev za Primorski dnevnik, podzavljenje Glasbene matice in dvojezične šole v Špetru v Benečiji idr.) ne opravičujejo te klavne pogajalske drže naše diplomacije.

Pred seboj imamo novo levosredinsko koalicijo v Italiji, ki je ob svojem programskem nastopu tudi velikodušno napovedala reševanje odprtih manjšinskih vprašanj in ponovno nakazala zelo konkreten kratek rok za sprejetje zakona. O čemer pa si dovolimo dvomiti, če upoštevamo grožnjo tržaških skrajnih desničarjev, ki so napovedali totalno obstrukcijo in za začetek ponovno neovirano in nekaznovano preplavili Trst z rasističnimi lepaki protislovenske vsebine. Zato pozivamo slovensko vlado,

- da ne naseda več lahkotnim obljubam verolomnih italijanskih politikov,
- da do skrajnosti zaostri odgovornost italijanske vlade tako do globalnega zaščitnega zakona kot tudi do novega netenja protislovenske mrznje, glede česar jo namreč mednarodni in dvostranski sporazumi (gl. člen 3. Posebnega statuta Londonskega sporazuma, ki je postal sestavni del tudi Osim-

skega sporazuma) zavezujejo, da bo "kaznovala in prepovedovala spodbujanje narodnostne in rasne mrznje";

- da se spričo svojih nadevropskih manjšinskih zaščitnih standardov ne zadovolji s kakršnokoli zaščito Slovencev v Italiji, temveč da na podlagi pozitivne reciprocitete izsili dostojen in sprejemljiv zaščitni zakon;

- da postavlja svoje zahteve Italiji javno, da bomo mi, državljani Slovenije, in naši rojaki odstranili meje vendarle kdaj začutili, da nekdo pokončno in možato brani naše državne in manjšinske interese in

- da se hkrati začne obračati tudi na mednarodne organizacije z namenom, da bo Italija ob očitnem omalovaževanju in izigravanju mednarodnih sporazumov in civilizacijskih norm občutila tudi pritisk in sankcije mednarodne skupnosti.

Podpisniki:

ADO BUTALA, LEDA DOBRINJA, RAFAEL DODIČ, DR. BORIS FILLI, SLAVKO GABRC, FRANE GOLJEVŠČEK, MILAN GREGORIČ, A. JOŽE HOČEVAR, KARLO KOJANČIČ, JANEZ LE-NASSI, SILVAN PRODAN, DANILO (AVGUST) PUCER, ALBERTO PUCER, DUŠAN PUH, BENO SEUŠEK, MARJAN TOMŠIČ, DR. DUŠA KRNEL-UMEK

OBVESTILA

KONCERT CARMINA SLOVENICA (dirigentka: Karmina Šilec; Olga Peceny, klavir; Nino Mureškič, tolkala) bo v ponedeljek, 14. t.m., ob 20.15 v veliki dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici. Carmina slovenica je pevsko telo, ki združuje piramido otroškega, mladinskega, dekliškega in komornega zbora in sodi med vodilne vokalne sestave na svetovni ravni. Ime zbora v prevodu pomeni Slovenske pesmi, kar še posebej poudarja slovensko glasbeno izročilo. V programu novogoriškega koncerta bodo poleg izbora slovenskih ljudskih pesmi (Rezije, Bele krajine, Goriškega) s plesom in igranjem na tradicionalne instrumente še skladbe naslednjih avtorjev: Daniel Bell, Lojze Lebič, John Rutter, Pablo Casals, Edward Elgar, Stephen Hatfield, Alberto Grao, Pascale Denis & Laurina Vasques, Martina Silvatka & Hankins Walter, Leon Dubinsky.

NOVOLETNI KONCERT (izven abonmaja) v Kulturnem domu v Novi Gorici bo v ponedeljek, 4. januarja 1999. Nastopili bodo Young Musicians International Symphonic Orchestra in solisti.

KLAVIRSKI RECITAL angleškega glasbenika Philipa Fowkeja bo v četrtek, 7. januarja 1999; za glasbeni abonma in izven njega.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

KRSTNA IZVEDBA ISTRSKIH ŠTORIJ

V mali dvorani PDG v Novi Gorici je v četrtek, 3. decembra, gledališka umetnica Nevenka Vrančič z znanim violinistom in skladateljem Vladom Batistom iz Kopra - veliko je nastopal tudi v tujini in izdal nekaj zgoščenk - izoblikovala podoživeti, pristen istrski večer. Ob preprostih, a premišljenih izbranih skromnih scenskih dopolnilih - stol, škapec z domačimi jabolki, kuruza, tipična obmorska rastlina z rumenimi cvetovi, gole korenine, brleča svetloba sveč -, ob sanjavem ozadju s fantastičnimi velikimi platnoma Tuttovih Pravljičnih pejsažev in ob mediteransko pojocnih, ritmično poudarjenih zvokih violine so v živahnem pripovedovanju novogoriške igralke zaživele tri istrske pravljice, Šavrinika Plavka, Začarana hiša, Cigan in vrag, kot jih je po ljudskem izročilu prikrojil dolgoletni zbiralec istrskega narodnega gradiva Marjan Tomšič. Sočna, živa pripoved igralke, ki je še posebno barvi-

to in občuteno podala nekaj narečnih stavkov, nam je odstrlala pogled na skopo istrsko zemljo, preresetano od neusmiljene burje, a tudi ožarjeno od svetlega, toplega sonca. Zaslutili smo valovanje morja ob trdo kamenje, predvsem pa iz modrega ravnjanja pravljicnih protagonistov spoznali dušo tu živčih ljudi, ki se ne vdajo, še samemu vragu ne, in znajo pogumno, z optimizmom premostiti težave, na katere naletijo v življenju.

Čarobni utrip teh pravljicnih zgodbic in zanimiva glasbena spremljava bosta gotovo omamila male in velike poslušalce, ki jima bodo znali pazljivo prisluhniti.

Naj na koncu še dodamo, da je v Mestni galeriji v Novi Gorici (v stavbi PDG) in tudi v mali dvorani gledališča še zmeraj na ogled skupinska razstava šestnajstih uveljavljenih goriških slikarjev srednje in starejše generacije, Slovencev in Italijanov.

IK

MAURIJEV KONCERT V NOVI GORICI

Zadnji ponedeljek je bil v Kulturnem domu v Novi Gorici lep avtorski večer, posvečen skladatelju Štefanu Mauriju. Na njem so sodelovali vokalni solisti sopranistka Olga Gracelj, altistka Mirjam Kalin, bariton Zdravko Perger, pianistka Nataša Valant, organist Dimitrij Rejec, flavtistka Alenka Zupan in kontrabasist David Šuligoj. Pel je mešani zbor Ipavska, ki ga je vodil Matjaž Šček.

Na sporedu so bili Maurijeve samospjevi na besedila Alojza Gradnika, Ljubke Šorli, Pavle Medvedšek in Srečka Kosovela. Sledila je izvedba nekaterih delov maše Nadavški Mariji Snežni, ki so doživeli krstno izvedbo. Večer oziroma njegov program si je zamislila glasbena izvedenka Tatjana Gregorič.

Koncert je zelo lepo uspel in številno ter zbrano občinstvo - poslušalci so prišli tudi iz zamejstva - je skladatelja toplo nagradilo z apiavzi.

ŠPORT, ŽIV DEL NAŠE KULTURE

IVAN ŽERJAL

Gospod profesor, najprej bi vas prosil, da bi za naše bralce orisali svojo življenjsko in športno pot.

Kdaj ste se srečali s svetom športa?

S športom sem se srečal že zelo zgodaj, v prvem letu svoje osnovne šole, ko smo živeli kot begunci pred fašizmom na Štajerskem. Vključevali smo se v tamkajšnje kulturno, glasbeno in seveda športno življenje. Pot športa sem nadaljeval kasneje, bolj organizirano pa sem se s tem spopadel po drugi svetovni vojni, ko smo se vrnili v Trst. Takrat je bilo veliko pomanjkanje športnih kadrov in tako sem se, po aktivnem delu v športu, ko sem se ukvarjal predvsem s smučanjem in planinstvom, pa tudi z odbojko in atletiko, pač posvetil organizaciji športnega življenja.

Pred kratkim smo v Trstu proslavljali 40-letnico Slovenskih športnih iger.

Kaj so te igre pomenile?

Te igre so pomenile v tistem času veliko. To je bil čas, ko se je komaj vrnila italijanska uprava v naše kraje in ko je bila celotna naša skupnost v nekem posebnem stanju, ko se ni povsem znašla, ko ni vedela, kakšna prihodnost jo čaka. Marsikaj, kar je bilo pred tem, je bilo porušeno in tudi šport je bil tedaj neobdelano polje, na katerem je bilo treba zasaditi in gojiti tiste sadove, ki smo si jih želeli vzgojiti. Prav zato so pomenile te igre v tistem času eno izmed temeljnih postavk naše skupnosti, kot so bile drugod na področju politike, gospodarstva in kulture. Ker pa so bile izrazita mladinska manifestacija, so imele mnogo večji pomen za celotno našo skupnost kot vzgojo športa, kajti mladino smo usmerjali v slovenski ambient; v njem se je tedaj zbiralo vse, kar se je pač prištevvalo k slovenstvu. Od tega so imele seveda korist vse ostale slovenske zamejske družbene komponente.

Zakaj pa so se leta 1975 igre končale?

Leta 1975 so se igre končale, čeprav ni bilo predvideno, da se bodo. Enostavno so opravile svojo zgodovinsko nalogo. Naloga iger je bila predvsem mobilizacijska in ta, da se zbere čimveč slovenske mladine v organiziranih strukturah v celem zamejstvu. V tem so povsem uspeli, saj so igre združile ne samo tržaško in goriško mladino, ampak tedaj so nastopali celo Benečani, kar se zdi danes skoraj neverjetno. Tudi v takih krajih, ki so bili že tedaj močno odtujeni slovenstvu, kot recimo v Miljskih hribih, so imeli svoje športnike, organizirane ekipe itd. Igre niso bile same sebi namen. Želele so tudi ustvariti neko osnovo za vključevanje v novo stanje. V tem okviru je, recimo, ena izmed zgodovinskih posledic tudi ta - poleg tega, da so se osnovala mnoga nova društva in obnovila stara -, da so se Slovenci prvič v svoji zgodovini v Trstu in Gorici začeli vključevati v italijanski organizirani šport, se pravi v CONI (Italijanski olimpijski komite) in razne federacije. V teh federacijah so naša društva našla novo tistišče za svoje delovanje in za oboje ni bilo več ne prostora ne časa; treba se je bilo odločiti. Ker je bilo v nekem smislu pomembnejše, da smo se Slovenci vključevali v širše okolje, v katerem smo živeli, so igre opravile pač svojo nalogo in potem so se naša društva in naši posamezniki udeleževali predvsem v tistih dejavnostih, ki so

Pred dobrim mesecem so v Trstu slovesno proslavili 40-letnico začetka Slovenskih športnih iger. Ob tisti priložnosti je izšla tudi *Velika knjiga Slovenskih športnih iger*, katere soavtor je - poleg Branka Lakoviča in Maria Magajne - prof. Bojan Pavletič, v zamejstvu zelo znan športni delavec in organizator ter pedagog. Ob tej pomembni obletnici, ki je predstavljala zametek slovenskega organiziranega športa v zamejstvu, je prof. Pavletič zelo rad pristal na pogovor za naš list o pomenu Slovenskih športnih iger in o nekaterih aktualnih vprašanjih v zvezi z našim športom.

bile vključene v širše italijansko športno okolje, se pravi v razne federacije.

Ob listanju Velike knjige slovenskih športnih iger, katere ste soavtor skupaj z Brankom Lakovičem in Mariom Magajno, je mojo pozornost pritegnil predvsem podatek, da se je igra udeležilo ogromno število ljudi, tudi takih, ki se s športom niso dejansko ukvarjali. Številni udeleženci so tudi nastopali v več panogah, npr. v streljanju, odbojki, košarki, nogometu, telovadbi idr. Najmanj, kar lahko rečeš ob prebiranju teh podatkov, je, da je to znak res velikega navdušenja. Je to navdušenje možno še danes?

Seveda, navdušenje je bilo ena izmed osnovnih vrednot tistih iger. Brez tega bi bile gotovo zelo prizadete. Ni pa bilo to edino, kar je te igre vzdrževalo pokonci. Mislim, da je bil poleg tega tudi ves sistem tekmovalstva tak, da je zelo pritegoval mlade ljudi. Le-ti niso bili namreč samo tekmovalci: bili so tudi avtorji programov, organizatorji, sodniki itd. Organizacija je bila izredno razvejana in rekel bom, da so ljudje čutili tudi neko odgovornost za naloge, ki so jih prevzemali. Poleg navdušenja je bilo torej še mnogo drugih stvari. Trdno sem prepričan, da je to navdušenje možno še danes, vendar v drugačnih oblikah. Naj navedem samo primer organizacije dijaških primorskih srečanj, ki so jih organizirali naši dijak. V celoti so izpeljali organizacijo te zahtevne manifestacije sami dijaki naših višjih šol v zelo podobnih razmerah, v katerih so potekale športne igre. In tudi tukaj je bila ena od osnovnih komponent navdušenja. Treba bi bilo najti pravilno obliko in potem bi to navdušenje nedvomno lahko še obudili, čeprav v drugačnih oblikah.

Drugi podatek, ki nimalo preseneča, če upoštevamo obdobje, v katerem so potekale igre, je ta, da so se

FOTO KROMA

Slovenskih športnih iger udeležili ljudje, ki so pripadali najrazličnejšim komponentam naše narodnostne skupnosti, od levice do desnice. Slovenci v Italiji se še danes nemalokrat kregamo zaradi ideoloških razlogov; pomislimo pa, kaj je moralo biti pred štiridesetimi leti! In vendar so igre potekale v znamenju srečanja in sodelovanja dejansko vseh. Kako si to razlagate?

Pojav športnih iger ni bil pomemben samo za naš šport, ampak tudi za drugačne prijeme v tistem času. Nobenega dvoma ni, da so tedaj mladi ljudje sklenili končati drugo svetovno vojno; se pravi, to, kar se še danes dogaja v Sloveniji, kjer se v bistvu posledice druge svetovne vojne in tedanjega razlikovanja čutilo še vedno močno na političnem prizorišču. Ko so se pri nas igre ustanovljale, se je to prenehalo. Mladina se je odločila, da ne bo več vlekla starih sporov na dan, ker je videla, da to ne vodi nikamor. Mislim, da je preseganje teh ideoloških razlogov za razločevanje, ki je potekalo že tedaj, nauk, ki bi ga morali upoštevati še danes. Možno je namreč, da skupno nastopamo na mnogih področjih našega življenja; zato mi je težko razumljivo, zakaj se danes ni mogoče domeniti, če nam je uspelo se domeniti že pred štiridesetimi leti, ko je bila druga svetovna vojna še mnogo bližja v naši zavesti. Skratka: rekel bi, da je takrat mladina dala lekcijo, ki bi si jo morali danes še enkrat prebrati in se iz nje česa naučiti. Iz te lekcije lahko potegnemo še nekaj: ta odnos, ta zavest, da pripadamo neki skupni družini, lahko rodi tudi izredne rezultate, saj nismo Slovenci v nobeni drugi panogi dosegli takih rezultatov, celo na evropski in svetovni ravni, kot smo jih ravno v športu, kar tudi ni lahko in samo po sebi razumljivo.

Letos poleti je Športno društvo Sokol iz Nabrežine ponovno privedilo Slovenske športne igre. Ste jih spremljali? Mislite, da je bila obnova teh iger, čeprav morda v drugačnem dubu, dobrodošla ali pa da so se dokončno izpele in da je tako obdobje, kot smo ga doživljali od leta 1958 do 1975, neponovljivo?

Te igre sem spremljal; po pravili, ki pravi, da je vse, kar pri nas kdo naredi, pozitivno, ker dokazuje, da smo še živi in da imamo še voljo do udeleževanja, jih je treba seveda pozdraviti. Mislim pa, da je taka obuditev Slovenskih športnih iger obrnjena s pogledom nazaj, ne pa naprej. Treba je namreč najti nove oblike. Sam sem o tem razmišljal ravno ob tej nabrežinski pobudi in mislim, da sem videl neko usmeritev, ki bi bila pravilnejša od te, ki so jo podvzeli Nabrežinci. Slovenija namreč stopa v Evropo, Italija je že v Evropi, Evropa se združuje in to na drugačnih osnovah, na katerih se je združevala doslej. Temeljne nosilke družbenega življenja ne bodo več države, ampak regije, dežele. Zato bi bilo treba razmisliti, da bi zamejci ravno ob tem, ko se Slovenija trudi, da bi vstopila v Evropsko skupnost, sami sprožili pobudo za preseganje teh meja, ki so danes še tako pomembne in tako začrtane v naše živo narodnostno telo. Zato mislim, da bi bilo mnogo koristnejše, če bi se razvila ideja o regionalnem tekmovalstvu prek državne meje, da bi se povezali z Gorjanskim, Komnom, Velikim dolom, Štanjelom. V tem okviru bi priredili neke skupne igre, kajti nedvomno je, da bo šel razvoj Evrope v prihodnje v tej smeri in na to bo treba že pravočasno računati in načrtovati.

Danes imamo Slovenci v Italiji dobro razvito in razvejano športno delovanje. Združenje slovenskih športnih društev v Italiji ima skoraj petdeset včlanjenih društev, ki se ukvarjajo z najrazličnejšimi panogami. Nekatere naše ekipe tekmujejo že na profesionalni oz. polprofesionalni ravni, tako da smo večkrat zelo daleč od začetnega ljubiteljstva. Kako gledate na prebojeno pot?

Prehojene poti človek ne bi mogel ocenjevati negativno. Slovensko športno življenje v zamejstvu predstavlja velik energetski napor. Ogromno energij je bilo vloženo v to dejavnost. Razveseljivo je, da je bilo to skoraj v celoti na amaterski ravni. To v glavnem. Če pa gledamo v odtentkih, bi bilo vendar bolj potrebno, da bi to pot usmerjali bolj načrtno in organizirano. Mislim, da naš zamejski šport ni dovolj uveljavil programske politike in to se nam precej pozna.

Športna dejavnost v slovenskem okolju je seveda zelo pomembna za obranitev in obstoj ogrožene narodnostne skupnosti. Vendar se večkrat dogaja, da je Slovencev premalo za sestavo dobre ekipe. Zato

je že v preteklosti prišlo do najetja večjega števila italijanskih igralcev. To je razvidno zlasti v nogometu, pa tudi v odbojki in košarki, kjer smo večkrat pričeli vse večji prevladi italijanščine.

Kako gledate na to?

To vprašanje je izredno težko. Logično je, da je v naših društvih že kar precej italijanskih igralcev. To vprašanje je tudi povezano s ciljem, ki smo si ga zastavili. Če bi se v športu odrekli načelu kvalitete, načelu težnje po zmagovanju, kar je izredno pomemben element vsakega športa, potem bi morda lahko shajali tudi brez italijanskih igralcev. V teh stvarih pa mora biti človek zelo praktičen. Nekatere stvari namreč niso odvisne od tega, kar si mi želimo in načrtujemo, ampak gre do tudi mimo naše družbe. V tem primeru ni nobenega dvoma, da bi tisti naši športniki, ki bi dosegli določeno kakovost, uhajali iz slovenskih vrst v tiste italijanske klube, ki bi jim nudili možnost, da bi to svojo kvaliteto tudi prikazali in razvili. Neizbežno je tudi, da bomo imeli italijanskih igralcev še precej, če ne celo več, kajti razmere so se zelo spremenile tudi na italijanski strani in danes Italijan v slovenskem društvu ni več to, kar je bil nekoč. V okolici se Italijani učijo slovenščine, skušajo se nam približati, čutijo se nekako domačine v okoliških vaseh in jih je težko izločiti iz vaškega življenja. Vprašanje je samo to: kako obravnavati slovenske igralce, da ne bodo zaradi prevlade italijanskega jezika oškodovani. Potrebno bi bilo torej jezikovno ovrednotiti naš šport, da ostane slovenski tudi po jeziku. S tem vprašanjem se v bistvu skoraj nihče ne ukvarja; tukaj bi morale imeti tudi naše kulturne in politične organizacije svoje mesto, da bi prisloščile na pomoč in da bi skupno našli način, kako nevtralizirati vpliv italijanskega jezika in, zakaj ne, tudi italijanskega duha v naših športnih društvih.

Kaj pa menite o napovedi, da bo obnovljeni Borov športni center na razpolago ne samo Slovincem, ampak širši skupnosti, torej tudi Italijanom? Ali to po vašem mnenju ogroža slovenski značaj tega centra ali pa je to priložnost, da italijanska večina bolje spozna naše okolje in da nas tudi v večji meri spoštuje?

Nobenega dvoma ni, da sedanje stanje bolj ogroža slovenski značaj tega našega centra, kot ga je ogrožalo prej, ko je bila to samo slovenska organizacija. Res je, da je kot stranski produkt prihoda velikega števila italijanskih meščanov v naše društvo tudi to, da nas bolj spoznajo in spoštujejo; tega ne gre zanemarjati. Vendar se to ne sme zgoditi na škodo našega slovenskega značaja. Ta mora ostati absolutno slovenski. Zato bi na to vprašanje odgovoril delno s tistim, kar sem že povedal v prejšnjem, delno pa takole: ekonomsko stanje, v katerem se je v zadnjih letih znašla naša skupnost, absolutno ne dovoljuje več take oblike in dela in vzdrževanja naših društev samo na narodnostni osnovi kot prej, ker enostavno ni več ▶

V GORICI PRVIČ SEJEM RURALIA

ITALIJANSKO PRAVO

ŽIVILA S PODROČJA ALPE JADRAN

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (13)

sredstev za to. Bor je stopil na to pot, da si bo samostojno pridobil sredstva, da bo lahko vzdrževal svojo dejavnost za tisto skupino Slovencev, ki so še v društvu. Ceno za to je treba nekje plačati. Neizbežno je, da je prišlo večje število italijanskih meščanov v naše društvo. Temu ne moremo več uiti, vprašanje pa je samo to, kakšno ceno bomo za to plačali.

V zamejstvu vas poznamo tudi kot dolgoletnega profesorja na slovenskih šolah, zato bi vas nekaj vprašal o odnosu med šolo in svetom športa pri nas. Kakšen je bil v preteklosti in kakšen je zdaj? Mislite, da je to razmerje dobro urejeno ali pa da bi se lahko še kaj naredilo?

Kar odkrito bi povedal, da na naših šolah odnos med športom in šolo ni ravno najbolj vzoren in najboljši. Krivd in vzrokov je več. Eden od teh je ta, da je naša šola vraščena v italijanski šolski sistem, ki povsem ne odgovarja potrebam mladega človeka na relaciji šport-šola. V matični domovini Sloveniji je to veliko bolj urejeno, da ne govorim o drugih državah. Reči pa moram, da se je v zadnjih letih stanje nekoliko izboljšalo, vendar ne po zaslugi šole, ampak zaradi dejstva, da je med profesorji in učitelji vedno več takih, ki so se aktivno ukvarjali s športom in ki seveda imajo zato tudi drugačen pogled na to dejavnost, kot so ga imeli nekoč. To seveda na neuradni ravni. Uradno odnos med športom in šolo ni dober.

Na slovesnosti ob odprtju prenovljenih prostorov na stadionu 1. maj v Trstu je bil poudarjen pomen prisotnosti, v istih prostorih, tako športnih kot kulturnih delavcev (na stadionu 1. maj ima svoj sedež tudi Kulturno društvo Slavko Škamperle). Odnosi med športom in kulturo marsikdaj niso bili idealni, čeprav sta oba enako pomembna za obrambo in razvoj naše skupnosti. Kaj menite o tem odnosu včeraj in danes?

Odnosi med športom in kulturo so bili vedno zelo pomembni. To smo spoznali že v prvih letih obnavljanja našega zamejskega športa, ko smo vključevali v tekmovalno dejavnost tudi druge elemente, razne literarne in slikarske natečaje. Boljši tekmovalci so dobivali knjižne nagrade, vstopnice za gledališče, naročnine na razne revije. Ta povezava je bila že od začetka zelo potrebna in sama od sebe razumljiva. Vztrajanje, da bi na stadionu 1. maj imelo sedež poleg športnega tudi kulturno društvo, ni nikakor slučajno. To je neka nuja, ki bi jo veljalo absolutno uveljaviti, kot npr. v Nabrežini, kjer sta kulturno in športno društvo v bistvu ista organizacija. Da pa odnosi med športom in kulturo marsikdaj niso bili idealni, mislim, da je treba iskati krivdo na obeh straneh. Tako kultura kot šport bi morala mladega človeka navajati k sožitju med obema komponentama. Športnika je treba ovrednotiti z elementi kulture, kulturnik pa naj sprejema šport kot del kulture svojega naroda. Mislim, da je samo taka osnova edina pravilna in da samo na taki osnovi lahko gradimo nadaljnji razvoj našega športa med našimi mladimi.

FOTO: R. BUBIČ

V Gorici se je v torek, 8. t.m., končal prvi sejem, poimenovan Ruralia. Posvečen je bil živilskim in prehrabnim specialitetam, še zlasti takim, ki so si priborile poimenovanje o zaščitenem poreklu oz. takim, ki imajo navedeno geografsko poreklo.

Na razstavišču so ponujali živila in pridelke iz vseh dežel delovne skupnosti Alpe Jadran, a tudi iz drugih italijanskih dežel, in tako idealno povezali ljudi in proizvode, za katere je Evropska zveza uvedla jamstvena poimenovanja. Med raznimi članicami delovne skupnosti sta imeli še posebno mesto Avstrija in Slovenija; kdorkoli se je podal na to sejmišče, je bil dejansko v zadregi glede izbire, saj so ponujali res izredne jedi in druge zanimivosti. Različni siri, od onih, ki jih sirijo v manjših mlekarah v Karniji, do obče znanega sira vrste Montasio, mehki siri iz bivoljega mleka, še zlasti mozzarella iz dežele Kampanije, toskanski pršut, suhomesnati izdelki iz gosjega mesa, kot jih še danes pripravljajo Furlani, razni vzorci medu z vsega srednjeevropskega področja, pira in različne možne jedi iz pirine moke ali pohanega zrnja, redke stare in manj znane vrste sadja in povrtnin. Še marsikaj drugega je bilo mogoče videti in tudi okusiti na sejmu Ruralia.

Ob tem velja opomniti, da so organizatorji tudi poskrbeli za vrsto predavanj in okroglih miz, ki so bistveno pripomogle k uspehu prve izvedbe tega sejma. Obisk na sejmišču mora namreč pomeniti za obiskovalce tudi priložnost za pridobivanje novih informacij in novega znanja. V tem smislu so zelo posrečeno poskrbeli za poglobitev vrste zanimivih in aktualnih vprašanj. Že prvi dan, 4. t.m., so priredili predstavitev knjige Claudia Fabra z naslovom *Alle radici del Vigneto Friuli*, veliko zanimanja je vzbudil večer, posvečen slovenskim turističnim kmetijam, ki so zelo posrečeno predstavile tovrstno turistično ponudbo na Slovenskem. Veliko ljudi je privabil na goriško sejmišče v soboto, 5. t.m., posvet *DOCG, DOC, IGT, DOP, IGP... skupni dom za kmetijsko-živilsko ponudbo z oznako Made in Italy*. Posvet je priredilo Združenje konzorcijev za vina z zaščitenim porekлом; izvajanja so pokazala, da navedene jamstvene oznake za razna živila tudi bistveno prispevajo k izboljšanju kakovosti in seveda cenovnega razreda ponujenega blaga. Do podobnih zaključkov so prišli tudi udeleženci posveta na temo *Kakovostna certifikacija v kmetijsko-živilskem sektorju*. Nedeljsko jutro, 6. t.m., je bilo, kot velevala tradicija, v režiji pokrajinskega konzorcija čebelarjev. Tokrat so si za snov razprave izbrali *Ovrednotenje tipičnih vrst medu*. Po prikazu italijanske in evropske zadevne zakonodaje, o čemer je govoril vsedržavni predsednik italijanskih čebelarjev dr. Cirone, je dr. Maria Luisa Zoratti podrobneje predstavila značilnosti in posebnosti kraškega medu, ki naj bi si v kratkem pridobil pravico oznake o geografsko zaščitenem področju. Kako gledajo v

Sloveniji na to vprašanje, je povedal Milan Meglič, medtem ko je o stvarnosti na Koroškem govoril Werner Molitschnig. Koliko imenitenih dobrot ponuja Karnija, so obiskovalci lahko spoznali, če so se podali na sejmišče v nedeljo zvečer.

Goriška pokrajina je v ponedeljek, 7. t.m., priredila okroglo mizo na temo *Družbeno-gospodarsko označevanje krajevnih proizvodov*; o tem, kdaj je treba alkoholne pijače obravnavati kot škodljiva mamila in kdaj so živila, pa so govorili na mednarodnem svetu, ki ga je priredilo mednarodno združenje enogastromskega tiska.

Organizatorjem sejma Ruralia je treba priznati, da so zadel v črno. Bodisi vsebinsko bodisi časovno je ta prva izvedba potrdila, da je veliko zanimanja za kakovostna in pristna živila ter da so ljudje na splošno pripravljene tudi nekaj več potrošiti za nakup te po prehrabni kakovosti in okusu boljše hrane in pijače.

SLOVENIJA

IZVAJANJE "PROJEKTA STOLETJA"

GRADNJA PRIMORSKIH AVTOCEST NAPREDUJE

MARJAN DROBEŽ

Družba za gradnjo in vzdrževanje avtocest v Sloveniji - DARS - je objavila načrt razvoja in vzdrževanja avtocest v letu 1999. Iz njega predvsem izhaja, da se bo gradnja avtocest (na Primorskem so to t.i. hitre ceste) intenzivno nadaljevala, saj gre za največji projekt v Sloveniji v tem stoletju. Zasnovan je na zagotovljenih virih financiranja, zlasti iz t.i. bencinskega tolarja, ki ga vračunanega v ceni plačujejo kupci bencinov in dieselskih goriv. Za gradnjo oz. vzdrževanje avtocest bo v naslednjem letu na voljo okoli 87,7 milijarde tolarjev, kar je za 35,6 milijarde več, kot je bilo sredstev v letu 1998.

Izvajanje programa gradnje in vzdrževanja avtocest se sicer občasno sooča s težavami, ki nastajajo predvsem zaradi zapletenih in dolgotrajnih postopkov pri usklajevanju tras novih avtocest, pri oddaji del in spritno težav pri odkupih zemljišč. Očitno pa je tudi naraščanje stroškov za gradnjo posameznih avtocestnih odsekov. Slovenska javnost je tudi z velikim negodovanjem sprejela usmeritev prometnega ministrstva in vlade, po kateri je bila prej zgrajena avtocestna povezava proti Trstu (in njegovemu pristanišču) kot pa proti Kopru oz. v smeri slovenske Istre.

Po zatrjevanju DARS-a bo do konca leta 1999 zgrajen prvi del (0,8 km

Zakon o umetnem oplojevanju, o katerem teče sedaj pogovor v parlamentu, izrecno prepoveduje zaničanje očetovstva v smislu člena 235 civilnega zakonika in tudi priziv zoper sinovsko priznanje, ki ga na splošno predvideva člen 263 civilnega zakonika. V obeh primerih pa je predvidena ena izjema, in sicer tista, ki jo določa člen 235 št. 3): ko je med tristoletim in stoosemdesetim dnevom pred rojstvom žena zakrivila prešuštvo. V tem primeru je možu dovoljeno dokazati, da do oploditve ni prišlo vsled zdravniškega posega, ampak drugače. V istem členu je materi umetno oplojevanje sina prepovedana izbira anonimnosti.

V zvezi s tem vprašanjem v parlamentu ni večjih razlik med političnimi silami, saj so negativne posledice ustaljene prakse, ki smo jih nakazali v prejšnjih nadaljevanjih, vsem na dlani. Umetno oplojevanje pa kljub temu postavlja še druga pravno relevantna vprašanja. Kakšen odnos npr. teče med darovalcem semena in otrokom, ki je bil od tega semena oplojen? Zakonski osnutek upošteva ta problem in ga reši z določbo, da med darovalcem in rojenim otrokom ni nobenega pravnega odnosa. Problem pa ni tako preprost. Nanj so se namreč sklicevali tudi podpisniki alternativnega zakonskega predloga (Jervolino, Buttiglione, Poli Bortone,...) pri utemeljevanju izbire, ki bi dopuščala samo istorodno umetno oplojevanje. Tako piše v poročilu tega zakonskega predloga,

ki ni bil sprejet: "Po eni strani ni možno zanikati pravice sina do poznanja svojega naravnega očetovstva, po drugi strani pa bi s to figuro (naravnim očetom, op. p.) bil onemogočen katerikoli afektivni odnos. Dvojno očetovstvo bi lahko povzročalo takšna neravnovesja znotraj družine, ki bi bila škodljiva za otrokovo osebnost. Niti ni mogoče misliti, da bi predvideli tajnost, ker ne bi bilo nobenega jamstva, da bi bila spoštovana v vsakem primeru."

Zakonski tekst, o katerem teče debata v parlamentu, predvideva, da je dostop do podatkov darovalca možen le v primeru dokazane hude nevarnosti za zdravje rojenega otroka in v primeru zaničanja očetovstva. Vprašanje, ki ga postavlja citirano poročilo, pa nima odgovora. Dejstvo je namreč, da pride v primeru tujerodne umetne oploditve do nekega dvojnega očetovstva. To je naravno dejstvo. Vprašam se, ali lahko zakonodajalec do take mere poseže v naravo stvari, da jih doma nekateri izbriše z obzorja (pravno) obstoječega, samo zato da bi dovolil to, kar zdravstvena in biološka znanost omogočata in kar se njemu zdi dobro (!) (v našem primeru tujerodno umetno oplojevanje). V pravi kulturi, ki je pozabila na naravni zakon, je to žal možno. Zavedati pa se moramo, da v takšni pravni kulturi, ki temelji na absolutni človeški avtonomiji, ni nobene ovire možnosti, da lahko katerikoli ideja, tudi najbolj absurda in grozljiva, postane temelj zakonske norme.

DALJE

čana gradnja odseka hitre ceste od Razdrtega do Čebulovice, ki bo dolg 8,8 km. Razna manjkajoča dela pa bo DARS izvedel na tistih odsekih, ki so bili predani prometu že v prejšnjih letih. Gre tudi za odseke hitrih cest Čebulovica-Divača, z razcepom Divača, Divača-Kozina, Divača-Dane, Dane-Fernetiči in za odsek Selo-Šempeter.

AGROIND "VIPAVA 1894" ODSLEJ DELNIŠKA DRUŽBA

Lastninsko preoblikovanje velikega kmetijskega podjetja Agroind "Vipava 1894" je po postopku, ki je trajal kar 3105 dni in so ga spremljale ostre polemike, zaključeno. Dne 10. novembra je bilo to nekdanje družbeno podjetje z vinsko kletjo in mlekarno v Vipavi vpisano v sodni register kot delniška družba.

Največji delničar v novi delniški družbi je Kmetijska zadruga v Vipavi, in sicer s 34,89% delnic. Z manjšimi deleži sledijo Vinogradniška zadruga Vipava, Kmetijsko-gozdarska zadruga v Idriji, Kmetijska zadruga Sežana, Kmetijska zadruga Mladika iz Vrhpolja, Splošna kmetijska zadruga Zaloščan iz Zalošč pri Dornberku, delavci, bivši zaposleni, upokojeanci oz. njihovi družinski člani iz prejšnjega družbenega podjetja in razni državni skladi.

Vrednost premoženja nove delniške družbe znaša skoraj milijardo 100 milijonov tolarjev. Družba bo najprej poskušala premostiti krizo v vinski kleti, ki je nastala predvsem zaradi težav pri prodaji vin iz Vipavske doline. (M.)

knjižni dar za leto 1999

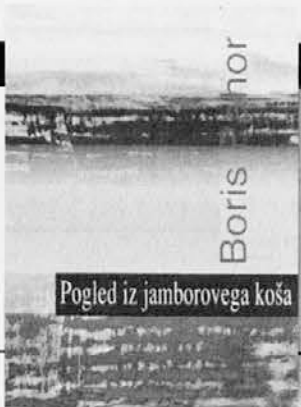
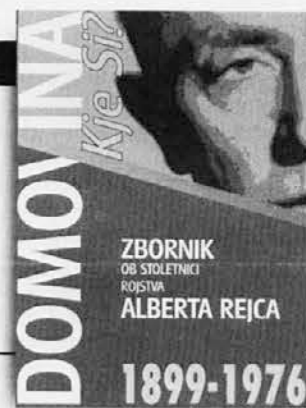
Koledar 1999

Uredil ga je dr. Jože Markuža. Tudi letošnji zbornik, ki obsega 304 strani, je bogata publikacija, ki bralcu posreduje veliko informacij zgodovinske, družboslovne in gospodarske narave, obenem pa tudi izčrpno dokumentacijo o delovanju mladinskih organizacij, kulturnih društev in ustanov na Tržaškem in Goriškem. Ilustracije koledarskega dela: Edi Žerjal; oprema: Igor Devetak.

Domovina, kje si?

Zbornik ob stoletnici rojstva Alberta Rejca (1899-1976)

To 9. knjigo iz zbirke Naše korenine je uredil Branko Marušič, opremil pa Pavel Medvešček in šteje 288 strani. Gre za zbornik, ki osvetljuje lik in delovanje Bertija Rejca, enega najvidnejših predstavnikov TIGRA. Urednik je poskrbel za temeljito uvodno študijo, v drugem delu pa je zbral pričevanja o TIGRU Tatjane Rejec in razne referate s posveta v Tolminu ob 20-letnici Rejčeve smrti.

Pogled iz jamborovega koša

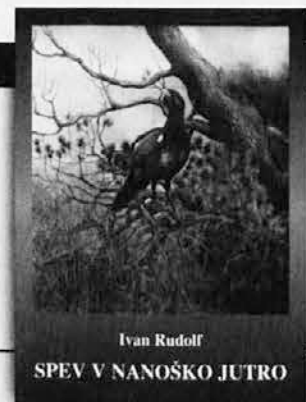
Boris Pahor

V štirih tematsko zaokroženih sklopih so na 350 straneh zbrani članki, eseji, govori, intervjuji in polemični zapisi, ki so nastajali od začetka petdesetih let do danes. Narodni obstoj in kulturni ter družbeni razvoj slovenskega naroda v matični domovini, predvsem pa v zamejstvu, predstavljata rdečo nit teh zapisov. Gre za izbor iz obsežnega tovrstnega Pahorjevega pisanja, ki ga je opravil Marko Tavčar. Oprema: Ivan Žerjal.

Spev v nanoško jutro

Ivan Rudolf

Gre za zbirko lovskih črtic in slik iz narave, ki jih je avtor pisal v glavnem za Radio Trst A, ko je bil v petdesetih letih sicer že močno angažiran tudi na časnikarskem in političnem področju na Tržaškem. Bralec se bo ob prebiranju naučil lepih vtisov o živalskem svetu in ljudeh, ki jim je lov predvsem priložnost za neposreden stik z naravo. Knjiga šteje 200 strani. Ilustracije: Jurij Mikuletič; oprema: Franko Žerjal.

Goriška Mohorjeva družba

